

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Vita BALANDYTĖ

Ekonomikos studijų programos studentė

**MAŽŲ IR VIDUTINIŲ ĮMONIŲ FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ
FORMAVIMO IR PASKIRSTYMO EKONOMINĖ
ANALIZĖ TAURAGĖS RAJONE**

Magistro darbas

Šiauliai, 2013

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Vita BALANDYTĖ

**MAŽŲ IR VIDUTINIŲ ĮMONIŲ FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ
FORMAVIMO IR PASKIRSTYMO EKONOMINĖ
ANALIZĖ TAURAGĖS RAJONE**

Magistro darbas
Ekonomika (L100),

Darbo vadovė:
prof. dr. Diana CIBULSKIENĖ

Teigiu, kad magistro darbas, kurį teikiu Ekonomikos studijų krypties magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas.

SANTRAUKA

Vita Balandytė

Mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominė analizė Tauragės rajone

Magistro darbas

Magistro baigiamajame darbe apibendrinus mokslinę literatūrą mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo tematika, atliekama Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominė analizė ir pateikiamos finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo gerinimo galimybės. Konceptualioje darbo dalyje susiteminama ir apibendrinama mokslinė literatūra mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo tematika, aprašomi veiksniai lemiantys mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą. Empirinėje darbo dalyje atliekama Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominė analizė, išryškinant esmines problemas. Konstruktyvioje darbo dalyje pateikiamos Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo gerinimo priemonės, suformuojama finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo vertinimo proceso schema. Darbo rezultatai gali padėti mažoms ir vidutinėms įmonėms sėkmingai valdyti jų finansinius išteklius, paskatinti tinkamai atlikti ekonominę finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizę.

SUMMARY

Vita Balandytė

Economic Analysis of the Formation and Distribution of Financial Resources of Small and Medium-Sized Enterprises of Tauragė District

Master's thesis

The Master's thesis, having summarized scientific literature on the formation and distribution of financial resources of small and medium-sized enterprises, carries out the economic analysis of the formation and distribution of financial resources of small and medium-sized enterprises of Tauragė district, and it presents the possibilities for improvement of formation and distribution of financial resources. The conceptual part of the thesis systemizes and summarizes scientific literature on the formation and distribution of financial resources of small and medium-sized enterprises, it describes the factors that make impact on the formation

and distribution of financial resources of small and medium-sized enterprises. The empirical part of the thesis carries out the economic analysis of the formation and distribution of financial resources of small and medium-sized enterprises of Tauragė district, emphasizing key problems. The constructive part of the thesis presents the means for the improvement of the formation and distribution of financial resources of small and medium-sized enterprises of Tauragė district, it forms the scheme for the assessment process of the formation and distribution of financial resources. The results of the thesis may help small and medium-sized enterprises to manage successfully their financial resources and induce them to carry out properly the economic analysis of the formation and distribution of financial resources.

TURINYS

<u>SUMMARY.....</u>	<u>3</u>
<u>PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....</u>	<u>6</u>
<u>IVADAS.....</u>	<u>10</u>
<u>1. MAŽŲ IR VIDUTINIŲ ĮMONIŲ FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ FORMAVIMO IR PASKIRSTYMO EKONOMINĖS ANALIZĖS TEORINIAI ASPEKTAI.....</u>	<u>13</u>
<u>1.1. Mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių apibūdinimas.....</u>	<u>13</u>
<u>1.2. Mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimas.....</u>	<u>17</u>
<u>1.3. Mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių paskirstymas.....</u>	<u>22</u>
<u>1.4. Veiksniai, lemiantys mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą.....</u>	<u>25</u>
<u>1.5. Mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominės analizės būdai.....</u>	<u>28</u>
<u>1.6. Įmonės bankroto tikimybės vertinimo metodai.....</u>	<u>34</u>
<u>2. TAURAGĖS RAJONO MAŽŲ IR VIDUTINIŲ ĮMONIŲ FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ FORMAVIMO IR PASKIRSTYMO EKONOMINIS VERTINIMAS.....</u>	<u>41</u>
<u>2.1. Tyrimo metodologija.....</u>	<u>41</u>
<u>2.2. Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių situacijos ir išorinės aplinkos analizė.....</u>	<u>43</u>
<u>2.2.1. Mažų ir vidutinių įmonių Tauragės rajone situacijos analizė.....</u>	<u>43</u>
<u>2.2.2. Tauragės rajono smulkių ir vidutinių įmonių veiklos makroekonominės aplinkos analizė.....</u>	<u>47</u>
<u>2.3. Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizė variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba užsiimančių įmonių pavyzdžiu.....</u>	<u>53</u>
<u>2.3.1. Trumpa variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba užsiimančių įmonių apžvalga.....</u>	<u>53</u>
<u>2.3.2. Tauragės rajono variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba užsiimančių įmonių finansinių ataskaitų rodiklių dinamikos ir struktūros analizė.....</u>	<u>54</u>

<u>2.3.2.1. Įmonių pelno (nuostolio)ataskaitos rodiklių dinamikos ir struktūros analizė.....</u>	<u>55</u>
<u>2.3.2.2. Įmonių turto rodiklių dinamikos ir struktūros analizė.....</u>	<u>61</u>
<u>2.3.2.3. Įmonių nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų rodiklių dinamikos ir struktūros analizė.....</u>	<u>66</u>
<u>2.3.3. Tauragės rajono variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba užsiimančių įmonių finansinių santykinų rodiklių analizė.....</u>	<u>69</u>
<u>IŠVADOS IR PASIŪLYMAI.....</u>	<u>85</u>
<u>LITERATŪRA.....</u>	<u>89</u>

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1.pav.	Verslo įmonės sistema	14
2 pav.	Smulkaus ir vidutinio verslo finansavimo šaltiniai	18
3 pav.	Įmonės biudžetas ir jo sudarymo eiga	24
4 pav.	Kapitalo struktūros veiksniai	26
5 pav.	Įmonės tikslų rūšys	27
6 pav.	Ekonominės analizės bendroji schema	28
7 pav.	Bankroto prognozavimo modelių klasifikacija	35

8 pav.	Mažų ir vidutinių įmonių (pagal įmonių dydžio grupę) skaičius Tauragės rajone	43
9 pav.	Įmonių pasiskirstymas pagal dydį (pagal darbuotojų skaičių) Tauragės rajone	44
10 pav.	Darbuotojų skaičius mažose ir vidutinėse įmonėse (pagal įmonių dydžio grupę) Tauragės rajone.	46
11 pav.	Įregistruotų ir išregistruotų mažų ir vidutinių įmonių (pagal įmonių dydžio grupę) skaičius Tauragės rajone	46
12 pav.	Bendrasis vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui Tauragės apskrityje	48
13 pav.	Tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui Tauragės rajone ir Tauragės apskrityje	49
14 pav.	Tiesioginės užsienio investicijos Tauragės rajone pagal šalis investuotojas	50
15 pav.	Materialinės investicijos Tauragės rajone ir Tauragės apskrityje (mln. Lt)	52
16 pav.	Materialinės investicijos tenkančios vienam gyventojui Tauragės rajone ir Tauragės apskrityje (mln. Lt)	53
17 pav.	UAB „Argimentas“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt	56
18 pav.	UAB „Promatus“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt	57
19 pav.	UAB „Ravela“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt	58
20 pav.	UAB „Norketas“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt	59
21 pav.	UAB „Aukleta“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt	60
22 pav.	UAB „Argimentas“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt	62
23 pav.	UAB „Promatus“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt	63
24 pav.	UAB „Ravela“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt	64
25 pav.	UAB „Norketas“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt	65
26 pav.	UAB „Aukleta“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt	66
27 pav.	UAB „Argimentas“ nuosavas kapitalas, įsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai iš viso 2009-2011 m., Lt	67
28 pav.	UAB „Promatus“ nuosavas kapitalas, įsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai iš viso 2009-2011 m., Lt	67
29 pav.	UAB „Ravela“ dotacijos ir subsidijos, nuosavas kapitalas, įsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai iš viso 2009-2011 m., Lt	68
30 pav.	UAB „Norketas“ nuosavas kapitalas, įsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai iš viso 2009-2011 m., Lt	68
31 pav.	UAB „Aukleta“ nuosavas kapitalas, įsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai iš viso 2009-2011 m.	69
32 pav.	UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ finansinių išteklių koeficientas	70

33 pav.	UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ įsiskolinimo koeficientas	
34 pav	UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ turto pelningumas, proc.	70
35 pav.	UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ turto finansavimo savo lėšomis koeficientas	71
36 pav.	UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ kapitalo pelno norma	71
37 pav.	I etapas: finansinių išteklių šaltinių išskyrimo schema	
38 pav.	II etapas: Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių bendra situacijos analizės schema	72 81
39 pav.	III etapas: Didmeninės ir mažmeninės variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto ir prekybos įmonių finansinės atskaitomybės dokumentų analizės schema	82
40 pav.	VI etapas: : Didmeninės ir mažmeninės variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto ir prekybos įmonių santykinų rodiklių analizės schema	82
41 pav.	V etapas: Didmeninės ir mažmeninės variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto ir prekybos įmonių bankroto tikimybės vertinimo schema	83
		84

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1. lentelė	Įvairių rūšių įmonių finansavimo šaltiniai, jų privalumai ir trūkumai	15
2. lentelė	Įmonių finansinių išteklių rūšys	16
3. lentelė	Finansiniai rodikliai ir jiems apskaičiuoti reikalingos informacijos šaltiniai	30
4. lentelė	Finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominės analizės finansiniai santykiniai rodikliai	31
5. lentelė	Skolų reikšmingumas įmonių veiklai	33
6. lentelė	Klasikiniai statistiniai bankroto prognozavimo modeliai	36
7. lentelė	Įmonės bankroto grėsmės nustatymas pagal Blanko modelį	38
8. lentelė	Veikiančių Tauragės rajone mažų ir vidutinių įmonių skaičius (metų pradžioje) pagal ekonominės veiklos rūšis	45
9. lentelė	ES struktūrinių fondų paramą gavusios SVV įmonės pagal apskritis	51
10. lentelė	Bankroto tikimybės reikšmės pagal modelius	76
11. lentelė	Prognozinė UAB „Argumentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“ ir UAB „Aukleta“ 2012-2013 m. pelno (nuostolio) ataskaita	78

IVADAS

Temos aktualumas. Mažos ir vidutinės įmonės yra labai svarbios kiekvienos šalies ekonomikos plėtrai. Jų svarbą vystant valstybių ūkius pripažįsta daugybė pasaulio mokslininkų. mažos ir vidutinės įmonės yra laikomos ekonomikos augimo garantų, būtent jos sukuria daug ir įvairaus pobūdžio naujų darbo vietų, taip pat yra konkurencingumo didinimo įrankiu. Lietuvoje mažos ir vidutinės įmonės sudaro didžiausią grupę tarp visų įmonių. Smulkaus ir vidutinio verslo plėtra padeda šalies ekonomikai augti, kurti naujas darbo vietas ir didinti socialinį stabilumą. Mažos ir vidutinės įmonės įgyja pranašumą prieš dideles įmones dėl jų siūlomų produktų ar paslaugų didesnio išskirtinumo, dėl jų išsradinimo ir greitesnio naujovių pritaikymo galimybių.

Nors mažos ir vidutinės įmonės yra ekonomikos augimo prielaida, tačiau jos taip pat daug jautriau negu didelės įmonės reaguoja į aplinkos veiksnių pokyčius. Mažos ir vidutinės įmonės greičiau ir galbūt sunkiau reaguoja į neigiamus aplinkos pokyčius, tačiau jos taip pat turi galimybę greičiau pataisyti susiklosčiusią blogą padėtį ir pavienių mažų ir vidutinių įmonių nuosmukis daro mažesnę neigiamą įtaką šalies ekonomikai.

Mažos ir vidutinės įmonės, nepaisant jų didelės reikšmės šalių ekonomikoms, dažnai susiduria su problemomis, o didžiausios iš jų – finansinės. Smulkus ir vidutinis verslas dažnai turi spręsti finansavimo trūkumo problemas, jis susiduria su papildomo finansavimo gavimo sunkumais, taip pat jį labiau veikia mokesčių našta ir pan.

Mokslinis iširtumas. Nagrinėjama tema buvo tiriama įvairių autorių skirtingais aspektais. Pavyzdžiui, Bagdžiūnienė (2005), Juozaitienė (2007), Berndt ir de Melo, Ehrhardt ir Brigham (2002) kalba apie įmonių ekonomika, įmonių veiklos planavimą, finansus ir t.t. Apie mažas ir vidutines įmones kalba Martinkus ir Lukoševičius (2000). Įmonių ekonominės analizės problemos yra nagrinėjamos Dagilienės (2008), Girdzijausko ir Jefimovo (2006), Mackevičiaus (2008), Rakščio (2008), Palepu et al (2004), Ginevičiaus ir Podvezko (2005). Finansinė analizė ir jos ypatumai yra tiriami Buškevičiūtės ir mačerinskienės (2008), J. Mackevičius, O. Molienė ir D. Poškaitė (2008), Šakienės ir Puleikienės (2009), Juozaitienės ir Cibulskienės (2007). NASDAQ OMX Vilniaus birža 2010 m. išleido leidinį, kuriame yra pateikiami įvairūs įmonių finansinės analizės rodikliai. veiksniai, kurie turi įtakos mažoms ir vidutinėms įmonėms nagrinėja Cibulskienė ir Butkus (2007), Čiburienė, taip pat Keršienė (2009). Smulkaus ir vidutinio verslo situaciją Lietuvoje nagrinėja Bartkus (2007), Adamonienė ir kt. , Vijeikis ir Baležentis (2010), Štreimikienė ir kt. (2007).

Tyrimo problema – mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo galimybių gerinimas.

Tyrimo objektas – Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansiniai ištekliai.

Tyrimo tikslas – apibendrinus ir susiteminus finansinių išteklių telkimo problemų tyrimų rezultatus, atlikti Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominę analizę ir pateikti finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo optimizavimo galimybes.

Šiam tikslui pasiekti keliami **uždaviniai**:

- išanalizuoti mokslinę literatūrą mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo tematika;
- išanalizuoti veiksnius, lemiančius mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą;
- atlikti Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominę analizę ir numatyti veiklos perspektyvas;
- pateikti mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo vertinimo schemą.

Darbo hipotezė- Išorinių bei vidinių veiksnių tarpusavio ryšių ištyrimas ir sisteminis jų vertinimas pagal suformuotą vertinimo proceso schemą, leidžia išskirti esminius įmonių finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą lemiančius veiksnius, kurių išsami analizė suteikia galimybę didinti įmonių finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą ir numatyti įmonės veiklos perspektyvas.

Tyrimo metodai: Naudojant mokslinės literatūros analizę, sintezę, sisteminimo bei palyginimo metodus yra identifikuotos įmonių finansinių išteklių formavimo problemos, nustatyta finansinių išteklių paskirstymo formavimas teoriniu bei praktiniu būdu Lietuvoje ir pasaulyje.

Taip pat darbe naudoti ir nagrinėti šie duomenų šaltiniai: Lietuvos Respublikos įstatymai, įmonių ataskaitos, LR statistikos departamento statistiniai ir analitiniai duomenys. Finansinių duomenų vertinimui buvo panaudota: horizontalioji ir vertikalioji analizė, detalizavimas, lyginamoji analizė, santykinų rodiklių (koeficientų) analizė(įvertinti įmonės veiklos efektyvumą bei stabilumą) bei grafinis vaizdavimo būdas.

Mokslinio darbo praktinė reikšmė. Mokslinė šio darbo reikšmė yra tokia, kad darbe yra analizuojamos ir kompleksiskai pateikiamos finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ypatybės, taip pat svarbiausi veiksniai ir finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominės analizės būdas. Moksliniame darbe pateiktos analizės (teorinė ir praktinė) ir jų rezultatai gali padėti mažoms ir vidutinėms įmonėms sėkmingai valdyti jų finansinius išteklius, paskatinti ekonominę finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizę.

Darbo struktūra. Šis darbas susideda iš įvado, teorinės dalies, praktinio tyrimo, darbo išvadų. Teorinėje darbo dalyje yra analizuojamos finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo mažose ir vidutinėse įmonėse ypatumai, taip pat veiksniai, kurie lemia finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą. Pateikiami įvairūs ekonominės analizės būdai, kurie yra apibendrinami ir pritaikomi finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizei. Praktinėje darbo dalyje yra analizuojamos Tauragė rajono mažos ir vidutinės įmonės, ekonomiškai vertinamas jų finansinių išteklių formavimas ir paskirstymas, taip pat pateikiamos jų finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo gerinimo galimybės. Suformuojama finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo vertinimo proceso schema. Darbo pabaigoje pateikiamos apibendrintos išvados ir pasiūlymai.

1. MAŽŲ IR VIDUTINIŲ ĮMONIŲ FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ FORMAVIMO IR PASKIRSTYMO EKONOMINĖS ANALIZĖS TEORINIAI ASPEKTAI

1.1. Mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių apibūdinimas

Įmonių gyvavimą ir sėkmingą veiklą bei plėtrą užtikrina įvairūs veiksniai ir ištekliai. Įmonės naudoja žmonių, materialius, nematerialius ir finansinius išteklius tam, kad sukurti produktą ar paslaugą, parduotų ją ir gautų lėšų. Gautas lėšas įmonės privalo paskirstyti taip, kad galėtų efektyviai tęsti savo veiklą. Finansiniai ištekliai yra labai svarbūs kiekvienai įmonei, nepriklausomai nuo jos dydžio ar veiklos, tačiau vienoms įmonėms finansinių išteklių gavimas yra sudėtingesnis nei kitoms.

Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūros teigimu, mažos ir vidutinės įmonės, siekdamos išlikti lygiavertės didelių įmonių partnerės bei išsilaikyti, plečiantis rinkai ir vykstant konkurencinei kovai, turi panaudoti savo pranašumus, kūrybinį bei intelektualinį potencialą. Tačiau dažnai to neleidžia finansinės galimybės. Didelis mažų ir vidutinių įmonių veiklos rizikingumas bei santykinai dideli administravimo kaštai, kuriuos patiria finansų įstaigos, teikdamos finansines lėšas mažomis sumomis, taip pat informacijos apie verslo finansavimo šaltinius stoka neretai apsunkina šių įmonių finansavimo galimybes (Verslo finansavimo galimybės, 2005, p. 4).

Taigi, siekiant geriau suprasti mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo problemas reikėtų išnagrinėti kelius pagrindinius aspektus: kas yra finansiniai ištekliai, kokios yra jų rūšys ir t. t.

Cyril (1999, p. 25) manymu, finansiniai ištekliai – tai piniginės lėšos, gaunamos iš nuosavo (savininko nuosavybė) ir skolinto kapitalo ir naudojamos įmonės turtui didinti ir investicijoms už įmonės ribų.

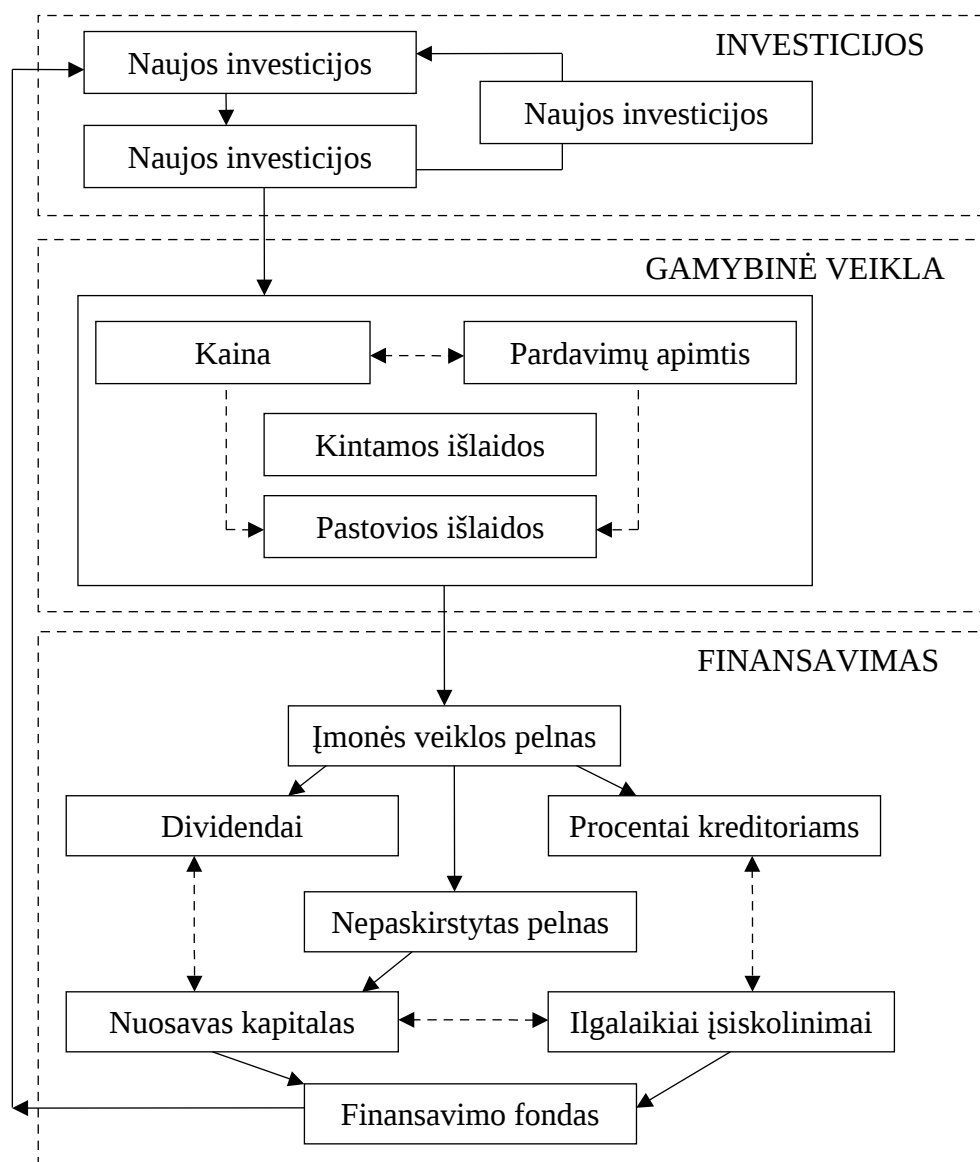
Kovaliov (2001, p. 31) teigia, kad finansiniai ištekliai – tai įmonės lėšos, esančios ilgalaikių ir trumpalaikių įdėjimų forma, taip pat pinigai kasoje ir banko sąskaitoje.

Rutkauskas, Sūdžius ir Mackevičius (2007, p. 208-220) teigia, kad grynasis pelnas priklauso nuo to, kaip racionaliai naudojami įmonės finansiniai ištekliai, t. y., kur jie investuoti bei kokia naudojamų finansinių išteklių struktūra.

„Finansinių išteklių valdymas yra sudėtingas procesas, reikalaujantis įmonės vadovybės dėmesio, pastangų, laiko ir pakankamos kompetencijos“ (Kuizinaite, Paliulyte, 2008, p. 140).

Kaip teigia Rutkauskas, Sūdžius, Mackevičius (2007, p. 208-220), netinkamai valdant finansinius išteklius, būtinas veiklai garantuoti ir plėtoti, įmonei gresia bankrotas. Finansinių išteklių valdymas apima jų sudarymą arba formavimą, paskirstymą ir kontrolę.

Finansiniai ištekliai yra, kaip jau buvo minėta, labai svarbūs kiekvienos įmonės veikloje, jie užtikrina įmonės gyvavimą. Finansų valdymas yra viena iš svarbiausių įmonės valdymo sričių. Buškevičiūtė ir Mačerinskienė (2008, p. 295) pateikia verslo įmonės sistemą, kuri susideda iš trijų blokų: investicijų, gamybinės veiklos ir finansavimo (1 pav.). Be abejo gamybinė veikla gali būti pakeista bet kokia kita įmonės veikla.



1 pav. Verslo įmonės sistema

Šaltinis: Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2008, p. 295

Kaip matyti iš 1 paveikslo, finansavimas užtikrina įmonės naujas investicijas (be abejo jos gali būti pritrauktos taip pat iš išorės) ir skatina gamybinę veiklą. Gamybinė veikla sukuria

pelną, kuris yra pagrindinis finansavimo šaltinis. taip susidaro įmonės veiklos ciklas, kuriame labai svarbus yra finansų valdymas.

Finansiniams išteklių šaltiniams, anot Martinkaus ir Žilinsko (2001), priklauso:

- piniginių lėšų šaltiniai – tai įmonės uždirbti ir pasiskolinti pinigai, kurie reikalingi apmokėjimui už darbą ir materialinius išteklius, turtui įsigyti, mokesčiams mokėti, skoloms gražinti, dividendams išmokėti ir t. t.;
- vertybiniai popieriai – tai akcijos, obligacijos ir kiti nuosavybės bei skolos dokumentai, kurie yra naudojami atliekant finansines operacijas;
- išdo vekseliai – trumpalaikė vyriausybės obligacija, išperkama po 1, 3 ar 6 mėnesių;
- pinigų rinkos fondai (pinigai) yra skolinami trumpam laikotarpiui mažiau nei vieneriems metams;
- dotacijos, subsidijos ir kiti negražintini lėšų šaltiniai (pavyzdžiui, lėšos gautos iš ES struktūrinių fondų).

1 lentelėje yra parodytos įvairios įmonių rūšys ir jų finansavimo šaltiniai. Kiekvienai rūšiai ir jos finansavimo šaltiniams yra nurodyti pagrindiniai pranašumai ir trūkumai.

1 lentelė

Įvairių rūšių įmonių finansavimo šaltiniai, jų privalumai ir trūkumai

Įmonės rūšys	Finansavimo šaltiniai	Pranašumai	Trūkumai
Individuali verslo įmonė	Nuosavas ir skolintas kapitalas	Savininkai patys sprendžia kapitalo panaudojimo ir paskirstymo klausimus	Riboti ištekliai. Sunku pritraukti papildomų lėšų
Tikroji ūkinė bendrija	Bendrijos suneštas ir skolintas kapitalas	Galimybė panaudoti kelių bendrijos narių lėšas	Tenka naudoti esamą turtą. Sprendimus priima visi bendrijos nariai kartu
Komanditinė ūkinė bendrija	Bendrijos suneštas ir skolintas kapitalas, taip pat papildomos komanditorių lėšos	Galimybė panaudoti kelių bendrijos narių lėšas	Daugiausia tenka naudoti esamą turtą. Sprendimus priima visi bendrijos nariai kartu
Uždaroji akcinė bendrovė	Įmonės turtas platinamas akcijų pagalba uždaru būdu tarp UAB akcininkų.	Galimybė sujungti ir panaudoti daugelio žmonių (UAB akcininkų) pinigus.	Draudimas platinti akcijas viešu būdu ne akcininkams. Būtina minimali suma bendrovei įsteigti. Lemia akcininkų balsai, mokami dividendai.
Akcinė bendrovė	Viešai platinamos akcijos, akcininkų skaičius neribotas	Galimybė pritraukti išorinį kapitalą. Leidžiamos naujos akcijų emisijos	Sprendžia akcininkai. Kintantis akcijų kursas rinkoje. Mokami dividendai
Valstybinė įmonė	Valstybės ar savivaldybės skiriamos lėšos	Mokesčių lengvatos, papildomos sąlygos	Apribojimai ir draudimai. Sudėtingas ir ilgas sprendimų priėmimo procesas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Įmonių finansavimo galimybės(2005)

Vijeikio (2007, p. 84) teigimu, yra du pagrindiniai lėšų (pinigų) šaltiniai – paskolos (skolintas kapitalas) ir paprastosios akcijos (savininkų nuosavybė). Paskolos – tai įmonės reikalams naudojami skolinti pinigai. Akcininkų nuosavybė – tai ir įmonės reikalams naudojami pinigai, kuriuos pateikia jos savininkai. Lėšų (pinigų) ir kapitalo šaltiniai finansų srityje traktuojami kaip finansiniai ištekliai bendrovės investicijoms finansuoti.

Įmonės turi daug įvairių finansinių išteklių šaltinių, tačiau jie priklauso nuo įmonės rūšies, pavyzdžiui individualios įmonės lėšų šaltiniai skiriasi nuo uždarnosios akcinės bendrovės lėšų šaltinių. Be abejo dali iš jų, tokių kaip pelnas ir pan., bus tokie pat, tačiau esminiai finansinių išteklių šaltiniai bus skirtingi.

Daug įvairių autorių kalba apie įvairias finansinių išteklių rūšis. Šios rūšys yra skirstomos remiantis įvairiais kriterijais. „Finansavimo rūšis galima išskirti, remiantis įvairiais kriterijais: finansavimo tikslai (naujos įmonės ir perfinansavimas), kapitalo nuosavybė (finansavimą iš nuosavo ir skolinto kapitalo), kapitalo kilmė (vidinis ir išorinis finansavimas), finansavimo laikotarpis (terminuotas ir neterminuotas finansavimas) bei finansavimo priežastys (nuolatinis ir ypatingas finansavimas)“

2 lentelė

Įmonių finansinių išteklių rūšis

Autoriai	Finansavimo rūšių išskyrimas
Vijeikis (2007, p.84)	1. finansavimo būdą: <ul style="list-style-type: none"> • išorinis finansavimas; • finansavimas naudojant savininkų nuosavybę. 2. finansavimo pobūdį: <ul style="list-style-type: none"> • išorinis finansavimas; • vidinis finansavimas. 3. finansavimo trukmę: <ul style="list-style-type: none"> • nuolatinis finansavimas; • ilgalaikis finansavimas (daugiau kaip 10 m.); • vidutinės trukmės finansavimas (3–10 m.); • trumpalaikis finansavimas (iki 3 m.).
Buškevičiūtė ir Mačerinskienė (2008, p. 300)	1. Išorinį finansavimą (arba skolintas lėšas (kapitalą) <ul style="list-style-type: none"> • pajus; • kreditus (paskolas); • komercinius kreditus (kreditinius įsiskolinimus); • vertybinius popierius; • lizingą. 2. Vidinį finansavimą (arba nuosavas lėšas (kapitalą) <ul style="list-style-type: none"> • realizacines įplaukas (grįžtamąjį pinigų srautą); • amortizaciją; • įplaukas, gautas pardavus turtą; • lėšas, gautas pardavus debitorinį įsiskolinimą (faktoringą); • pelną (finansavimąsi); • atvirą finansavimąsi • paslėptą finansavimąsi.

Aleksnevičienės (2005)	<ul style="list-style-type: none"> • realizacinius finansinius išteklius; (yra gaunami už realizuotą produkciją, suteiktas paslaugas ar iš kitokios veiklos, kuria užsiima įmonė.) • nerealizacinius finansinius išteklius.(gaunami už išnuomotą, investuotą turta, taip pat tai yra pajamos dėl valiutos kurso pasikeitimo teigiamos įtakos, turto draudimo atlygimas, palūkanos už indėlius ir obligacijas, dividendai už akcijas ir pajinius įnašus, gautos sumos labdarai ar paramai, gauti delspinigiai už laiku neapmokėtas prekes ar paslaugas, kurias įmonė suteikė kitam subjektui.)
------------------------	---

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Buškevičiūtė, Mačerinskienė, Vijeikiu, Aleksnevičiene.

Rinkdamiesi finansavimo šaltinį – paskolas ar savininkų nuosavybę – verslo įmonės steigėjai, anot Vijeikio (2007, p. 84-85), turi įvertinti savo galimybes ir nuspręsti, ar nori:

1. dalytis pelnu su kitais;
2. dalytis su kitais teise priimti sprendimus;
3. kad padidėtų akcijų dividendai ir paskolų palūkanos.

„Finansinis stabilumas ir veiklos rizikos lygis priklauso nuo finansavimo šaltinių struktūros. Įmonės plėtrai reikia lėšų, dalį jų turi pati įmonė, tačiau turimų lėšų gali neužtekti. Keliama klausimai, kiek lėšų reikės įmonės plėtrai, kokie turėtų būti finansiniai poreikiai, kad įmonė dirbtų pelningai ir pasiektų maksimalų kapitalo pelningumą“ (Adomavičiūtė, 2006, p. 1).

Įmonės kapitalo struktūra yra skolinių įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo derinys, naudojamas įmonės veiklai finansuoti.

1.2. Mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimas

Įmonės finansinių išteklių formavimas apima vidinių ir išorinių finansinių išteklių gavimą ir jų santykio nustatymą. Įmonės finansinių išteklių formavimas galėtų būti tapatinamas su kapitalo struktūros sudarymu. Formuojant arba sudarant įmonės finansinius išteklius svarbu yra nustatyti, kokias įmonė turi finansavimosi galimybes ir kokias skolinimosi galimybes.

Anot Mackevičiaus ir Poškaitės (1998), finansų formavimas yra viena iš aktyviausių įmonės valdymo sistemos funkcijų, padedanti įmonės vadovams priimti optimalius valdymo sprendimus, racionalius jų variantus.

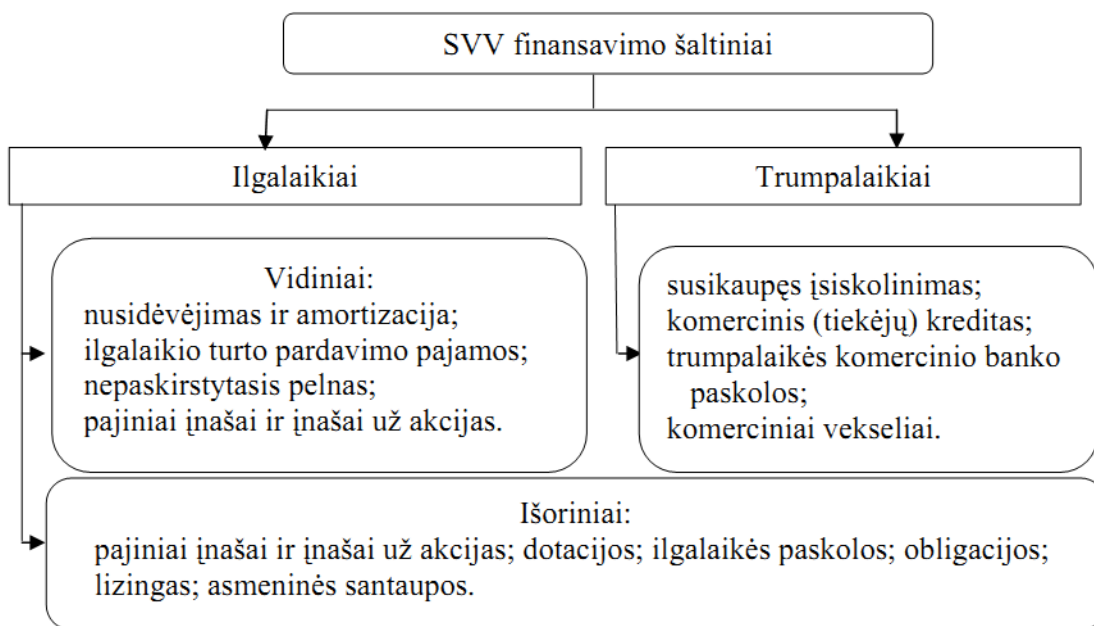
Buckiūnienės (2005, p. 12-13) teigimu, bendrovės finansiniai ištekliai sudaromi iš vidinių ir išorinių šaltinių. Vidiniams šaltiniams priskiriamas pelnas. Jeigu įmonė uždirba pakankamai pelno, kad patenkintų savo finansinius poreikius, ji gali nenaudoti išorinių finansavimo šaltinių. Jei pelno neužtenka arba įmonė turi nuostolių, tai tenka rinktis kitą veiklos finansavimo būdą. Bendrovės, finansuodamos savo veiklą tiek iš vidinių, tiek iš išorinių šaltinių, formuoja kapitalą.

Įmonių finansinių išteklių sudarymas – būtina gamybos vystymo sąlyga. Finansinius išteklius sukaupti padeda atsiskaitymų būdai, taikomi metodai ir mokėtojų finansinė padėtis. Įmonių pinigų fondai yra sudaromi iš savų lėšų. Įmonės gali gauti ir bankų kreditus, ir

avansus iš kitų įmonių. Tinkamas savų ir pritrauktų lėšų, įskaitant kredito išteklius, derinimas padeda kuo efektyviau jas panaudoti gaminant produkciją, atlikti darbus, paslaugas gamybos ir realizacijos procese.

Yra keletas įmonės kapitalo formavimo (kaupimo) šaltinių: veikiančios įmonės pelnas, parduodamos akcijos, bankų kreditai, užsienio šalių kapitalas (kuriant bendras įmones), naudojantis partnerių investicijomis, ir pan. Didžioji įmonės naudojamų piniginių lėšų dalis sukaupiama parduodant prekes bei teikiant paslaugas. Kadangi šios lėšos susidaro pačioje įmonėje, tai jos ir vadinamos vidinėmis lėšomis. Kitos lėšos turi ateiti iš išorės arba iš išorinių šaltinių; jos vadinamos išorinėmis lėšomis.

Bendrovės finansiniai ištekliai sudaromi iš vidinių ir išorinių šaltinių. Vidiniams šaltiniams priskiriamas pelnas, taip pat tai gali būti nusidėvėjimas ir kitokios pajamos ar šaltiniai. Adamonienė ir kt. (2008, p. 7) pateikia smulkaus ir vidutinio verslo finansavimo šaltinius arba finansų sudarymo būdus (2 pav.).



2 pav. **Smulkaus ir vidutinio verslo finansavimo šaltiniai**

Šaltinis: Adamonienė ir kt., 2008, p. 7

Rutkausko ir kt. (2008, p. 208-230) manymu, sudarant finansinius išteklius, svarbu yra laikytis produkcijos tiekimo terminų, planinės produkcijos realizavimo apimties, ir jos savikainos lygio, nes tai garantuoja planuoto pelno gavimą. Šių išteklių kaupimui taip pat įtakos turi įmonės išorinė kontrolė, atsiskaitymų formos ir metodai, mokėtojų finansinė padėtis ir disciplina, gaminamos produkcijos kokybės užduočių vykdymas ir kiti veiksniai.

Vidinio finansavimo pranašumas, kaip teigia Vijeikis (2007, p. 84), yra tai, kad nereikia gražinti pinigų ar mokėti palūkanų. Tačiau taip finansuojamas gali būti tik aktyvus verslas ir tik tada, kai turima pakankamai grynųjų pinigų.

Rutkauskas ir kt. (2008, p. 208-230) mano, kad įmonės veiklai įtakos turi ne tik išoriniai, bet ir vidiniai finansiniai ištekliai. Naudojantis vidiniais finansavimo šaltiniais, didinama nuosavo kapitalo dalis bendrame kapitale. Įmonė savo veiklą gali finansuoti iš pelno.

Mažoms ir vidutinėms įmonėms labai svarbios yra išorinio finansavimo galimybės. Šios galimybės gali būti įvairios. Zablockis (2001) pateikia, kad verslo finansavimas gali būti skirstomas į ilgalaikį finansavimą verslo plėtrai ir trumpalaikį finansavimą verslo stabilumui užtikrinti. Ilgalaikis finansavimas – tai tokios ilgalaikės skolos, kurias reikia gražinti vėliau negu po vienerių metų nuo jų gavimo. Anot jo, ilgalaikiam finansavimui yra priskiriami tokie būdai:

- ilgalaikė banko paskola; bene pigiausias ir labiausiai paplitęs verslo plėtros finansavimo būdas. mažos ir vidutinės įmonės dažnai turi sunkumų dėl bankų reikalavimų dėl paskolos suteikimo, tačiau valstybė vysto smulkaus ir vidutinio verslo paramos programas (ypač tai suaktyvėjo po įstojimo į ES), kurios padeda mažoms ir vidutinėms įmonėms gauti kreditus (šios priemonės bus aptariamoms plačiau);
- lizingas; kaip ir banko paskolos labai populiarus finansavimo forma. Lizingo paslauga dažnai yra naudojama įsigyjant tam tikrus įrenginius, transporto priemones ar kitokį materialųjį turtą.;
- rizikos kapitalo fondai investuoja į sparčiai augančių, perspektyvių įmonių akcinį kapitalą. Ši finansavimo forma paprastai būna brangesnė negu paskola ar lizingas, todėl ją dažniausiai renkama tuo atveju, jeigu įmonė negali pasiskolinti iš banko tiek pinigų, kiek jai reikia, arba tokiomis sąlygomis, kokiomis jai reikia.

Trumpalaikis finansavimas – tai trumpalaikės skolos, kurias įmonei reikia sumokėti per vienerius metus. Jis yra naudojamas finansuoti trumpalaikį turtą; dažniausiai tai trumpalaikiai įsiskolinimai, naudojami prekių, paslaugų tiekėjams, įsiskolinimai darbuotojams už jau uždirbtą, bet dar neišmokėtą atlyginimą, banko kreditai, vekseliai ir kiti vertybiniai popieriai, kurie gali būti greit realizuojami, taip pat uždirbtos, bet dar jiems neišmokėtos palūkanos, pensijos, nesumokėti mokesčiai ir kitokios skolos (Kapitalo...). Pagrindiniams trumpalaikio finansavimo būdams Zablockis (2001) priskiria:

- banko paskolą apyvartiniam kapitalui papildyti; šis apyvartinio kapitalo finansavimo būdas dažniausiai būna pigiausias. Paskolos apyvartiniam kapitalui paprastai teikiamos tik iki vienerių metų laikotarpiui, todėl nustatomos fiksuotos palūkanos. Paprastai trumpalaikės paskolos palūkanų norma būna aukštesnė, negu ilgalaikės paskolos;

- kredito linija; tai apyvartinio kapitalo finansavimo būdas, kai įmonė, turėdama tam tikrą banko nustatytą skolinimosi limitą, gauna šio limitu neviršijančią sumą iš banko tada, kai jai šios sumos prireikia, ir grąžina tada, kai gauna atsiskaitymą už parduotas prekes ar paslaugas. Dažniausiai kredito linija imama tada, kai įmonės kapitalo poreikis labai svyruoja ir papildomo finansavimo įmonei reikia vidutiniškai tik 10 - 20 dienų per mėnesį;
- overdraftas; finansavimo forma, kai įmonė gali turėti neigiamą, banko nustatyto limitu neviršijantį atsiskaitomosios sąskaitos likutį. Ši apyvartinio kapitalo finansavimo forma yra brangesnė, negu paskola ir kredito linija, tačiau ja patogiau naudotis, o sutarties sudarymo procedūros nėra sudėtingos. Paprastai neigiamo sąskaitos likučio buvimo terminas būna ribotas - per sutartyje nustatytą laiką nuo neigiamo likučio atsiradimo dienos įmonė turi jį padengti, priešingu atveju teks mokėti baudas;
- faktoringas; tai prekybos finansavimo forma, kai prekių pardavėjas perleidžia faktoringo bendrovei savo teisę į pirkėjo skolą.
- pervedamieji akredityvai - tai yra atsiskaitymų instrumentas, o ne kreditavimo forma, tačiau jie gali padėti įvykdyti tarptautinę prekybos operaciją, jeigu kliūtis - pardavėjo nepasitikėjimas pirkėju.

Valstybės, siekdamos skatinti ir plėtoti mažas ir vidutines įmones siūlo ir teikia šio verslo finansavimo paramą. Toks verslo skatinimas ypač aktyviai yra vykdomas Europos Sąjungoje, įgyvendinant įvairias smulkaus ir vidutinio verslo skatinimo programas. Šios priemonės pačios savaime gali būti įmonių finansiniais ištekliais, tačiau taip pat gali būti priemonėmis, kurios palengvina finansinių išteklių formavimą.

Lietuvoje smulkus ir vidutis verslas gali formuoti finansinius išteklius pasitelkdamas tokias valstybės siūlomas priemones (pagal Verslo finansavimo priemones):

1. Lengvatines paskolas – valstybė Lietuvoje veikiančioms kredito įstaigoms yra suteikusi lėšų paskoloms smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams teikti. Įmonės gali kreiptis į bankus dėl šių paskolų, skirtų investicijoms ir (arba) apyvartinėms lėšoms finansuoti, gavimo:
 - Labai mažos paskolos (iki 86 320 litų);
 - Maži kreditai I etapas (iki 175 tūkst. litų);
 - Maži kreditai II etapas (iki 350 tūkst. litų);
 - Atviras kreditų fondas (paskolos iki 1,5 mln. litų iš fondo + 25 proc. banko lėšų).
2. Pasidalintos rizikos paskolas – paskolos iki 16,5 mln. litų investicijoms, apyvartinėms lėšoms papildyti, jei dėl tokio finansavimo plečiama smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto veikla.

3. Rizikos kapitalo priemonės:

- Rizikos kapitalo fondai - 2010 m. įsteigti du rizikos kapitalo fondai: KŪB „Lithuania SME Fund“ („BaltCap“) ir KŪB „LitCapital I“, siekiantys investuoti į dideliu augimo potencialu pasižyminčias įmones, kartu pritraukiant ne mažiau kaip 30 proc. privačių investuotojų lėšų. Fondo investicijos dydis - iki 10,35 mln. Lt į vieną tikslinę įmonę.

- Bendrai investuojantis fondas („verslo angelai“) - fondas kartu su „verslo angelais“ (privačiais investuotojais) investuoja į smulkiojo ir vidutinio verslo įmones (iki 1,38 mln. Lt į vieną įmonę). Investuotojai dalinasi sukauptomis žiniomis bei patirtimi, padėdami įmonėms tobulinti verslo valdymo įgūdžius ir sėkmingai veikti ilgalaikėje perspektyvoje.

Valstybė taip pat netiesiogiai prisideda prie mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo pasitelkdama tokias priemones:

1. Garantijų teikimas – garantijų institucija UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (toliau – INVEGA) teikia valstybės garantijoms prilyginamas garantijas (iki 80 proc. paskolos sumos) kredito įstaigoms už smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų investicines paskolas arba apyvartinės paskolas, susijusias su verslo plėtra, tokiu būdu sprendžiant nepakankamo/nepatrauklaus bankui užstato problemą (likusios negarantuotos paskolos dalies grąžinimą bankas užsitikrina verslo subjekto pasiūlytais užstatais, įkeičiant už paskolos lėšas įsigyjamą turtą). Priemonė šiuo metu yra aktyvi.
2. Portfelinės garantijos - priemonė skirta paskatinti paskolas, garantuojant iki 80 proc. paskolos sumos ir taip siekiant sumažinti smulkiojo ir vidutinio verslo subjektams kliūtis gauti finansavimą, kai trūksta užstato. Garantuotų paskolų gavėjams atrinkti bankai taiko palankesnius užstato reikalavimus bei mažesnes palūkanų normas.
3. Dalinis paskolų palūkanų subsidijavimas - INVEGA administruoja vieną iš valstybės pagalbos formų – dalinį palūkanų kompensavimą. Paskolų palūkanos kompensuojamos investicinėms ar apyvartinėms paskoloms, kurios skirtos smulkiojo ir vidutinio verslo subjekto plėtrai. Šiuo metu kompensuojama iki 50 proc. sumokėtų palūkanų, kurios kompensuojamos toms paskoloms, už kurias kredito įstaigoms yra suteikta INVEGA garantija. Paskoloms, suteiktoms iš „Verslumo skatinimo fondo“, kompensuojama 95 proc. sumokėtų palūkanų. Priemonė šiuo metu yra aktyvi.

Atlikto statistinio tyrimo duomenimis (Statistikos departamentas), dažniausias verslo plėtros finansavimo šaltinis – skolinimasis. Kitas finansinių išteklių šaltinis yra nuosavo kapitalo didinimas, taip pat išperkamoji nuoma, banko sąskaitos perviršis ar kredito limitas.

Plėsti verslą skolindamosi 2010 m. ketino 28,2 proc. įmonių, užsiimančių apdirbamos gamybos, statybos ir paslaugų veikla. Pasinaudoti skolintomis lėšomis ketino 40 proc. įmonių,

turinčių 250 ir daugiau darbuotojų, ir 25,3 proc. įmonių, turinčių nuo 10 iki 49 darbuotojų. Taigi, matyti, kad didelės įmonės yra labiau pasiryžusios skolinti nei mažos ir vidutinės įmonės.

Lėšomis, gautomis padidinus nuosavą kapitalą, plėsti verslą 2010 m. ketino tik 2,7 proc. įmonių ir ši skaičius nuo 2007 m. sumažėjo (4,1 proc.). Gauti lėšų verslui plėsti didindamos nuosavą kapitalą ketino mažiausia dalis įmonių – 2,9 proc. 2010 m. ir 4,1 proc. 2007 m. Pagrindinis lėšų gavimo didinant nuosavą kapitalą šaltinis tarp ketinusių tokiu būdu jų gauti – esami akcininkai. Iš jų gauti lėšų 2010 m. ketino 41,3 proc., o 2007 m. – 56,5 proc. įmonių. Kitas svarbus nuosavo kapitalo didinimo šaltinis – bankai. Jais pasinaudoti 2010 m. ketino 14,2 proc., 2007 m. – 20,3 proc. įmonių.

Kitais verslo finansavimo šaltiniais (išperkamąja nuoma, faktoringu ir kt.) 2010 m. planavo pasinaudoti 14,5 proc. įmonių (2007 m. – 15,9 proc.). Daugiausia įmonių verslo finansavimo šaltiniu pasirinko išperkamąją nuomą – ja pasinaudoti 2010 m. ketino 19,5 proc., o 2007 m. – 36,9 proc. įmonių. Norinčiųjų pasinaudoti išperkamąja nuoma skaičius 2010 m., palyginti su 2007 m., sumažėjo 17,4 proc. punkto.

Kitas svarbus verslo finansavimo šaltinis – banko sąskaitos perviršis ar kredito limitas. 2010 m. tuo pasinaudoti ketino 16 proc., o 2007 m. – 15,5 proc. įmonių.

2010 m., palyginti su 2007 m., padidėjo kitų finansinių šaltinių reikšmė: 3,2 procentinio punkto daugiau įmonių ketino pasinaudoti prekybos kreditais, 2,8 procentinio punkto daugiau įmonių – išankstiniais mokėjimais.

Apibendrinant galima būtų padaryti išvadą, kad mažų ir vidutinių įmonių finansiniai ištekliai yra formuojami iš vidinių ir išorinių finansinių išteklių šaltinių. Vidiniams ištekliams priskiriami įmonės nepaskirstytas pelnas, nusidėvėjimas ir amortizacija, įnašai už akcijas ir kt. Labiausiai paplitusiais išoriniais finansinio ištekliais yra paskolos, taip pat lizingas, faktoringas, mažiau įmonių naudoja nuosavo kapitalo didinimą. mažos ir vidutinės įmonės taip pat gali gauti lėšų iš valstybės paramos forma, kuri gali būti tiesioginė, pavyzdžiui suteikiant lengvatines paskolas, ir netiesioginė, pavyzdžiui, teikiant garantijas.

1.3. Mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių paskirstymas

Finansiniai ištekliai yra efektyvios veiklos rezultatas. Efektyvumas pasireiškia per racionalų pelno ir išlaidų paskirstymą, rizikos apsidraudimą bei laisvų finansinių išteklių panaudojimą pelnui didinti (Giliauskienė, 2002, p. 6).

Su finansiniu išteklių paskirstymu yra siejama pinigų valdymo sąvoka. Vaščiulaitė-Švėgždienė (2007, p. 1) pateikia apibendrintą įvairių autorių nuomonę dėl pinigų valdymo funkcijų ir priskiria joms: įplaukų laiko kontrolė, susitelkusio kapitalo sukonzentravimas, pinigų

išmokų laiko kontrolė, pinigų srautų prognozavimas, pakankamų trumpalaikio kapitalo šaltinių užtikrinimas, bet kokio laikino pinigų pertekliaus optimalus naudojimas, nuolatinis informacijos rinkimas, pinigų nuolatinės priežiūros, valdymo ir kontrolės užtikrinimas, vidinių ir išorinių finansinių duomenų perdavimo garantavimas. Ši autorė taip pat pateikia savo apibendrintą nuomonę dėl pinigų valdymo funkcijų ir priskiria joms:

- pinigų įplaukų laiko kontrolę;
- pinigų išmokų laiko kontrolę;
- pinigų perteklius (trūkumo) valdymą;
- pinigų biudžeto sudarymą ir prognozavimą;
- galimų rizikų, susijusių su pinigų srautais, valdymą.

Įmonės, siekdamos nustatyti, kokių išteklių joms reikės ir kur jie bus panaudoti sudaro biudžetus. Nors sąvoka biudžetas dažniausiai yra siejama su valstybės finansais, tačiau kiekviena įmonė turi rengti biudžetą, kuris dar gali būti vadinamas finansiniu planu ir pan.

Ribinskienės (2006) teigimu, įmonės biudžetas – tai finansinis planas, paremtas įmonės veiklos ateinančiais laikotarpiais prognozėmis. Jame numatomos ateinančio laikotarpio įmonės pajamos ir sąnaudos (išlaidos). Biudžetas parodo, ar pakankami įmonės ištekliai planuojamam tikslui pasiekti, ar jie efektyviai naudojami.

Finansiniuose įmonės biudžetuose yra parodyti numatomi finansinių lėšų šaltiniai ir apimtys ir jų panaudojimo kryptys.

Kiekvienos įmonės veiklą galima suskaidyti į smulkesnes veiklas, kurias atlieka atskiri įmonės padaliniai: tiekimas, gamyba, pardavimai, įmonės administravimas ir pan. Visos įmonės biudžetą sudaro atskirų įmonės padalinių biudžetų visuma.

Ribinskienė (2006) pateikia, kad sudarant įmonės biudžetą laikomasi tokio atskirų veiklų biudžetų parengimo eiliškumo: iš pradžių sudaromas pardavimų biudžetas, tada produktų gamybos (arba perparduoti perkamų prekių pirkimo) biudžetas, galiausiai – įmonės bendrųjų ir administracinių padalinių biudžetai. Šis eiliškumas, anot autorės, turi būti išlaikomas todėl, kad visi biudžetai tarpusavyje susiję: vienos veiklos biudžeto duomenys reikalingi kitiems biudžetams parengti.

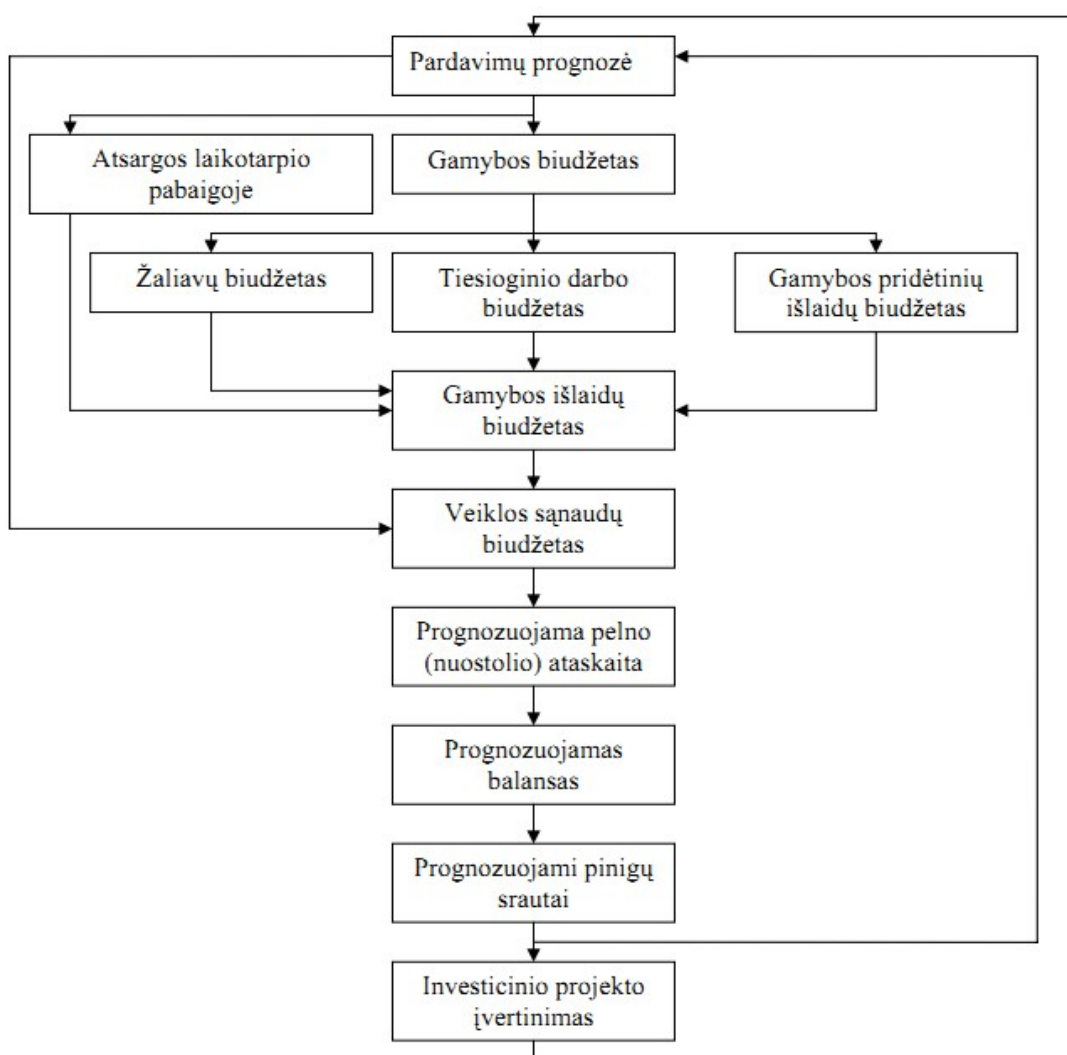
Tuo tarpu Vaščiulaitė-Švėgždienė (2007, p. 2) mano, kad pagrindinės veiklos finansavimo užtikrinimas turėtų būti svarbiausia funkcija įmonėse, kuriose pagrindinė veikla sukuria didžiausius pinigų srautus, o tik vėliau dėmesys sutelkiamas investicinės veiklos pinigų srautų valdymui.

Kaip matyti iš 3 paveikslo įmonės naudoja finansinius lėšas įvairioms jų veiklos sritims finansuoti, plėsti ir pan. Įmonių finansinių išteklių paskirstymas yra labai sudėtingas ir

atsakingas darbas, kadangi reikalauja suderinti lėšų panaudojimą įvairioms sritims tokiu būdu, kad įmonė apskritai, ne tik atskiros jos sritys, galėtų pasiekti norimus rezultatus.

Mažose ir vidutinėse įmonėse situacija gali atrodyti šiek tiek skirtingai, kadangi jose nėra dažniausiai nėra labai aiškiai atskirtų padalinių ir veiklos sričių, o finansų paskirstymo funkcija yra perduodama buhalteriiui arba vadovui. Finansinių išteklių paskirstymas tokiose įmonėse reikalauja įgūdžių, kurie padėtų matyti įmonę kaip visumą, tačiau taip pat padėtų išskirti jos veiklas ir nustatyti prioritetus.

Mažose ir vidutinėse įmonėse lėšų planavimas yra ne mažiau svarbesnis nei stambesnėse įmonėse, ypač turint omenyje tai, kad mažos ir vidutinės įmonės susiduria su didesnėmis papildomo finansavimo gavimo problemomis.



3 pav. Įmonės biudžetas ir jo sudarymo eiga

Šaltinis: Verslo plano, skirto investuotojams, rengimo vadovas., 2002, p. 7

Mažos ir vidutinės įmonės dažnai stengiasi gauti išorinį finansavimą tam tikram projektui, ruošiant tokį projektą iš anksto yra suplanuojamas lėšų paskirstymas ir panaudojimas jo

įgyvendinimui. Panaši situacija yra siekiant Europos sąjungos paramos. Tokia parama dažniausiai yra suteikiama konkrečiam projektui įgyvendinti. Skolinantis iš bankų taip pat yra būtina nurodyti skolinimosi priežastį ir lėšų panaudojimo planą. Tokiu atveju įmonės biudžeto svarba dar labiau padidėja ir galima laikyti ją finansinių išteklių paskirstymo įrankiu.

Kaip jam buvo minėta anksčiau, suformuoti finansiniai ištekliai gali būti naudojami įvairiems tikslams, pavyzdžiui, verslo plėtrai. Verslo plėtra gali būti įvairaus pobūdžio nuo darbuotojų mokymų iki naujos gamybos ar kitokios veiklos technologijos diegimo ir pan.

Taigi, apibendrinant galima būtų padaryti išvadą, kad finansinių išteklių paskirstymas turi būti glaudžiai siejamas su įmonės veiklos ir jos prioritetinių sričių nustatymu. Finansiniai ištekliai turi būti skirstomi pagal įvairias įmonės veiklos sritis ir numatytas jų plėtros galimybes. Kiekviena įmonė finansinius išteklius skirsto skirtingai, kadangi skiriasi jų veikla, nėra dviejų vienodų įmonių. Finansinių išteklių paskirstymo įrankiu yra įmonės biudžetas (finansų planas), kuriame yra numatoma, kiek lėšų reikės, kokioms veikloms, kaip jos bus panaudotos, įmonės turimų ir reikiamų lėšų santykis, išskiriant papildomo finansavimo poreikį ir pan.

1.4. Veiksniai, lemiantys mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą

Mažų ir vidutinių įmonių finansavimo šaltinių formavimą ir paskirstymą lemia daug įvairių veiksnių. Nuo jų priklauso, kokie finansiniai šaltiniai sudarys įmonės kapitalą ir kaip, kokiam tikslui jie bus panaudoti. Įvairūs autoriai išskiria skirtingus įmonės finansavimo būdą lemiančius veiksnius.

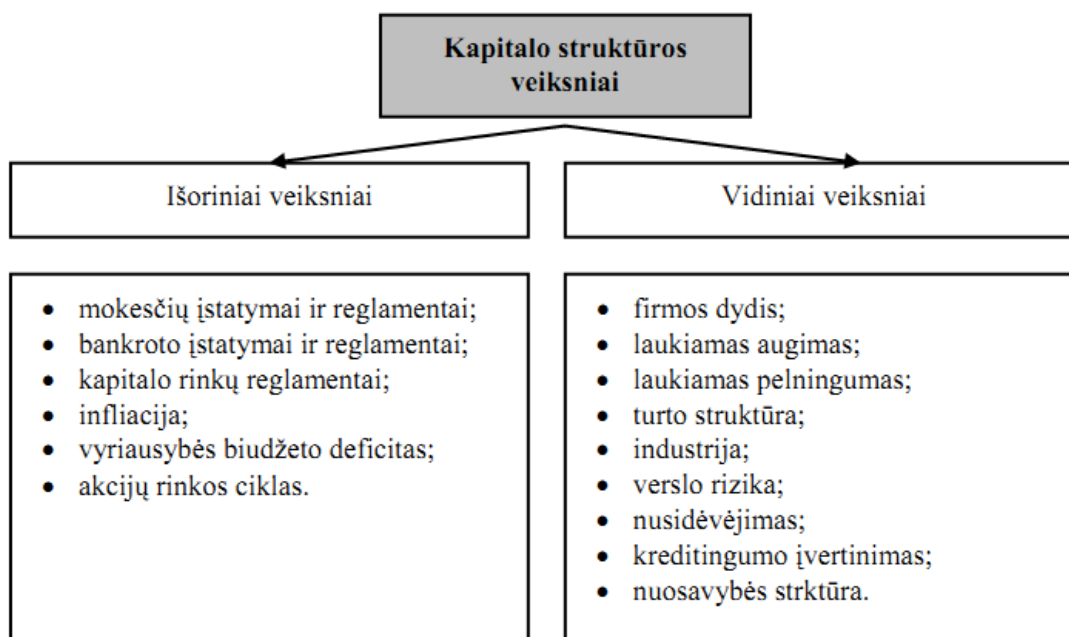
Vijeikis (2007, p. 86) teigia, kad finansavimo būdą lemia šie veiksniai:

- Įvairių finansavimo šaltinių galimybė.
- Sąnaudos pasirinkus skirtingus finansavimo būdus.
- Finansavimo įtaka verslo valdymui (ar ji keičiasi).
- Finansavimo įtaka akcininkų dividendams.
- Mokesčių įtaka.
- Pasikeitusi rizika: rizikingas įmonės būtina finansuoti naudojant savininkų nuosavybę.
- Paskolų sąlygos ir jų gražinimo laikas.

Analizuojant autoriaus pateiktą sąrašą matyti, kad finansinių išteklių formavimas ir paskirstymas priklauso tiek nuo vidinių, tiek nuo išorinių veiksnių. Ypač didelę įtaką turi įmonės charakteristika, pavyzdžiui jos dydis, pajamos ir pan. nuo to priklauso jos galimybės gauti finansavimą.

Adomonytės ir Mačerinskienės (2005) teigimu, pelningai dirbančios įmonės pirmenybę teikia vidiniams finansavimo šaltiniams, o trūkstant vidinių finansavimo šaltinių yra pasitelkiami išoriniai, pirmiausiai skolinti finansavimo šaltiniai. Smulkaus ir vidutinio verslo įmonių vadovų pastangos, palaikyti norimą finansinį lygį įmonėje, yra varžomos kreditorių nusistatymo. Šiuo atveju mažos ir vidutinės įmonės susiduria su tokiu prieštaravimu: tam, kad jos galėtų vystytis ir dirbti pelningai, joms reikia papildomo finansavimo, tačiau jų papildomo finansavimo gavimo galimybės yra mažesnės dėl jų nedidelių finansinių rezultatų. Finansavimo sprendimai nemaža dalimi yra įtakojami kreditorių požiūrio į įmonę, todėl smulkaus ir vidutinio verslo finansavimą lemia kreditoriai. Garškienės (1997, p. 20) manymu, kreditoriai savo nuomonę apie finansavimo apimtį vienai ar kitai įmonei, formuoja remdamiesi tokių kriterijų, kaip įmonės dydis, jos augimo potencialas ir verslo rizika.

Sander (2003, p. 126) išskyrė pagrindinius veiksnius, lemiančius kapitalo struktūros (skolintų ir neskolintų lėšų santykio) sprendimus (4 pav.). Šie veiksniai buvo suskirstyti į išorinius, kuriems priklauso įvairūs su valstybės politika susiję veiksniai, ir vidinius, kurie apima įmonės pagrindines charakteristikas.



4 pav. Kapitalo struktūros veiksniai

Šaltinis: Sander, 2003, 126 p.

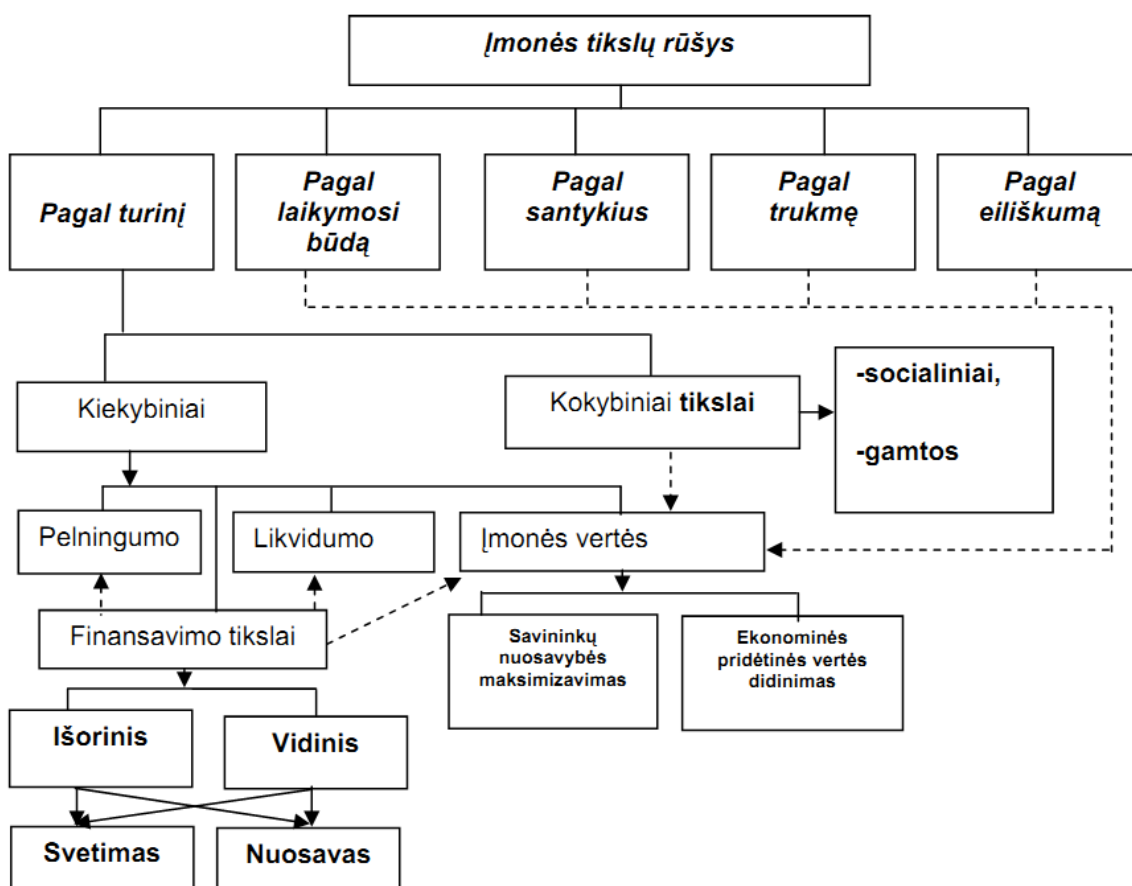
Rajan ir Zingales (1995) išskiria keturis veiksniai labiausiai susijusius su skolos lygiu: ilgalaikis turtas, įmonės dydis, rinkos ir buhalterinės vertės santykis kaip rodiklis augimo perspektyvoms, bei pelningumas.

Prie išorinių veiksnių derėtų taip pat priskirti finansinių institucijų keliamus reikalavimus, kadangi nuo jų dažnai tiesiogiai priklauso įmonės finansinių išteklių formavimas ir paskirstymas.

Aleknavičienė (2004) teigia, kad svarbiausi veiksniai, sąlygojantys kapitalo struktūros formavimą praktikoje yra šie:

- Akcinės bendrovės kontrolės išlaidos;
- Bankrutavimo išlaidos;
- Netapatūs įmonės vadovų ir savininkų interesai;
- Skolinimosi pajėgumas;
- Mokestinio pajėgumo išnaudojimas.

Padgureckaitė (2011, p. 239) pateikia Cibulskienės (2007) suformuotą įmonių tikslų schemą, kurioje yra pavaizduota finansavimo rūšių ir finansavimo tikslų sąsaja su kitais įmonės tikslais (5 pav.).



5 pav. Įmonės tikslų rūšys

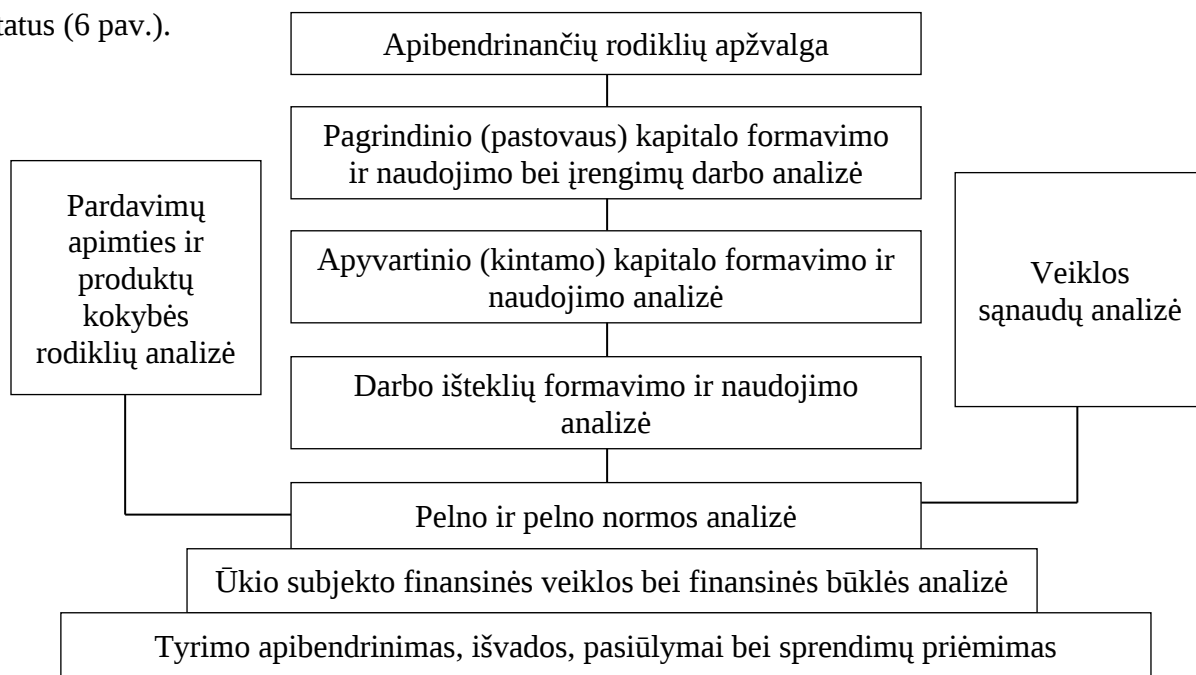
Šaltinis: Cibulskienė, 2007 (žr. Padgureckienė, 2008, p. 239)

Taigi, įmonės finansinių išteklių formavimas ir paskirstymas taip pat priklauso nuo jos tikslų ir čia turima omenyje įvairius tikslus. Šie tikslai gali būti apibūdinami ne tik taip, kaip pateikia Cibulskienė, tačiau taip pat gali būti išskirti tokie tikslai, kaip pardavimų didinimas, gamybos pajėgumų gerinimas ir kitokie.

Įmonės finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą veikia daug įvairių veiksnių, kuriuos galima būtų suskirstyti į vidinius ir išorinius. Vidiniams veiksniams gali būti priskiriami įmonės dydis, nuosavybės teisės, turto struktūra, rizika, tikslai, kiti turimi ištekliai ir pan. Išoriniams veiksniams gali būti priskiriami valstybės lygio veiksniai, pavyzdžiui, mokesčiai, teisinė bazė, ekonomikos augimas, infliacija ir kt., taip pat valstybės politika verslo rėmimo ir paramos srityje. Prie labai svarbių išorinių veiksnių priskiriami finansinių institucijų reikalavimai ir sąlygos, keliamos įmonėms. tai ypač aktualu nagrinėjant mažų ir vidutinių įmonių finansų formavimo ir paskirstymo klausimus.

1.5. Mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominės analizės būdai

Ekonominė analizė, anot Buškevičiūtės ir Mačerinskienės (2008, p. 9), yra ekonominių procesų ir jų tarpusavio ryšių nagrinėjimas. Įmonėje ji apima visus veiklos parengimo etapus, patį veiklos procesą ir jos produkto pardavimą praeityje, dabartyje ir ateityje (darbo, materialinių, finansinių išteklių formavimą ir naudojimą, veiklos ekonominius bei finansinius rezultatus (6 pav.).



6 pav. Ekonominės analizės bendroji schema

Šaltinis: Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2008, p. 9

V. Gronskas (2006) išskiria šiuos ekonominės analizės uždavinius:

- rengiamų įmonės verslo planų mokslinis pagrindimas remiantis atitinkamais ekonominiais apskaičiavimais. Tai pasiekama pirmiausia atliekant retrospektyvinę ūkinės veiklos analizę. Ši analizė leidžia įvertinti įmonės veiklos rezultatus, išsiaiškinti nepanaudotus rezervus, siekiant įtraukti juos į rengiamus būsimų laikotarpių planus. Retrospektyvinės (praėjusio laikotarpio) analizės pagrindu atliekama įmonės veiklos prognozinė perspektyvinė analizė. Jos tikslas – pagrįsti galimą ateities ekonominių rodiklių lygį;

- sudarytų verslo planų bei priimtų sprendimų vykdymo kontrolė. Ji padeda išaiškinti įmonės veiklos trūkumus, klaidas ir daryti neatidėliotiną poveikį įmonės veiklai, siekiant efektyvaus išteklių naudojimo;

- nustatyti įmonės naudojamų darbo, materialųjų ir finansinių išteklių (kaip pramonės analizuojamų technologinių įrengimų, inventoriaus, žaliavų ir medžiagų, pastatų, atskirų darbuotojų grupių, nuosavų ir skolintų lėšų) naudojimo ekonominį efektyvumą;

- išsiaiškinti įmonės visų gamybos proceso stadijų vidinius rezervus. Tai pasiekama palyginus atskirų įmonės padalinių, taip pat giminingų įmonių veiklos rezultatus, nagrinėjant ir panaudojant kitų įmonių (savo šalies ir užsienio) pažangų patyrimą;

- pagrįsti bei patikrinti priimamų valdymo sprendimų optimalumą. Priimti teisingą valdymo sprendimą, nustatyti jo efektyvumą galima tik remiantis išankstine ekonomine analize.

Rinkos ekonomikos sąlygomis finansiniai ištekliai turi sąlyginį pranašumą prieš materialinius ir darbo išteklius (Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2008, p. 19).

Įmonės veiklos analizė gali būti atliekama įvairiais aspektais ir pasitelkiant įvairius rodiklius. Mackevičius (2008, p. 50) pateikia, kad įmonės veiklos analizė gali būti skirstoma į valdymo, vidaus finansinę ir finansinę analizę. Tuo tarpu 7-ajame tarptautiniame apskaitos standarte „Pinigų srautų ataskaitos“ yra nurodyta, kad svarbiausios yra šios įmonės veiklos sritys:

- pagrindinė (gamybos, prekybos ir pan.);
- finansinė;
- investicinė.

Siekiant atlikti finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizę reikėtų sutelkti dėmesį į finansinės veiklos, t. y. veiklos, kuri lemia įmonės nuosavo kapitalo ir skolintų lėšų dydžio ir sudėties pasikeitimus, ir investicinės veiklos, t. y. ilgalaikio turto ir kitų investicijų, neįtraukiant pinigų ekvivalentų, įsigijimo ir perleidimo, analizę.

Finansinei analizė gali būti skirstoma į horizontaliąją ir vertikaliąją. „Horizontalioji analizė padeda nustatyti rodiklių dinamiką absoliučiais dydžiais ir procentais bei nukrypimus nuo bazinių rodiklių“ (Mackevičius, 2008, p. 118). Anot Šlekienės ir Klimavičienės (1999), vertikalioji analizė – tai įmonės finansinės būklės įvertinimas, naudojant įvairius santykinius rodiklius.

Finansiniai santykiniai rodikliai yra labai plačiai naudojami įvairių įmonių visame pasaulyje. „Finansinis santykinis rodiklis yra dviejų ar daugiau absoliutinių rodiklių santykis“ (Mackevičius, 2006, p. 20). Tokie rodikliai yra daug pranašesni už absoliutinius rodiklius, kadangi remiantis jais galima objektyviau įvertinti finansinę būklę, taip pat palyginti skirtingų dydžių įmonių rezultatus ir pan. Finansinius santykinius rodiklius nagrinėja daugybė įvairių mokslininkų, tiek Lietuvos, tiek užsienio, taip pat pačių rodiklių skaičius yra labai didelis, todėl tikslingas yra jų grupavimas. Pabrėžtina, kad dažnai autoriai kalba apie tas pačias grupes ir rodiklius, tiesiog vadina juos skirtingai. Kiekvienai rodiklių grupei gali būti priskiriami įvairūs rodikliai.

Anciūtė ir Misiūnas (2006, p. 6) pateikia pagrindinius finansinius rodiklius ir išskiria reikalingos jiems apskaičiuoti informacijos šaltinius (3 lent.). Anot šių autorių svarbiausiais finansinės analizė santykinų rodiklių dokumentais, iš kurių yra gaunama informacija, yra pelno (nuostolio) ataskaita ir balansas.

3 lentelė

Finansiniai rodikliai ir jiems apskaičiuoti reikalingos informacijos šaltiniai

Eil. Nr.	Pavadinimas	Finansinės atskaitomybės dokumentas(-ai) (FAD)	Konkreči FAD dalis (straipsnis)
1	Pardavimų bendrasis pelningumas	Pelno (nuostolių) ataskaita	Bendrasis pelnas
			Pardavimo pajamos
2	Veiklos rentabilumas	Pelno (nuostolių) ataskaita	Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą
			Pardavimo savikaina; bendrosios ir veiklos sąnaudos; finansinės ir investicinės veiklos sąnaudos
3	Turto pelningumas	Pelno (nuostolių) ataskaita	Pelnas (nuostoliai) prieš apmokestinimą
		Balansas	Turtas iš viso
4	Įsiskolinimo koeficientas	Balansas	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai
			Turtas iš viso
5	Finansinės priklausomybės koeficientas	Balansas	Mokėtinos sumos ir įsipareigojimai
			Nuosavas kapitalas
6	Einamojo likvidumo koeficientas	Balansas	Trumpalaikis turtas
			Trumpalaikiai įsipareigojimai

7	Debitorinio įsiskolinimo apyvartumas	Pelno (nuostolių) ataskaita	Pardavimo pajamos
		Balansas	Per vienerius metus gautinos sumos
8	Ilgalaikio turto apyvartumas (graža)	Pelno (nuostolių) ataskaita	Pardavimo pajamos
		Balansas	Ilgalaikis turtas
9	Nuosavo kapitalo apyvartumas (graža)	Pelno (nuostolių) ataskaita	Pardavimo pajamos
		Balansas	Nuosavas kapitalas

Šaltinis: Anciūtė, Misiūnas, 2006, p. 6

Buškevičiūtė ir Mačerinskienė (2008, p. 363-365) pateikia kreditingumo įvertinimo rodiklius ir jų reikšmes. Visus rodiklius jos skirsto į tris grupes: mokumo, finansinio pastovumo ir išteklių panaudojimo efektyvumo bei veiklos pelningumo. Šiame darbe atrinkti iš visų autorių siūlomų rodiklių tie, kurie yra susiję su finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analize (4 lent.).

4 lentelė

Finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominės analizės finansiniai santykiniai rodikliai

Rodiklio pavadinimas	Apskaičiavimas	Paaiškinimas
<i>Mokumo rodikliai</i>		
Finansinių išteklių koeficientas	grynasis pelnas + išlaidos	parodo finansinių išteklių dalį pardavimų apimtyje
	pardavimų apimtis	
<i>Finansinio pastovumo rodikliai</i>		
Įsiskolinimo koeficientas	Skolintas kapitalas	Parodo įmonės finansinių išteklių struktūrą
	Nuosavas kapitalas	
Nuosavų finansinių išteklių apimtis, tūkst. Lt	Įmonės įstatinis kapitalas laikotarpio pabaigoje turėtų būti ne mažesnis nei laikotarpio pradžioje	charakterizuoja nuosavų finansinių išteklių išsaugojimą
<i>Veiklos pelningumo rodikliai</i>		
Turto pelningumas	grynasis pelnas	parodo visų įmonėje turimų lėšų panaudojimo efektyvumą
	vidutinė turto vertė	
Turto finansavimo savomis lėšomis koeficientas	vidutinė turto vertė	charakterizuoja įmonės ūkinės veiklos finansavimo struktūrą
	vidutinė įstatinio kapitalo vertė	
Kapitalo pelno norma	turto pelningumas x turto finansavimo savomis lėšomis koeficientas	parodo įmonės kapitalo panaudojimo efektyvumą

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Buškevičiūtė, Mačerinskienė, 2008, p. 363-365

Buškevičiūtė ir Mačerinskienė (2008, p. 363-365) pateikia kreditingumo įvertinimo rodiklius ir jų reikšmes. Visus rodiklius jos skirsto į tris grupes: mokumo, finansinio pastovumo ir išteklių panaudojimo efektyvumo bei veiklos pelningumo. Šiame darbe atrinkti iš visų autorių

siūlomų rodiklių tie, kurie yra susiję su finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analize (3 lent.).

Prie finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizės gali būti priskiriami taip pat tokie rodikliai:

- apyvartinis kapitalas; atskleidžia likvidaus turto finansavimo trumpalaikiais įsipareigojimais mastą. Kuo didesnis apyvartinis kapitalas, tuo su didesnėmis investicijų į trumpalaikį turtą finansavimo problemomis įmonė gali susidurti;
- panaudoto kapitalo pelningumas (arba panaudoto kapitalo grąža) parodo, kiek litų grynojo veiklos pelno po mokesčių tenka vienam panaudoto kapitalo litui. Šis rodiklis atspindi viso įmonės nuosavo ir skolinto kapitalo panaudojimo efektyvumą; panaudoto kapitalo pelningumas lyginamas su nuosavo kapitalo pelningumu. Skirtumus tarp šių dviejų rodiklių nulemia įmonės finansavimo struktūra, skolinto kapitalo panaudojimo laipsnis ir efektyvumas. Jei įmonės finansinė skola lygi nuliui, tai šių dviejų rodiklių reikšmės sutampa

Kuizinaitės ir Paliulytės (2008, p. 139) manymu, valdant finansinius išteklius, naudojama nemažai priemonių, padedančių įvertinti skolintų ir nuosavų finansinių išteklių santykį, jo įtaką grynajam pelnui. Tarp visų svarbią vietą užima finansinio sverto kategorija. Finansinio sverto vertinimas yra labai svarbus, kadangi parodo įmonės skolintų išteklių dalį. Skolos gali veikti įmonę įvairiai, priklausomai nuo jų dydžio ir dalies tarp visų finansinių išteklių. Kuizinaitė ir Paliulytė (2008, p. 141) pateikia įvairių autorių nuomones dėl skolų reikšmingumo (4 lent.).

Finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizei labai svarbus yra finansinio sverto rodiklių tyrimas. „Įmonės finansinio sverto sprendimai nemaža dalimi nulemia sėkmingą įmonės veiklą bei jos vertę, o tai labai svarbu įmonės savininkams, jos dirbantiesiems, kreditoriams ir potencialiems įmonės investuotojams“ (Vasiliauskaitė, Rumšaitė, 2000, p. 50). Finansinis svertas parodo įmonės veiklos pusiausvyrą.

Finansinį svertą, remiantis Lietuvos Statistikos departamento pateikta metodika, atspindi du koeficientai: skolos koeficientas ir ilgalaikės skolos koeficientas. Tuo tarpu NASDAQ OMX Vilniaus birža siūlo daug platesnį rodiklių sąrašą: įsiskolinimo koeficientas; skolos ir turto santykis; grynosios finansinės skolos ir turto santykis; įsipareigojimų ir nuosavo kapitalo santykis; skolos ir nuosavo kapitalo santykis; grynosios finansinės skolos ir nuosavo kapitalo santykis; ilgalaikės skolos ir nuosavo kapitalo santykis; bendrojo mokumo koeficientas; skolos ir panaudoto kapitalo santykis; ilgalaikės skolos koeficientas; turto ir nuosavo kapitalo santykis; nuosavo kapitalo ir turto santykis; manevringumo koeficientas; grynosios finansinės skolos ir pelno prieš palūkanas, mokesčius ir nusidėvėjimą (amortizaciją) santykis; palūkanų koeficientas.

Skolų reikšmingumas įmonių veiklai

Teiginiai	Autoriai (metai)
Didelės skolos riboja įmonių investicijas ir kelia grėsmę įmonių finansiniam stabilumui	T. Hoshi, A. Kashyap, D. Scharfstein (2001)
Didelės įmonių skolos didina potencialias įmonių nemokumo problemas: įmonės gali būti nepajėgios įvykdyti ar laiku įvykdyti finansinius įsipareigojimus kreditoriams	T. Hoshi, A. Kashyap, D. Scharfstein (2001)
Didelės skolos apsaugo įmonių vadovus nuo neracionalių (rizikingų) sprendimų priėmimo ir neefektyvios veiklos (mažina verslo riziką)	Bernanke, J. Campbell, T. Whited(2009)
Didelė skolų dalis įmonių kapitalo struktūrose gali didinti įmonių veiklos efektyvumą ir kartu investuotojų grąžą (didesnė pelno dalis tenka nuosavam kapitalui), sukurti mokestinę naudą	Bernanke, J. Campbell, T. Whited(2009)
Jeigu įmonės veikla yra perspektyvi, jos finansinės (nemokumo) problemos neturėtų būti ilgalaikės: įmonė ar įmonės skolos bus pertvarkytos, siekiant užtikrinti veiklos tęstinumą ir atsiskaityti su kreditoriais. Tikėtina, kad rinkos dalyviai pasirinks (nes bus suinteresuoti) teigiamą poziciją, pertvarkant tokias (nemokias) įmones.	R. Haugen, L. Senbet, M. Jensen(2003)
Nuo kapitalo struktūros politikos priklauso rizikos ir pelningumo alternatyvos pasirinkimas. Kuo daugiau įmonė naudoja paskolų, palyginti su nuosavybe, tuo didesnė savininkų nuosavybės prognozuojamoji palūkanų norma. Didėjant įmonės įsiskolinimo koeficientui, didėja ir jos finansinė rizika, susijusi su padidėjusiu įsiskolinimų lygiu, pasireiškia mažėjančia nuosavo kapitalo verte. tačiau prognozuojamas didesnis kapitalo pelningumas jo kainą vėl padidina	D. Cibulskienė, M. Butkus (2007)
Įmonių nemokumo problemos pirmiausia turi būti siejamos su skolinto kapitalo dydžiu jų kapitalo struktūrose, kadangi iš esmės nemokumo problemos pasireiškia įmonėms negalint laiku įvykdyti finansinių įsipareigojimų kreditoriams	S. Grigaravičius (2003)

Šaltinis: Kuizinaitė, Paliulytė, 2008, p. 141

Taigi, įvairių finansinio svėro rodiklių skaičiavimas leidžia nustatyti įmonės kapitalo struktūrą, jis ypač svarbus yra kreditoriams. Skolos veikia įmonę ir jos finansinius rezultatus tiek teigiamai, tiek neigiamai, priklausomai nuo jų dydžio ir išlaidų, todėl jų analizė turi būti prioritetinga, ypač formuojant ir paskirstant finansinius išteklius.

Atlikta teorinė ekonominės analizės ir finansinės analizės studija parodė, kad yra daugybė įvairių rodiklių, kuriais remiantis yra analizuojama ir vertinama įmonės veikla. Siekiant atlikti finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominę analizę, reikėtų analizuoti tuos finansinius santykinis rodiklius, kurie apibūdina įmonės kapitalo struktūrą, kapitalo ir turto pelningumą ir pan. Šiuo atveju labai svarbus yra finansinio svėro vertinimas, kuris atskleidžia įmonės kapitalo struktūrą.

1.6. Įmonės bankroto tikimybės vertinimo metodai

Įmonių bankrotai sukelia daug neigiamų pasekmių ne tik pačiai įmonei, bet ir valstybei bei visuomenei. Ekonominėms problemoms galima priskirti gamybos pajėgumų praradimą, bendrą šalies ūkio konkurencingumo mažėjimą, mokesčių surinkimo mažėjimą, atsiskaitymų su kreditoriais silpnėjimą. Socialinėms problemoms priskiriamas nedarbo didėjimas, bendro gyvenimo lygio mažėjimas, gyventojų nepasitenkinimas prastėjančia šalies ekonomine situacija (Purlys, Rainys, 2001). Žiūrint pačios įmonės lygmeniu bankrotas sąlygoja akcininkų turto praradimą, darbuotojų darbo vietų netekimą.

Norėdami užtikrinti sėkmingą įmonių veiklą, jų vadovai turi mokėti įvertinti savo verslo riziką ir priimti veiksmingus sprendimus grėsmėms išvengti arba joms įveikti. Paprasčiausias būdas įmonės veiklos tęstinumui įvertinti yra finansinių duomenų naudojimas. Turint patikimą finansinių ataskaitų informaciją, galima atlikti įmonės veiklos analizę, įvertinti finansinę jos būklę, veiklos rezultatus, pinigų srautus, numatyti ateities perspektyvas. Įmonės bankroto užuomazgas ir jo grėsmę galima pastebėti nagrinėjant finansinių ataskaitų straipsnių pokyčius, skaičiuojant ir lyginant santykinius finansinius rodiklius, analizuojant jų dinamiką, taikant bankroto prognozavimo modelius.

Įmonių bankrotą lemia taip pat lemia išorės bei vidaus veiksniai. Mackevičius, Rakštelienė (2005) išoriniais veiksniais įvardija šalies ekonominės ir politinės padėties nestabilumą, mokesčių ir finansų sistemų kaitą, teisės aktų dviprasmiškumą, infliaciją, konkurenciją, gamtines sąlygas, o vidinius veiksnius tiesiogiai sieja su įmonių vadovų neprofesionalumu, neracionaliu išteklių bei pasenusių technologijų naudojimu, tiekėjų, pirkėjų praradimu, prastu apskaitos tvarkymu, vidaus kontrolės nebuvimu ir t.t. Vieni veiksniai sukelia netikėtą ir staigų įmonių bankrotą, kiti lemia vis didėjantį įmonių nuosmūkį.

Viena svarbiausių priežasčių, vedančių įmonę į bankrotą, yra blogas įmonės finansų valdymas. Finansinę krizę įmonėje, kuri gali sąlygoti bankrotą, sukelia veiksniai:

- a) prasti sprendimai dėl kreditų;
- b) paimti per dideli kreditai;
- c) didžiausio kredito davėjo praradimas;
- d) partnerių atsisakymas teikti komercinį kreditą;
- e) finansinės kontrolės neturėjimas;
- f) prasta įmonės finansų politika.

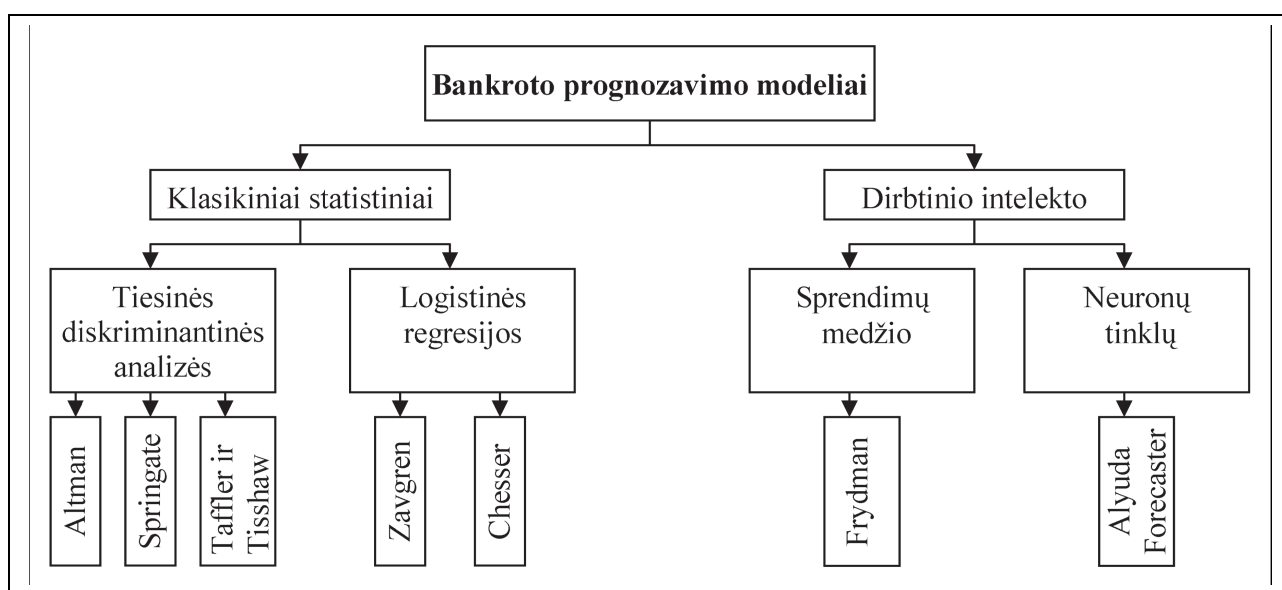
Šie veiksniai teigia, kad pagrindinė įmonių bankroto priežastis – netinkamas vadovavimas įmonei. Vadovavimo kokybė priklauso nuo įmonės vadovų, jų profesionalumo, iniciatyvos, sugebėjimo vadovauti ir priimti teisingus sprendimus.

Siekiant išvengti neigiamų bankroto pasekmių, būtina imtis bankroto prevencijos priemonių, kurių pagrindinė – išankstinis bankroto prognozavimas.

Bendroji diagnostika apima įmonės bankroto tikimybės nustatymą. Vienas pagrindinių šios analizės uždavinių yra atskleisti galimo bankroto priežastis ir numatyti priemones joms likviduoti.

Dažniausiai literatūroje aptinkamus ir aprašomus apibendrintus modelius, galima suskirstyti į dvi pagrindines grupes (Mackevičius, Silvanavičiūtė, 2006):

- 1) klasikinius statistinius
- 2) dirbtinio intelekto.



7 pav. Bankroto prognozavimo modelių klasifikacija

Šaltinis: J. Mackevičius, S. Silvanavičiūtė

Tiesinės diskriminantinės analizės modeliai gali pateikti tik tiesinę priklausomybę tarp finansinių rodiklių ir bankroto tikimybės, o šis santykis greitai kintančiomis ekonominėmis ir konkurencinėmis sąlygomis dažniausiai nebūna toks paprastas ir vien tiesioginis. Diskriminantų analizė - statistinis metodas, kai įvairios įmonės pusės įvertinamos santykiniais rodikliais, iš kurių išvedamas apibendrinantis specialus Z rodiklis. Šis rodiklis literatūroje vadinamas zeto modeliu. Jis apskaičiuojamas naudojant diskriminantinės analizės būdą, kuriuo nustatomi koreliacinės tiesinės funkcijos parametrai. Taikant šį būdą, įmonės suskirstomos į dvi klases: nepatikimas įmonės, kurioms gresia bankrotas ir patikimas įmonės - sugebančias išvengti bankroto (Nedzveckas, Bagdzevičienė, Dapkus, 2004).

Toks įmonių skirstymas pagrįstas dviem požymiais - įmonių trumpalaikiu mokumu bei finansiniu stabilumu, kurį nusako skolintų lėšų ir turto santykis.

Taigi, įmonei gresia bankrotas tada, kai padidėja nuostoliai, išauga įsiskolinimai ir pablogėja trumpalaikis mokumas. Norint išvengti bankroto, reikia mokėti surasti tokią diskriminantinės ribos reikšmę, kuri suskirstytų galimus rodiklių derinius į rodiklių grupes, atspindinčias įmonių bankroto galimybes bei parodančias teigiamas veiklos prognozes.

Logistinės regresijos modeliai bankroto tikimybei apskaičiuoti be tiesinės funkcijos naudoja ir loginės regresijos funkciją.

Vėliau šalia tradicinių statistinių bankroto prognozavimo modelių (žr. 1.3 lentelę) matematiniu programavimu buvo sukurti vadinamieji dirbtinio intelekto modeliai: sprendimų medžio ir neuronų tinklų. Sprendimų medžio modelio esmę sudaro tai, kad pagal tam tikrus bankroto požymius įmonės skaidomos į tenkinančias ir netenkinančias tų požymių. Toks skaidymas vyksta iki momento, kai atrenkamos kelios daugiausia bankroto požymių atitinkančios įmonės, kurių tikimybė bankrutuoti didžiausia. Dirbtiniai neuronų tinklai taikomi modeliuoti gana sudėtingoms netiesinėms priklausomybėms. Jie vis plačiau naudojami įvairiose mokslo ir praktikos srityse, taip pat ir bankrotui prognozuoti. Bankroto tikimybei nustatyti neuronų tinklų modeliu naudojamos kompiuterinės programos, kurios iš daugelio rodiklių atrenka labiausiai veikiančius bankrotą rodiklius.

6 lentelė

Klasikiniai statistiniai bankroto prognozavimo modeliai

Autorius	Modelis	Modelio elementai
Altman (1968)	$Z = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5$	X_1 – apyvartinis kapitalas/ turto (trumpalaikio mokumo riziką) X_2 –nepaskirstytasis pelnas / turtas (turto pelningumą, kuriam apskaičiuoti naudojamas nepaskirstytas pelnas) X_3 – pelnas neatskaičius palūkanų ir mokesčių /turtas (dabartinį pelningumą) X_4 – kapitalo rinkos vertė / įsipareigojimai (ilgalaikio mokumo riziką) X_5 – pardavimo apimtys/turtas (įmonės turto sugebėjimą skatinti pardavimus)
Altman (1968)	$Z^* = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,420X_4 + 0,995X_5$	Z – uždaros firmos diskriminantinės funkcijos rezultatas; X_1 – grynasis apyvartinis kapitalas/visas turtas; X_2 – pardavimai/visas turtas; X_3 – pelnas prieš palūkanas ir mokesčius/visas turtas; X_4 – nuosavas kapitalas/įsipareigojimai; X_5 –nepaskirstytas pelnas/visas turtas
Altman (1968)	$Z^{**} = 6,56X_1 + 3,26X_2 + 6,72 X_3 + 1,05X_4$	Z^{**} – negamybinės firmos diskriminantinės funkcijos rezultatas; X_1 –apyvartinis kapitalas/visas turtas; X_2 – nepaskirstytas pelnas/visas turtas; X_3 – pelnas prieš palūkanas ir mokesčius/visas turtas; X_4 – akcinio kapitalo rinkos vertė/įsipareigojimai.
Fulmerio	$H = V_1 + 0,212 V_2 + 0,073 V_3 + 1,270 V_4 - 0,120 V_5 + 2,335 V_6 + 0,575 V_7 + 1,083 V_8 + 0,894 V_9 - 6,075$	V_1 – nepaskirstyti ankstesnių metų pelnas/visas turtas; V_2 – pardavimai/visas turtas; V_3 – pelnas iki mokesčių/visas turtas; V_4 – pinigų srautas/visa skola; V_5 – skola/visas turtas; V_6 – trumpalaikiai įsipareigojimai/visas turtas; V_7 – log (materialus turtas); V_8 – apyvartinis kapitalas/visa skola; V_9 – log (pelnas iki palūkanų ir mokesčių).

Taffler ir Tishav (1977)	$Z = 0,53K_1 + 0,13K_2 + 60,18K_3 + 0,16K_4$	K_1 - pelnas neatskaičiuos palūkanų / trumpalaikiai įsipareigojimai K_2 – trumpalaikis turtas/ įsipareigojimai K_3 . trumpalaikiai įsipareigojimai / turtas K_4 - (greitai realizuojamas turtas – trumpalaikiai įsipareigojimai)/ veiklos sąnaudos
Springate (1978)	$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$	A– apyvartinis kapitalas/ turtas B– pelnas neatskaičiuos palūkanų ir mokesčių /turtas C - pelnas neatskaičiuos palūkanų / trumpalaikiai įsipareigojimai D- pardavimo apimtys / turtas
Lietuvos ekonominę aplinką atitinkantis įmonių nemokumo diagnostavimo modelis	$Z = -0,762 + 0,003 * X_1 - 0,424 * X_2 - 0,06 * X_3 + 0,22 * X_4 - 0,774 * X_5 - 0,189 * X_6 + 6,842 * X_7 - 12,262 * X_8 - 5,257 * X_9$	Z – vertinimo regresija; X_1 – bendrasis likvidumo koeficientas; X_2 – grynojo apyvartinio kapitalo santykis su turtu; X_3 – finansinių įsipareigojimų koeficientas; X_4 – savininkų nuosavybės ir finansinių įsipareigojimų (skolų) koeficientas; X_5 – finansinių sąnaudų (palūkanų) koeficientas; X_6 – veiklos pelningumo koeficientas; X_7 – turto grąžos koeficientas; X_8 – grynojo apyvartinio kapitalo apyvartumas; X_9 – turto apyvartumas.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis J. Mackevičius, S. Silvanavičiūtė (2006)

Didžiausią teorinę ir praktinę reikšmę bankrotui prognozuoti turi Altman modelis. Kiekvienas iš Altman modelio rodiklių tam tikru aspektu apibūdina įmonės riziką. Pagal Z koeficiento dydį daromos išvados apie bankroto tikimybę: jei Z reikšmė 1,8 ir mažiau – bankroto tikimybė labai didelė, jei Z reikšmė 1,81 – 2,7 – bankroto tikimybė didelė, jei Z reikšmė 2,8 – 2,9 – galimas bankrotas, jei Z reikšmė 3,0 ir daugiau – bankroto tikimybė labai maža.

E. Altmano nuomone, naudojant minėtą formulę, bankroto tikimybę galima numatyti prieš vienerius metus (90 proc.), prieš dvejus metus (70 proc.), prieš trejus metus (50 proc.). Anot J. Mackevičiaus ir D. Poškaitės (1996), įmonių bankroto prognozavimo tyrimai naudojant santykinų rodiklių sistemą pradėti XX a. trečiajame dešimtmetyje ir tęsiami iki šiol.

Vėliau šį modelį E. Altmanas patobulino. Sukūrė Z* modelį uždaroms firmoms, kurių akcijomis neprekiuojama rinkoje ir Z** modelį negamybinėms firmoms.

Šio modelio kritiniai Z taškai yra – 1,23 ir 2,90. Vertės tarp šių skaičių yra „pilkoji zona“, kuri rodo galimą bankrotą ateityje. Šiuo modeliu jau teigiama, kad 70 proc. tikslumu galima nustatyti bankrotą prieš penkerius metus, nors pripažįstama, kad tikėtinas bankrotas tiksliausiai nustatomas metai - dveji į priekį. Jei Z vertė 2,99 – maža bankroto tikimybė, jei Z vertė žemiau 1,81 – jau įvykęs bankrotas. Šis modelis tinka gamybinėms įmonėms ir tik toms, kurių akcijomis prekiaujama rinkoje.

Z** modelio atveju X_4 nario skaičiavime vietoje akcijų rinkos vertės naudojama buhalterinė vertė. Z** modelis nenaudoja pardavimų apyvartumo koeficiento. Šio modelio kritiniai Z taškai yra 1,10 ir 2,60. Vertės tarp šių skaičių yra „pilkoji zona“, kuri rodo galimą bankrotą ateityje.

Pagal britų mokslininkų Taffler ir Tisshaw formulę, jei apskaičiuota Z reikšmė yra mažesnė už 0,3, vadovams verta susirūpinti, nes įmonei prognozuojama didelė bankroto tikimybė. Nurodomas 97 proc. Taffler ir Tisshaw modelio tikslumas likus vieneriems metams iki įmonės bankroto. Springate modelį sudaro keturi kintamieji. Pagal jį įmonei gresia bankrotas, kai $Z < 0,862$. Springate nurodo 92 proc. tikslumą.

Kiti bankroto diagnozavimo modeliai:

Fulmerio bankroto diagnozavimo modelis

Fulmerio modelio pradinis variantas turėjo 40 koeficientų. Galutinis modelis metams į priekį yra tikslus 98 proc., dveji metai į priekį – tikslus 81 proc.

Fulmerio modelis gali būti taikomas gerokai mažesnėms įmonėms negu Altmano modelis, be to, atliekant skaičiavimus nereikalaujama rinkos kapitalizacijos duomenų. Tuo tarpu pagrindinis Altmano modelis reikalauja rinkos kapitalizacijos duomenų, ir tokia forma gali būti taikomas tik toms firmoms, kurių akcijomis prekiaujama antrinėje rinkoje.

Blanko bankroto diagnozavimo modelis

Atliekant bankroto galimybės analizę pagal Blanko (dar vadinamą Sunkiai realizuotinių aktyvų) modelį, galima išsiaiškinti, kokia yra įmonės sunkiai realizuotinių aktyvų politika. Įmonės bankroto grėsmės lygis nustatomas ir įvertinama pagal skalę, pateiktą 1.4 lentelėje.

7 lentelė

Įmonės bankroto grėsmės nustatymas pagal Blanko modelį

Sunkiai realizuotinių aktyvų finansavimo koeficiento reikšmė	Bankroto tikimybė
$NA + A_M < K_N$	Labai maža
$NA + A_M < K_N + B_{IK}$	Galima
$NA + A_M < K_N + B_{IK} + B_{TK}$	Didelė
$NA + A_M > K_N + B_{IK} + B_{TK}$	Labai didelė

Šaltinis: Бланк И. А. Управление финансовой стабилизацией предприятия., 2003 м., 250 р.

- Reikšmės:
- NA – neapvyartinių aktyvų (materialus turtas) vidutinė metinė vertė
 - A_M – einamųjų prekių (atsargų) vidutinė metinė vertė
 - K_N – nuosavo kapitalo vidutinė suma
 - B_{IK} – banko ilgalaikių kreditų vidutinė suma
 - B_{TK} – banko trumpalaikių kreditų vidutinė suma

Anot E. Buškevičiūtės ir I. Mačerinskienės (2002), įmonės bankroto užuomazgas bei jo grėsmę galima pastebėti analizuojant finansinių ataskaitų duomenis, rodiklių dinamiką, finansinių rezultatų absoliučius pakitimus, analizei taikant finansinius rodiklius. Taigi galima teigti, kad įmonės bankroto diagnostika – tai įmonės finansinės veiklos veiksmų įvertinimo

sistema, su kurios pagalba nustatomi įmonės veiklos kritiniai veiksniai, lemiantys įmonės bankrotą.

S. Grigavičius (2003), nagrinėdamas įmonių nemokumo diagnozavimo principus ir remdamasis šių principų bei Lietuvoje veikiančių akcinių bendrovių finansiniais duomenimis ir įvertinęs Lietuvos ekonominę aplinką, pasiūlė kompleksinį priemonių ir alternatyvių sprendimų modelį, taikytiną potencialiems Lietuvos įmonių mokumo sunkumams įvertinti ir diagnozuoti, įmonių nemokumo problemoms spręsti, nemokių įmonių pertvarkymo sprendimams (kryptims) modeliuoti.

Analizuojamos situacijos suskirstomos į tris tikėtino mokumo/nemokumo zonas (kritinius taškus):

a) Kritinė zona, kuri nustato įmonės nemokumą (nemokumo zona). Jei gauti vertinimo regresijos (Z) rezultatai patenka į šią zoną, galima daryti išvadą, kad įmonė yra nemoki (ir bankroto tikimybė didelė).

b) Vidutiniškumo zona. Jei vertinimo regresijos (Z) rezultatai priklauso šiam intervalui, sunku teigti, ar įmonė turi rimtų sunkumų ar ne. Vidutiniškumo zona yra plati, todėl sunku šiuo modeliu tiksliai įvertinti esamą situaciją. Taigi visų pirma turi būti imtasi neatidėliotinių priemonių finansiniam stabilumui palaikyti.

c) Saugi zona. Jei vertinimo regresijos (Z) rezultatai priklauso šiam intervalui, galima drąsiai teigti, kad įmonei negresia nemokumo problema.

Formuojant Lietuvos ekonominę aplinką atitinkantį įmonių nemokumo diagnozavimo modelį, išanalizavus 20 skirtingų grupių (mokumo ir likvidumo, finansų struktūros, veiklos efektyvumo ir turto apyvartumo) finansinių rodiklių, nustatyta, kad įmonių finansinei būklei yra reikšmingi 9 finansiniai koeficientai, kurių suma sudaro įmonių nemokumo vertinimo regresiją. Jei $Z = 1$ arba kuo gautinas (tikėtinas) tikimybinis įvykis yra arčiau 1 (vieneto) reikšmės, tai galima teigti, kad įmonė bankrutuos. Jei $Z = 0$ arba kuo gautinas (tikėtinas) tikimybinis įvykis yra arčiau 0, tai galima teigti, kad įmonė nebankrutuos.

Kuo mažesnis prognozavimo laikotarpis, tuo įmonių nemokumo nustatymo modelis yra tikslesnis. Remiantis gautais rezultatais gali būti numatomos ir įgyvendintos konkrečios įmonių reorganizavimo alternatyvos. Pavyzdžiui, jei vertinimo regresija yra gana žema ir nėra jokių abejonių, kad įmonė taps finansiškai nemoki, labiausia tikėtina alternatyva yra tokios įmonės likvidavimas. Jei vertinimo regresijos koeficientas svyruoja, analizuojama įmonė gali būti arba reorganizuota, arba jos nemokumo problemos gali būti išspręstos kitais būdais.

Todėl galima daryti tokią išvadą: tuo atveju, kai įmonė yra kritinės būklės, be to, ji negali vykdyti prisiimtų įsipareigojimų ir kai reikia nustatyti – ar įmonės finansiniai sunkumai yra tik laikino pobūdžio, ar įmonė yra absoliučiai (beviltiškai) nemoki, - turi būti atlikta įmonės

nemokumo priežasčių analizė, įmonės situacija vertinama dviem aspektais (finansiniu ir verslo vadybos).

Apibendrinant finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo vertinimo metodologinius aspektus, galima teigti, kad ekonominėje literatūroje pabrėžiami įvairūs finansinių išteklių aspektai.

Įmonės finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą veikia daug įvairių veiksnių, kuriuos galima būtų suskirstyti į vidinius ir išorinius. Vidiniams veiksniams gali būti priskiriami įmonės dydis, nuosavybės teisės, turto struktūra, rizika, tikslai, kiti turimi ištekliai ir pan. Išoriniams veiksniams gali būti priskiriami valstybės lygio veiksniai, pavyzdžiui, mokesčiai, teisinė bazė, ekonomikos augimas, infliacija ir kt., taip pat valstybės politika verslo rėmimo ir paramos srityje. Prie labai svarbių išorinių veiksnių priskiriami finansinių institucijų reikalavimai ir sąlygos, keliamos įmonėms. tai ypač aktualu nagrinėjant mažų ir vidutinių įmonių finansų formavimo ir paskirstymo klausimus.

Finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizei labai svarbus yra ir finansinio svorto rodiklių tyrimas. Įvairių finansinio svorto rodiklių skaičiavimas leidžia nustatyti įmonės kapitalo struktūrą, jis ypač svarbus yra kreditoriams. Skolos veikia įmonę ir jos finansinius rezultatus tiek teigiamai, tiek neigiamai, priklausomai nuo jų dydžio ir išlaidų, todėl jų analizė turi būti prioritetinga, ypač formuojant ir paskirstant finansinius išteklius.

Atlikta teorinė ekonominės analizės ir finansinės analizės studija parodė, kad yra daugybė įvairių rodiklių, kuriais remiantis yra analizuojama ir vertinama įmonės veikla. Siekiant atlikti finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominę analizę, reikėtų analizuoti tuos finansinius santykinus rodiklius, kurie apibūdina įmonės kapitalo struktūrą, kapitalo ir turto pelningumą ir pan. Šiuo atveju labai svarbus yra finansinio svorto vertinimas, kuris atskleidžia įmonės kapitalo struktūrą.

Didelę reikšmę finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo vertinimui turi bankroto diagnostavimo moduliai ir jų taikymas. Jų dėka identifikuojamos ir patvirtinamos finansinių išteklių pasiskirstymo problemos. Todėl visapusiškam įmonės veiklos įvertinimui tikslinga atlikti ir bankroto tikimybės analizę. Dažniausiai taikomi klasikiniai statistiniai metodai: Altman, Taffler ir Tisshaw, Springate, Zavgren, Blank.

2. TAURAGĖS RAJONO MAŽŲ IR VIDUTINIŲ ĮMONIŲ FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ FORMAVIMO IR PASKIRSTYMO EKONOMINIS VERTINIMAS

2.1. Tyrimo metodologija

Siekiant išnagrinėti mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ypatumus reikėtų sutelkti dėmesį į tokių įmonių empirinį tyrimą. Empiriniam tyrimui pasirinktos Tauragės rajono mažos ir vidutinės įmonės, kadangi šis Lietuvos administracinis vienetas susiduria su įvairiais sunkumais: užimtumo, verslo plėtros galimybių ir pan. Tauragės apskritis sukuria mažiausia iš visų apskričių BVP, taip pat įmonių skaičius yra nedidelis, o vidutinis ir smulkus verslas sudaro daugiau nei 99,9 proc. visų įmonių, todėl jis yra labai reikšmingas ne tik Tauragės rajonui, bet ir apskričiai.

Siekiant nustatyti esamą Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių bendrą situaciją yra atliekama pagrindinių rodiklių, nusakančių šią situaciją analizė. Šiems rodikliams yra priskiriami: mažų ir vidutinių įmonių skaičius (pagal ekonominės veiklos rūšis), įmonių pasiskirstymas, darbuotojų skaičius mažose ir vidutinėse įmonėse, įregistruotų ir išregistruotų įmonių skaičius ir BVP tenkantis vienam gyventojui.

Tauragės rajono savivaldybės sukuriama BVP neįmanoma tiksliai įvertinti dėl statistinių duomenų stokos, nes duomenys reikalingi BVP savivaldybių lygiu apskaičiuoti nėra kaupiami. Tačiau Tauragės rajono savivaldybėje sukuriama BVP sukuriama preliminariai galima vertinti pagal rajono teritorijoje veikiančių įmonių skaičių. Kadangi Tauragės rajone veikia 47,6 proc. regiono įmonių, Tauragės rajone gali būti sukuriama apie 43 proc. viso Tauragės apskrityje sukuriama BVP (Atnaujintas Tauragės rajono strateginis plėtros planas 2008-2013 m.).

Pagrindiniais įmonių finansavimo šaltiniais, kaip buvo išsiaiškinta teorinės analizės metu yra priskiriamos įmonės sukurtos lėšos (pvz., nusidėvėjimo, nepaskirstyto pelno, pajamos iš parduoto turto ir pan.) ir išorės šaltiniai, t. y. investicijos, parama, paskolos ir pan.

Pirma išvardinta grupė ir jos įvertinimas reikalauja įmonių finansinių ataskaitų ir jų analizės ir dėl to sukelia sunkumų siekiant įvertinti Tauragės rajono smulkų ir vidutinį verslą. Lietuvos Statistikos departamentas pateikia įmonių finansinius rezultatus. Šie rezultatai yra pateikiami pagal įvairius požymius, pavyzdžiui, ekonominės veiklos, tačiau nėra skirstomi pagal administracinius šalies vienetus. Dėl šių priežasčių Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizė yra apribota.

Dėl iškilusių duomenų stokos problemų dėmesys yra sutelkiamas į išorinių finansinių išteklių formavimo ir jų panaudojimo tyrimą. Visų pirma yra nagrinėjamos tiesioginės užsienio investicijos Tauragės rajone: bendra apimtis ir tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Siekiant geriau pavaizduoti esamą situaciją, Tauragės rajono rodikliai yra lyginami su Tauragės apskrities ir Lietuvos bendrais rodikliais.

Siekiant geriau suprasti mažų ir vidutinių įmonių situaciją formuojant ir paskirstant finansinius išteklius, yra atliekama tam tikrų įmonių, kurios yra įsikūrusios ir vykdo veiklą Tauragės rajone, be to yra priskiriamos mažoms ir vidutinėms įmonėms. Įmonės pasirinktos pagal didžiausią įmonių dalį tarp visų Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių, t. y. iš įmonių, kurios užsiima didmenine ir mažmenine prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu (pagal ekonominės veiklos klasifikatorių). Siekiant palyginti įmones tarpusavyje, nuspręsta pasirinkti panašią veiklą užsiimančias įmones: variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba (taip pat dalimis). Taigi, pasirinktos tokios įmonės: UAB „Argumentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“. Remiantis šių įmonių finansinėmis ataskaitomis apskaičiuoti teorinės analizės metu išskirti finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą apibūdinantys rodikliai.

Antra, yra nagrinėjamas ES struktūrinių fondų paramos panaudojimas Tauragės rajone. Siekiant išanalizuoti ES struktūrinių fondų paramos panaudojimą Tauragės rajone yra naudojamos Lietuvos Statistikos departamento pateiktomis ataskaitomis už 2006-2007 ir 2008-2009 m. Renkant šio pobūdžio informaciją susidurta su problema: informacijos apie ES struktūrinių fondų panaudojimą yra labai mažai, nėra naujausių duomenų. Be to, minėtose ataskaitose nėra pateikiama atskirų rajonų, o tik apskričių informacija, todėl darbe yra analizuojami Tauragės apskrities, o ne rajono rezultatai. Kadangi Tauragės rajono mažos ir vidutinės įmonės sudaro didžiausią Tauragės rajono įmonių dalį, daroma prielaida, kad šio rajono įmonės turėjo didžiausią galimybę pasinaudoti ES struktūrinių fondų parama, suteikta Tauragės apskrities įmonėms ir šios galimybės išnaudojimo tikimybė yra labai didelė.

Siekiant išnagrinėti finansinių išteklių panaudojimą Tauragės rajono mažose ir vidutinėse įmonėse yra atliekama materialinių šių įmonių investicijų analizė: bendra apimtis ir materialinės investicijos, tenkančios vienam gyventojui. Tauragės rajono rodikliai yra lyginami su Tauragės apskrities rodikliais ir Lietuvos bendrais rodikliais. Toks palyginimas leidžia geriau suprasti Tauragės rajono smulkiojo ir vidutinio verslo situaciją ir palyginti ją su kitų regionų įmonėmis.

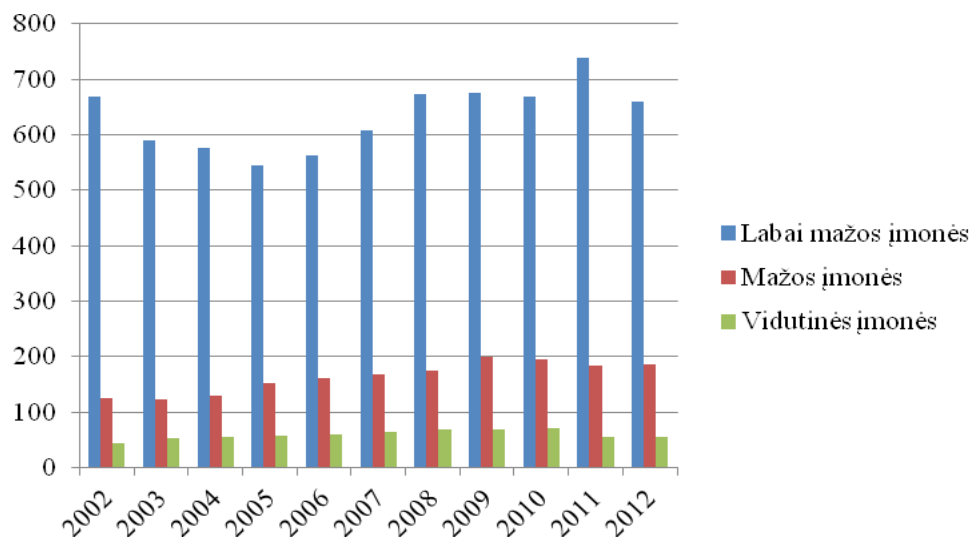
2.2. Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių situacijos ir išorinės aplinkos analizė

2.2.1. Mažų ir vidutinių įmonių Tauragės rajone situacijos analizė

Smulkus ir vidutinis verslas Lietuvoje, kaip ir kitose Europos Sąjungos valstybėse-narėse, vaidina labai svarbų vaidmenį. Smulkiojo ir vidutinio verslo įmonės sudaro didžiausią visų įmonių dalį. Smulkus ir vidutinis verslas yra itin svarbus plėtojant ir siekiant tam tikrų šalies regionų, ypač tų, kurie yra nutolę nuo didžiausių miestų, vystymosi ir atskirtie mažinimo. Lietuvos regionai vystosi nevienodai dėl įvairių sąlygų: mažo patrauklumo, infrastruktūros sąlygų, gyventojų skaičiaus ir daugelio kitų.

Lietuvos regioninės politikos iki 2013 metų strategijoje Tauragės regionas laikomas nepakankamo urbanizacijos lygio arealu, kuriam būtina skirti ypatingą dėmesį ir kuriems reikalinga esamo socialinio ir ekonominio potencialo renovacija bei stiprinimas. Dėl šios priežasties Tauragės rajonas priskiriamas ir prie vieno iš 7 regioninių ekonomikos augimo centrų.

Tauragės rajone, kaip ir kitose Lietuvos rajonuose didžiausią įmonių dalį sudaro mažos ir vidutinės įmonės. tarp mažų ir vidutinių įmonių dauguma yra labai mažos, t. y. jose dirba mažiau nei 9 darbuotojai. Labai mažų įmonių plėtra per 2002-2012 metus vystėsi cikliška (8 pav.). Nuo 2002 iki 2005 m. labai mažų įmonių skaičius mažėjo, o nuo 2006 m. pradėjo didėti. Šis augimas tęsėsi iki 2009 m. 2010 m. buvo fiksuojamas nedidelis (mažiau nei 1 proc.) nuosmukis, o 2011 m. (palyginus su 2010 m.) didesnis nei 10 proc. augimas. 2012 m. labai mažų įmonių skaičius sumažėjo daugiau nei 10 proc. ir nesiekė 2008 m. rodiklio.



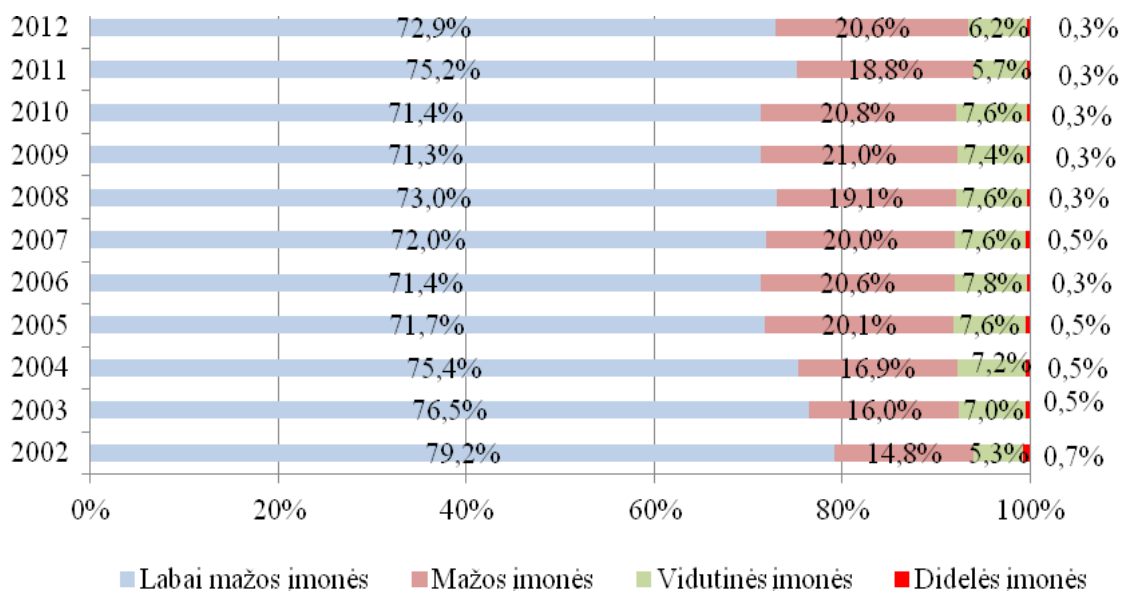
8 pav. Mažų ir vidutinių įmonių (pagal įmonių dydžio grupę) skaičius Tauragės rajone

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

Tuo tarpu mažų įmonių skaičius kito kitaip: augimas buvo fiksuojamas nuo 2003 iki 2009 m. 2010 ir 2011 m. buvo užfiksuotas nuosmukis – atitinkamai 2 ir 5 proc., o 2012 m. padidėjo 1 proc.

Mažiausi svyravimai buvo vidutinių įmonių dinamikoje. Šių įmonių skaičius nuo 2002 iki 2010 m. tolygiai, bet nedaug augo. 2011 m. vidutinių įmonių skaičius Tauragės rajone sumažėjo net 21 proc., tačiau 2012 m. – nepakito.

Kaip jau buvo minėta, Tauragės rajone didžiausią įmonių dalį sudaro mažos (labai mažos ir mažos) ir vidutinės įmonės. Kaip matyti 9 paveiksle, visais nagrinėjamo laikotarpio metais labai mažos įmonės sudarė daugiau nei 70 proc. visų įmonių, mažos įmonės – nuo 14 iki 21 proc., vidutinės – nuo 5 iki 8 proc. Didelės įmonės sudarė pastaraisiais metais sudarė vos 0,3 proc., o labai didelių įmonių visai nebuvo. Tokia situacija parodo, kad Tauragės rajone turėtų būti imamasi kuo daugiau įvairių priemonių, kurios skatintų ir remtų smulkų ir vidutinį verslą.



9 pav.. Įmonių pasiskirstymas pagal dydį (pagal darbuotojų skaičių) Tauragės rajone

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

Dauguma Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių užsiima didmenine ir mažmenine prekyba, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu (vidutiniškai apie 43 proc. nagrinėjamu laikotarpiu), vidutiniškai apie 16 proc. mažų ir vidutinių įmonių užsiima apdirbamąja gamyba ir apie 10 proc. transporto ir saugojimo veikla (8 lent.)

Veikiančių Tauragės rajone mažų ir vidutinių įmonių skaičius (metų pradžioje) pagal ekonominės veiklos rūšis

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	24	16	18	15	15	17	14
Kasyba ir karjerų eksploatavimas	1	1	1	1	1	1	1
Apdirbamoji gamyba	116	125	124	122	117	115	104
Elektros, dujų, garo tiekimas ir oro kondicionavimas	1	1	2	3	5	14	11
Vandens tiekimas, nuotekų valymas, atliekų tvarkymas ir regeneravimas	5	5	5	5	4	4	4
Statyba	25	26	37	43	40	39	33
Didmeninė ir mažmeninė prekyba; variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas	267	313	334	336	329	330	304
Transportas ir saugojimas	56	56	67	80	86	98	94
Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikla	46	44	43	42	38	41	37
Informacija ir ryšiai	8	8	8	9	4	4	5
Finansinė ir draudimo veikla	4	6	5	5	6	6	4
Nekilnojamojo turto operacijos	9	9	13	12	14	16	15
Profesinė, mokslinė ir techninė veikla	36	34	39	41	36	43	28
Administracinė ir aptarnavimo veikla	9	11	13	14	12	15	13
Viešasis valdymas ir gynyba; privalomasis socialinis draudimas	2	2	2	2	2	2	2
Švietimas	3	2	1	3	1	3	1
Žmonių sveikatos priežiūra ir socialinis darbas	32	31	31	28	28	25	18
Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla	2	4	5	6	6	6	4
Kita aptarnavimo veikla	16	16	17	11	11	14	7

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

Nors tarp mažų ir vidutinių Tauragės rajono įmonių didžiausią dalį sudaro labai mažos įmonės, tačiau daugiausia darbuotojų nuo 2006 iki 2010 m. įdarbindavo vidutinės įmonės ir skirtumas tarp šių ir labai mažų įmonių buvo gana didelis. Tuo tarpu 2011 m. situacija pasikeitė ir šiuo metu daugiausia darbuotojų įdarbina mažos įmonės. 2012 m. darbuotojų, kurie dirba vidutinėse įmonėse skaičius padidėjo, o mažų ir labai mažų atvirksčiai – sumažėjo (10 pav.).



10 pav. Darbuotojų skaičius mažose ir vidutinėse įmonėse (pagal įmonių dydžio grupę)

Tauragės rajone

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

Svarbus rodiklis analizuojant verslo situaciją yra įmonių skaičiaus pokyčiai, analizuojant įregistruotų ir išregistruotų įmonių kiekį. Tauragės rajone įregistruotų ir išregistruotų įmonių balansas 2002-2004 m., 2007m. ir 2011 m. buvo neigiamas. Didžiausias neigiamas balansas buvo 2002 m., kai išregistruotų įmonių skaičius viršijo įregistruotų įmonių skaičių daugiau nei 2 kartus, o 2004 m. – beveik 2 kartus. Didžiausias teigiamas balansas buvo 2009 m.: šiais metais įregistruotų įmonių skaičius viršijo išregistruotų įmonių skaičių 2,2 kartų, o 2010 m. – 1,4 karto.



11 pav. Įregistruotų ir išregistruotų mažų ir vidutinių įmonių (pagal įmonių dydžio grupę) skaičius Tauragės rajone

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

Apibendrinant atliktą analizę galima būtų išskirti kelis esminius Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių situacijos bruožus. Mažos ir vidutinė įmonės Tauragės rajone sudaro daugiau nei 99,9 proc. visų rajono įmonių, tarp jų didžiausią dalį sudaro labai mažos įmonės, kuriose dirba mažiau nei 10 darbuotojų. Didžiausia Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių dalis užsiima didmenine ir mažmenine prekyba, didelė dalis – apdirbamąja gamyba. Daugiausia darbuotojų šių metų duomenimis įdarbina mažos įmonės, o įregistruotų ir išregistruotų įmonių balansas yra teigiamas. per pastarųjų 10 metų laikotarpį šis balansas daugiau metų buvo teigiamas. BVP, sukurtas Tauragės rajone sudarė apie 43 proc. BVP tenkantis vienam gyventojui Tauragės rajone buvo didesnis nei Tauragės apskrityje, tačiau dvigubai mažesnis už šalies vidurkį. Tauragės rajonas yra laikomas silpnesniu Lietuvos regionu, dėl to jo gyvenamasis ir verslo patrauklumas yra nedidelis.

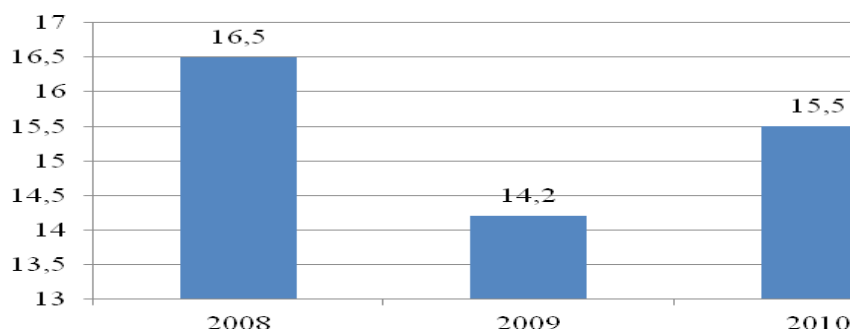
2.2.2. Tauragės rajono smulkių ir vidutinių įmonių veiklos makroekonominės aplinkos analizė

Tauragės regiono lėtesnį ekonomikos vystymąsi sąlygoja investicijų stoka, menkos savivaldybių investicinės galimybės ir nepakankamas finansinis savarankiškumas, smulkiame ir vidutiniame versle dominuojančios paslaugos ir prekyba, kurios tradiciškai generuoja žemesnę pridėtinę vertę, didesnė nei vidutiniškai šalyje neaktyvių darbingo amžiaus gyventojų dalis, mažesnis nei šalyje vidutinis darbo užmokestis (Atnaujintas Tauragės rajono...).

Pagrindiniais finansiniais ištekliais, išskyrus pačių įmonių sukuriamas pajamas, Tauragės rajone (kaip ir kitose Lietuvos rajonuose) yra benrasis vidaus produktas (BVP), tiesioginės užsienio investicijos, materialinės investicijos ir Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama.

Mažesnę ekonominę nuosmukį Tauragės regione nulėmė mažiau nei vidutiniškai šalyje išvystyti statybų, finansų, nekilnojamojo turto sektoriai, kurie labiausiai nukentėjo ekonominio sunkmečio metu, bei didesnis užimtumas žemės ūkio ir miškininkystės sektoriuose, kuriuos santykinai mažiau paveikė ekonominis sunkmetis (Atnaujintas Tauragės rajono strateginis plėtros planas 2008-2013m.).

BVP, tenkantis vienam gyventojui Tauragės apskrityje 2009 m. sumažėjo apie 13,9 proc., o 2010 m. padidėjo apie 9,2 proc., tačiau 2008 m. lygis nebuvo pasiektas – 2010 m. Tauragės apskrities BVP tenkantis vienam gyventojui buvo apie 9,4 proc. mažesnis nei 2008 m.



12 pav. **Bendras vidaus produktas, tenkantis vienam gyventojui Tauragės apskrityje (tūkst. Lt)**

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

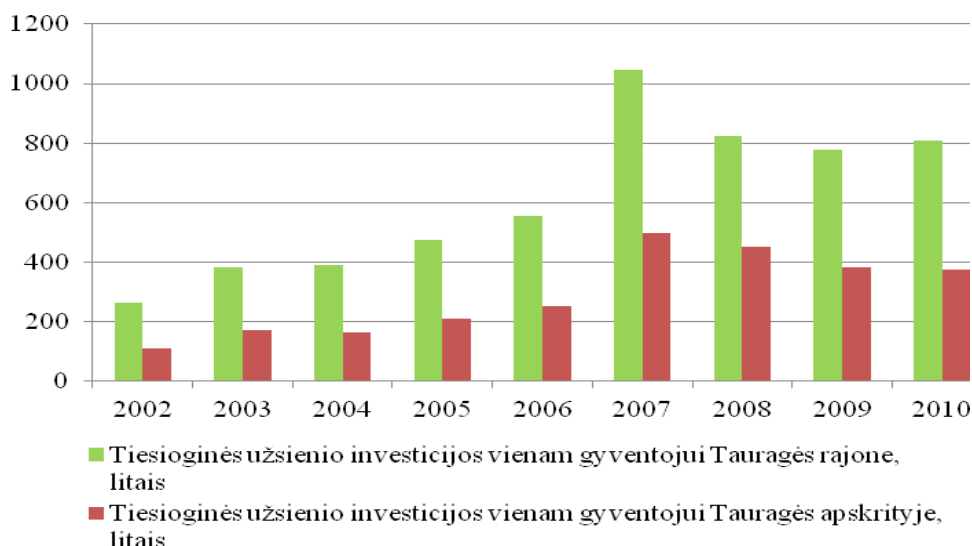
Lietuva nuo įstojimo į Europos Sąjungą tapo dar patrauklesnė užsienio investicijoms negu buvo iki šiol, šį patrauklumą lėmė įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, palyginus su kitomis šalimis pigi darbo jėga, patogi geografinė padėtis, mokslo bazė ir kt. Tačiau patrauklumas investicijoms pasiskirstė tarp šalies regionų netolygiai – vieni iš jų pritraukia labai daug užsienio investuotojų, o kiti – labai mažai.

Nepaisant Lietuvos galimybių pritraukti užsienio investuotojus, Tauragės regionas išlieka mažiausiai investicijų pritraukiančia šalies apskritimi.

Tauragės rajono savivaldybė vidutiniškai pritraukia 87 proc. visų regiono tiesioginių užsienio investicijų. Įvertinus 2002-2010 metų pabaigos statistinius duomenis, Tauragės rajonas pritraukia vidutiniškai apie 0,12 proc. visų šalies pritraukiamų tiesioginių užsienio investicijų ir tai yra labai žemas rodiklis.

Kaip matyti 13 paveiksle, nuo 2002 iki 2006 m. tiesioginių užsienio investicijų augimas buvo labai lėtas, o 2007 m. įvyko didžiulis šuolis, kuris buvo Tauragės rajone ir sąlygojo visos apskrities rodiklių pagerėjimą. Nuo 2008 m. iki 2010 m. tiesioginių investicijų apimtys tiek Tauragės apskrityje, tiek Tauragės rajone nuolat tolygiai mažėjo.

Svarbus tiesioginių užsienio investicijų rodiklis yra tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui. kaip matyti 16 paveiksle, Tauragės rajone šis rodiklis yra daug geresnis nei Tauragės apskrityje – per visą nagrinėjamą laikotarpį (išskyrus 2008 m.) Tauragės rajono tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui buvo 2 arba daugiau kartų didesnės nei Tauragės apskrities.



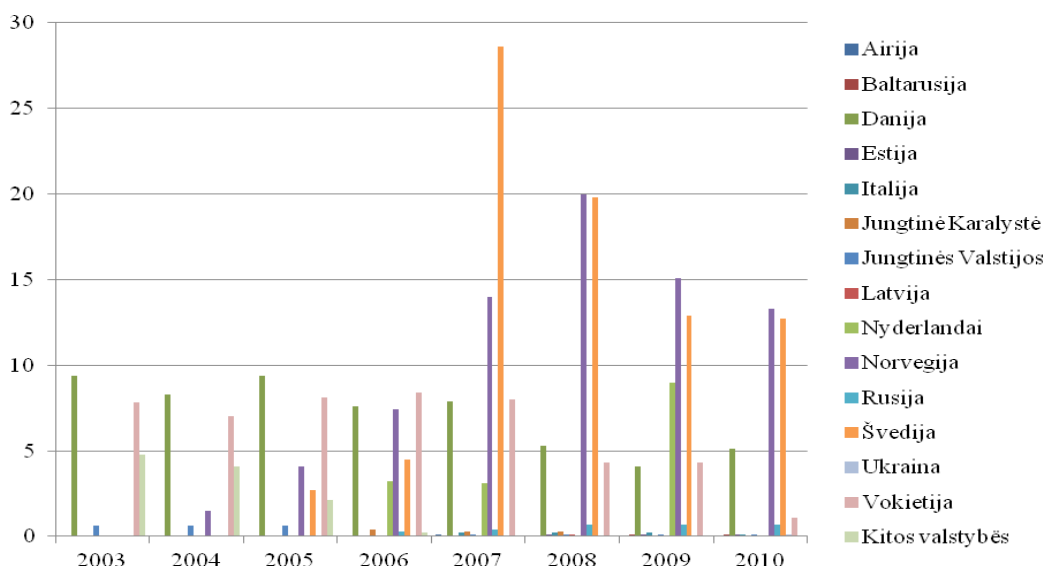
13 pav. **Tiesioginės užsienio investicijos vienam gyventojui Tauragės rajone ir Tauragės apskrityje**

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

2010 m. pabaigoje vienam Tauragės rajono gyventojui teko 809 Lt tiesioginių užsienio investicijų, arba net 13,5 karto mažiau nei šalies vidurkis (per visą nagrinėjamą laikotarpį vidutiniškai 12,8 karto). Pagal šį rodiklį, Tauragės regionas atsilieka nuo šalies vidurkio net 29,4 kartus (per visą nagrinėjamą laikotarpį vidutiniškai 28,1 karto).

Nagrinėjant Tauragės rajono tiesiogines užsienio investicijas pagal investuotojų šalis galima būtų išskirti kelias pagrindines ir daugiausia per 2003-2010 m. investavusias šalis (14 pav.). Prie tokių šalių gali būti priskirtos Švedija, Norvegija, Danija, Vokietija ir Nyderlandai (išvardintos nuo daugiausiai investavusios ir mažiausiai investavusios). Vieną kartą Tauragės rajone yra investavę tokių šalių investuotojai: Airijos (2007 m.), Latvijos (2008 m.) ir Ukrainos (2010 m.).

2010 m. Tauragės rajone investavo tokių šalių verslininkai: Baltarusijos, Danijos, Estijos, Italijos, Jungtinių Valstijų, Norvegijos, Rusijos, Švedijos, Ukrainos ir Vokietijos. Remiantis Statistikos departamento 2010 metų pradžios duomenimis, Tauragės regione daugiausiai investavo Norvegijos ir Švedijos investuotojai. Norvegija investavo nuo 2004 m., o Švedija nuo 2005 m.



14 pav. Tiesioginės užsienio investicijos Tauragės rajone (mln. Lt) pagal šalis investuotojas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

Apibendrinant Tauragės rajono ir Tauragės apskrities tiesioginių užsienio investicijų analizę galima daryti išvadą, kad Tauragės rajonas pritraukia labai mažai tiesioginių užsienio investicijų, o tos kurios pritrauktos yra dviejų pagrindinių šalių: Norvegijos ir Švedijos. Šis rajonas yra labai svarbus visai Tauragės apskrities ekonomikai, kadangi užsienio investuotojai daugiausia investuoja būtent jame. dėl to galima daryti išvadą, kad šio regiono investicinio patrauklumo didinimas yra labai svarbus visai Tauragės apskričiai ir gali prisidėti prie šalies investicinio patrauklumo didinimo.

Europos regioninės plėtros fondas (ERPF) finansuoja investicijas į infrastruktūrą, gamybą, siekiant kurti ir išlaikyti nuolatinės darbo vietas bei teikia pagalbą smulkioms ir vidutinėms įmonėms, kurios vaidina lemiamą vaidmenį mažinant regionų vystymosi skirtumus ir skatina ekonominę bei socialinę sanglaudą. ERPF lėšos padeda sparčiau įsikurti naujoms įmonėms, skatina naujovių diegimą gamyboje, sudaro sąlygas gauti paskolos garantijas ir finansuoti nuosavą bei rizikos kapitalą. Finansavimas iš struktūrinių fondų teikiamas per nacionalines arba regionines valdžios institucijas (Smulkių ir vidutinių įmonių verslo sąlygos, 2007).

ES paramos panaudojimas Tauragės rajone nėra iki šiol fiksuojamas, todėl siekiant parodyti šio rajono situaciją yra analizuojama Tauragės apskritis. Kaip matyti 7 lentelėje, Tauragės apskrityje ES struktūrinių fondų paramos panaudojimas 2006 ir 2007 m. buvo geresnis nei kitose apskrityse, kitaip tariant, Tauragės apskritis pagal šių lėšų panaudojimą buvo antra tarp visų apskričių ir gerokai viršijo šalies vidurkį.

Tuo tarpu 2008 ir 2009 m. situacija pasikeitė ir Tauragės apskrityje ES struktūrinių fondų paramos SVV įmonės negavo. Pažymėtina, kad tais metais sumažėjo ne tik Tauragės apskrities rodiklis, tačiau taip pat visos šalies rodiklis.

Kadangi Tauragės rajono įmonės sudaro apie pusę Tauragės apskrities įmonių, galima daryti prielaidą, kad gauti ES struktūrinių fondų paramą šio rajono įmonės turėjo didžiausią tikimybę.

9 lentelė

ES struktūrinių fondų paramą gavusios SVV įmonės pagal apskritis (mln. Lt)

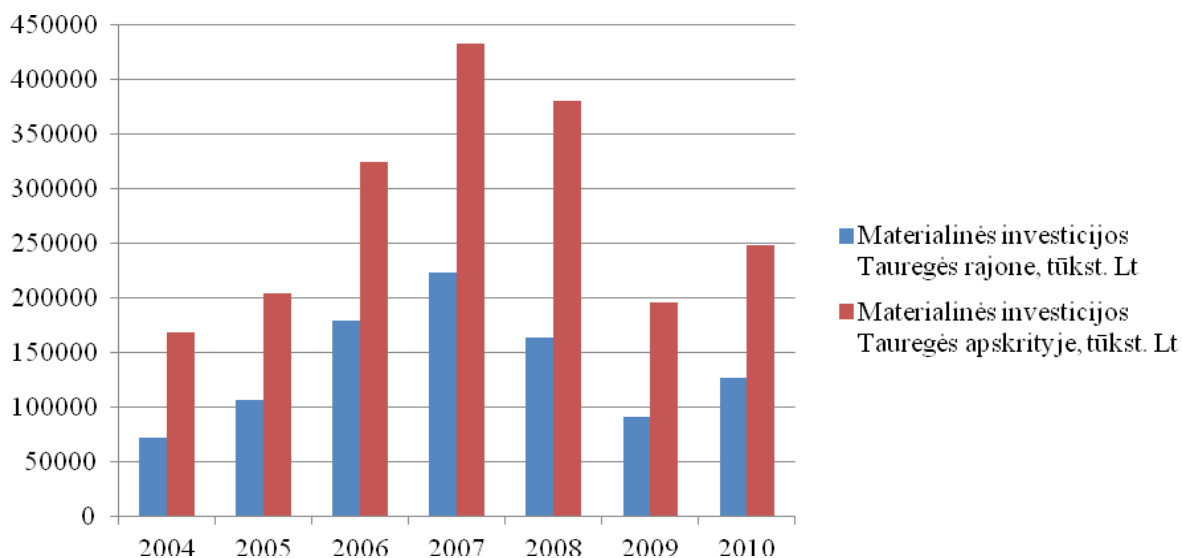
Apskritis	2006	2007	2008	2009
Alytaus	0	3,3	0	0
Kauno	2,8	0,3	1	1,2
Klaipėdos	1	1	0,9	1
Marijampolės	2,2	4,7	0	0
Panevėžio	0,9	1,9	0	2,6
Šiaulių	2,4	1,8	0	0,9
Tauragės	5,3	5,3	0	0
Telšių	5,5	0	1,7	2,3
Utenos	2,6	12,5	4,3	10,3
Vilniaus	1,8	2	1,9	2,3

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Smulkių ir vidutinių įmonių verslo sąlygos, 2007, 2009

Apibendrinant galima būtų daryti išvadą, kad Tauragės apskrityje nėra išnaudojamos visos įmanomos galimybės finansuoti verslą pasinaudojus ES struktūrinių fondų parama. Tik nedidelė įmonių dalis pasinaudojo šia parama, o prasidėjus krizei tokių įmonių iš viso nebuvo, nors šiuo laikotarpiu tai kaip tik geras būdas gauti reikalingų finansinių išteklių.

Įmonių materialinės investicijos – tai įmonių investicijos ilgalaikiam materialiajam turtui sukurti, įsigyti arba jo vertei padidinti. Šis rodiklis iš dalies parodo tam tikros teritorijos ekonominį potencialą ir toje teritorijoje įsikūrusių įmonių plėtros potencialą. Materialinių įmonių investicijų apimtys, kaip ir tiesioginės užsienio investicijos, rodo ir tam tikros teritorijos verslo aplinkos būklę (Atnaujintas Tauragės rajono strateginis plėtros planas 2008-2013m.).

Tauragės rajono materialinės investicijos, kaip ir tiesioginės užsienio investicijos, sudarė didelę Tauragės apskrities materialinių investicijų dalį, kuri nagrinėjamu laikotarpiu (2004-2010 m.) sudarė nuo 43 iki 56 proc.



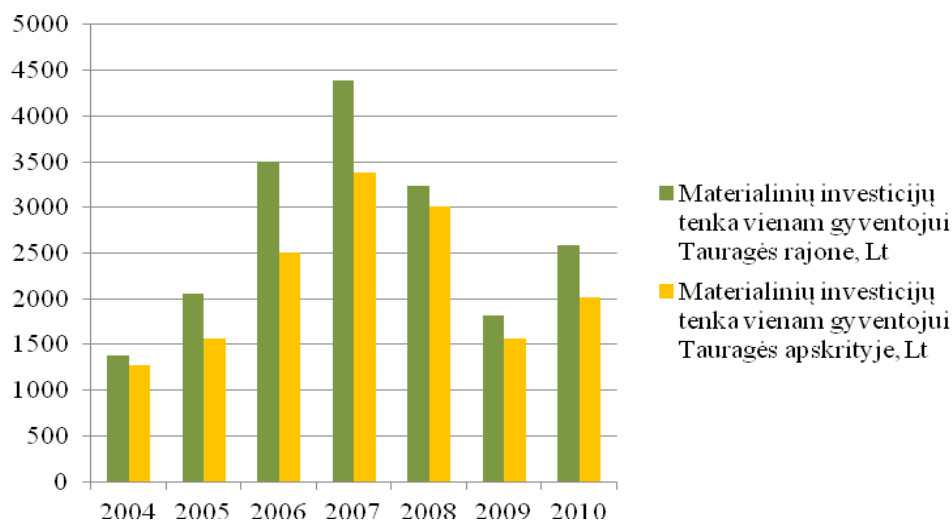
15 pav. **Materialinės investicijos Tauragės rajone ir Tauragės apskrityje (mln. Lt)**

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

Kaip matyti 15 paveiksle, tiek Tauragės apskrityje, tiek Tauragės rajone didžiausias materialinių investicijų augimas buvo nuo 2004 iki 2007 m., t. y. nuo įstojimo į Europos Sąjungą arba šalies ekonomikos augimo laikotarpiu. Tauragės rajone 2005 m. buvo užfiksuotas 48 proc. augimas, 2006 m. – 68 proc. augimas, o 2007 m. augimas sulėtėjo ir buvo 25 proc. 2008 m. materialinės investicijos Tauragės rajone sumažėjo 27 proc., o 2009 m. – net 45 proc. 2010 m. įmonės vėl padidino materialines investicijas (40 proc.), tačiau jų lygis net nepasiekė 2006 m. lygio.

Tauragės rajono materialinės investicijos sudarė vidutiniškai 0,66 proc. Lietuvos materialinių investicijų, o šalies materialinės investicijos tenkančios vienam gyventojui buvo vidutiniškai 2,35 karto didesnės nei Tauragės rajono.

Nagrinėjant materialines investicijas, tenkančias vienam gyventojui nustatyta, kad Tauragės rajone šis rodiklis yra geresnis nei Tauragės apskrities (16 pav.). Tauragės rajone šis rodiklis buvo nuo 1,1 karto (2004 ir 2008 m.) iki 1,4 karto (2006 m.) didesnis nei Tauragės apskrityje, per visą nagrinėjamą laikotarpį (2004-2010 m.) šis rodiklis Tauragės rajone buvo vidutiniškai 1,2 karto didesnis nei Tauragės apskrityje.



16 pav. **Materialinės investicijos tenkančios vienam gyventojui Tauragės rajone ir Tauragės apskrityje (mln. Lt)**

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Statistikos departamento duomenimis

Apibendrinant Tauragės regiono ir Tauragės rajono savivaldybės rodiklius galima teigti, kad regione veikiančių įmonių bendras vystymosi potencialas, susijęs su materialinės (fizinės) bazės plėtra, yra santykinai žemas, o Tauragės rajono savivaldybės teritorijoje veikiančių įmonių plėtros galimybės yra vidutinės. Materialinių įmonių investicijų rodiklių kaitos tendencijos, rodo kad Tauragės rajono įmonių investicines galimybes labai paveikė ekonominis sunkmetis. Tikėtina, kad po ekonominio sunkmečio atsigaunant šalies ekonomikai, įmonių materialinės investicijos šalyje, o taip pat ir Tauragės rajono savivaldybėje pradės augti. Siekiant konkuruoti globalioje rinkoje Tauragės rajono įmonės bus priverstos investuoti į jų konkurencingumą didinančias technologijas, įrangą bei infrastruktūrą (Atnaujintas Tauragės rajono strateginis plėtros planas 2008-2013m.).

2.3. Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo analizė variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba užsiimančių įmonių pavyzdžiu

2.3.1. Trumpa variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba užsiimančių įmonių apžvalga

Darbe analizuojamos 5 įmonės, kurių veikla pagal ekonominės veiklos klasifikatorių gali būti apibūdinta kaip variklinių transporto priemonių ir motociklų remontas ir prekyba: UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“. Šios įmonės priklauso įmonių grupei (pagal ekonominės veiklos klasifikatorių), kurios sudaro

didžiausią mažų ir vidutinių įmonių dalį Tauragės rajone, grupei (pagal ekonominės veiklos klasifikatorių).

UAB „Argumentas“ užsiima prekyba ir teikia paslaugas. Įmonė prekiauja naudotomis lengvųjų automobilių dalimis, lengvaisiais automobiliais, priekabomis ir vilkikais. Ji teikia automobilių transportavimo autovežiu paslaugas ir superka visų markių lengvuosius automobilius. Įmonė taip pat pardavinėja kitas prekes, pavyzdžiui, metalo gaminius, įrenginius, kietąjį kurą ir durpes, tačiau tai nėra pagrindinė įmonės veikla. Įmonėje dirba 42 darbuotojai. Įmonės įstatinis kapitalas yra 10 tūkst. Lt.

UAB „Promatus“ užsiima prekyba naudotomis lengvųjų automobilių dalimis, įmonė taip pat užsiima naudotų automobilių pardavimu. Įmonė taip pat teikia automobilių gabenimo autovežiu paslaugas. Įmonėje dirba 27 darbuotojai. Įmonės įstatinis kapitalas yra 10 tūkst. Lt.

UAB „Ravela“ užsiima naudotų automobilių prekyba, naudotų automobilių dalių prekyba. Įmonėje dirba 6 darbuotojai. Įmonės įstatinis kapitalas yra 10 tūkst. Lt.

UAB „Norketas“ užsiima naudotų automobilių ir jų dalių prekyba, siūlo automobilių transportavimo autovežiu paslaugas. Įmonėje dirba 28 darbuotojai. Įmonės įstatinis kapitalas 10 tūkst. Lt.

UAB „Aukleta“ užsiima prekyba naudotais automobiliais, naudotų automobilių dalimis, siūlo automobilių transportavimo autovežiu paslaugas. Įmonėje dirba 6 darbuotojai. Įmonės įstatinis kapitalas 672 tūkst. Lt.

Apibendrinant atliktą įmonių apžvalgą galima išskirti tokius pagrindinius analizuojamų įmonių bruožus: visos įmonės gali būti priskiriamos mažoms įmonėms, kadangi jose dirba mažiau nei 50 darbuotojų, dvi iš jų gali būti priskiriamos labai mažoms įmonėms, kadangi jose dirba mažiau nei 10 darbuotojų; visos nagrinėjamos įmonės užsiima prekyba naudotais automobiliais ir jų dalimis, taip pat siūlo automobilių transportavimo autovežiu paslaugas.

2.3.2. Tauragės rajono variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba užsiimančių įmonių finansinių ataskaitų rodiklių dinamikos ir struktūros analizė

Įmonių finansinių ataskaitų dinamikos ir struktūros analizė leidžia nustatyti įmonių turto, nuosavybės, įsipareigojimų, pajamų, grynojo pelno ir kitų rodiklių kaitos tendencijas per tam tikrą laikotarpį ir jų struktūrą tam tikru metu. Tokia analizė taip pat leidžia išskirti ir išanalizuoti priežastis, dėl kurių įvyko pokyčiai per tam tikrą laikotarpį ir struktūros pokyčiai.

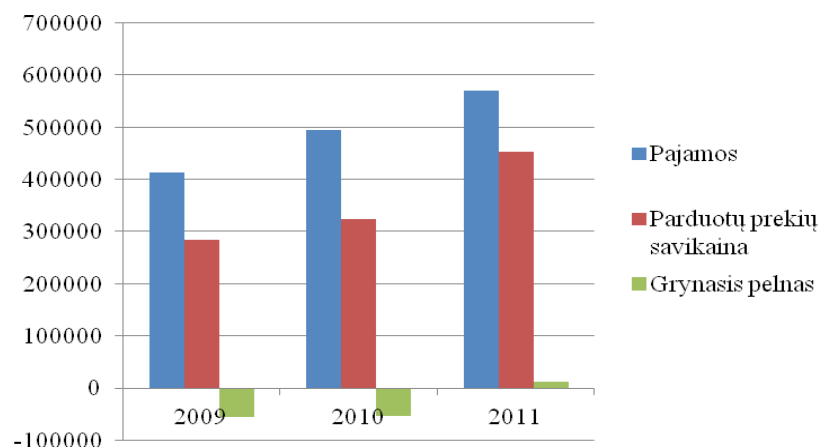
Analizei atlikti yra apsielkiamos horizontali ir vertikali analizė. Horizontali analizė parodo nagrinėjamų rodiklių pokyčius per tam tikrą laikotarpį, o vertikali analizė parodo tam tikrų rodiklių struktūrą. Analizei atlikti yra pasirinktas 2009-2011 m. laikotarpis.

2.3.2.1. Įmonių pelno (nuostolio)ataskaitos rodiklių dinamikos ir struktūros analizė

Nagrinėjamų įmonių pajamų dinamika buvo skirtinga: keturių iš nagrinėjamų įmonių, t. y. UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“ ir UAB „Aukleta“, pajamos 2009-2011 m. nuolat didėjo, o UAB „Norketas“ pajamos nagrinėjamu laikotarpiu nuolat mažėjo.

2010 m. UAB „Argimentas“ pardavimų pajamos padidėjo net 19,9 proc. (82176 Lt). 2011 m. UAB „Argimentas“ pajamos toliau didėjo, tačiau augimas sulėtėjo (14,9 proc.). Tokiam rezultatui įtakos galėjo turėti sąnaudų padidėjimas: 2010 m. parduotų prekių savikainos padidėjimas buvo 14,09 proc., t. y. parduotų prekių savikaina padidėjo 5,81 proc. punkto mažiau nei pardavimų pajamos; tuo tarpu 2011 m. parduotų prekių savikainos augimas buvo 39,28 proc. ir sudarė net 24,41 proc. daugiau nei pardavimų pajamų augimas. Tokie 2011 m. rezultatai lėmė bendrojo pelno sumažėjimą net 31,52 proc. Pažymėtina, kad parduotų prekių savikainos padidėjimas neturėjo didelės neigiamos įtakos įmonės grynajam pelnui, kadangi 2011 m. buvo užfiksuotas taip pat didelis bendrųjų ir administracinių išlaidų sumažėjimas – 54,7 proc. (20 pav.).

UAB „Argimentas“ 2009 ir 2010 m. buvo užfiksuotas nuostolis. Nuostolis buvo lemiamas bendrųjų ir administracinių išlaidų padidėjimo. Tačiau pažymėtina taip pat tai, kad dėl pajamų augimo 2010 m. nuostolis sumažėjo 2,99 proc. (1668 Lt). Tuo tarpu 2011 m. įmonė gavo grynąjį pelną, kaip jau buvo minėta anksčiau, tam daugiausia įtakos turėjo bendrųjų ir administracinių išlaidų sumažėjimas. UAB „Argimentas“ parduotų prekių savikaina 2009 m. sudarė 68,86 proc. pajamų, 2010 m. – 65,53 proc. pajamų, o 2011 m. – net 79,45 proc. pajamų, kas atsispindi taip pat jų dinamikos analizėje. Atitinkamai, bendrasis pelnas 2010 m. daugiau nei 3 proc. punktais buvo didesnis nei 2009 m., o 2011 m. padidėjus savikainai sudarė vos 20,55 proc. pajamų. Labai svarbios šiai įmonei yra bendrosios ir administracinės sąnaudos, kurios 2009 ir 2010 m. sudarė apie 44 proc. pajamų, tuo tarpu 2011 m. jos buvo sumažintos ir siekė vos 17,6 proc. pajamų, tačiau pažymėtina, kad šiam rezultatui įtakos taip pat turėjo pajamų padidėjimas. Kaip buvo minėta, bendrųjų ir administracinių sąnaudų sumažinimas daugiau nei 50 proc. leido įmonei pasiekti teigiamą rezultatą. Finansinės veiklos sąnaudos nesiekė 1 proc. pajamų. Grynasis pelnas 2011 m. sudarė 2,19 proc. pajamų ir tai buvo geriausias rezultatas per visą nagrinėjamą laikotarpį.



17 pav. UAB „Argumentas“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

UAB „Promatus“ pajamos 2010 m. išaugo 11,15 proc. (62668 Lt), 2011 m. UAB „Promatus“ pajamos taip pat didėjo 8,3 proc. (51985 Lt). Kaip matyti iš pateiktų duomenų, 2011 m. įmonės pardavimo pajamų augimas buvo 2,85 proc. punkto mažesnis nei 2010 m. Tam įtakos galėjo turėti parduotų prekių savikainos augimas, kuris tiek 2010 m., tiek 2011 m. buvo spartesnis nei pardavimo pajamų augimas ir buvo atitinkamai 25,35 proc. ir 9,77 proc. Parduotų prekių savikainos augimas turėjo įtakos bendrajam pelnui, kuris 2010 m. sumažėjo net 12,7 proc., nepaisant tolesnio parduotų prekių savikainos augimo, 2011 m. bendrasis įmonės pelnas padidėjo 4,84 proc., kas buvo sąlygota parduotų prekių savikainos augimo sulėtėjimo (18 pav.).

UAB „Promatus“ visais nagrinėjamo laikotarpio metais patyrė nuostolį. 2010 m. įmonės nuostolis padidėjo net 472,07 proc., kas buvo lemiamą padidėjusios parduotų prekių savikainos (2535 proc.), kuri sudarė 2009 m. 62,68 proc. pajamų, 2010 m. – 70,69 proc. pajamų, o 2011 m. – 71,63 proc. pajamų, ir mažesne dalimi nuo pardavimų sąnaudų padidėjimo (27,62 proc.), kurios sudarė nuo 2,28 proc. (2009 m.) iki 2,9 proc. (2011 m.) pajamų. Pažymėtina, kad bendrosios ir administracinės išlaidos turėjo teigiamą įtaką įmonės rezultatui, kadangi sumažėjo net 11,46 proc., o bendrųjų ir administracinių išlaidų dalis kiekvienais metais taip pat buvo vis mažesnė: 2009 m. – 35,55 proc., 2010 m. – 28,31 proc., 2011 m. – 26,68 proc., tačiau pastebėtina taip pat tai, kad absoliutus bendrųjų ir administracinių išlaidų dydis mažėjo 2010 m., tačiau 2011 m. vėl padidėjo, todėl jų dalies nuo pajamų sumažėjimas buvo lemiamas pajamų padidėjimo.



18 pav. UAB „Promatus“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt

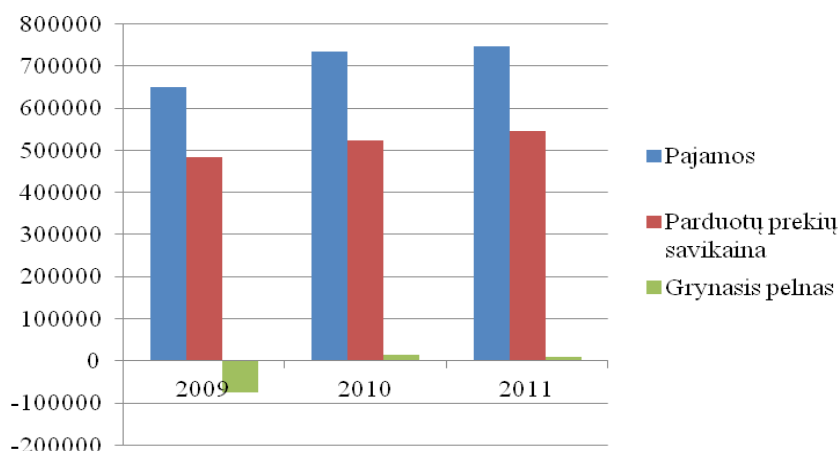
Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

UAB „Ravela“ pajamos 2010 m. išaugo 13 proc. (84521 Lt), o 2011 m. pardavimo pajamų augimas sumažėjo net 11,19 proc. punkto ir buvo tik 1,84 proc. (13495 Lt). UAB „Ravela“ parduotų prekių savikainos augimas taip pat buvo didesnis 2010 m. nei 2011 m. 2010 m. įmonės parduotų prekių savikaina padidėjo 8,52 proc., t. y. 4,51 proc. punkto mažiau nei pardavimo pajamos, kas lėmė bendrojo pelno augimą 26,19 proc. Tuo tarpu 2011 m. parduotų prekių savikaina padidėjo 4,2 proc., t. y. 2,36 proc. punkto daugiau nei pardavimų pajamos, tai lėmė bendrojo pelno sumažėjimą 4,08 proc.

UAB „Ravela“ 2009 m. patyrė daugiau nei 75 tūkst. Lt nuostolį, o 2010 m. buvo užfiksuotas net 118,68 proc. augimas ir įmonė gavo grynojo pelno. Šis augimas buvo lemiamas bendrųjų ir administracinių sąnaudų sumažėjimo net 28,58 proc. ir pardavimo pajamų spartesniu didėjimu nei parduotų prekių savikainos didėjimas. UAB „Ravela“ parduotų prekių savikaina sudarė 2009 m. 74,49 proc. pajamų. 2010 m. – 71,52 proc. pajamų, o 2011 m. – 73,18 proc. pajamų. taigi, parduotų prekių savikainos reikšmė ir poveikis įmonės bendrajam ir grynajam pelnui yra labai didelis ir jų svyravimas lemia minėtų rodiklių svyravimus. Tai įrodo bendrojo pelno ir grynojo pelno dalies pardavimų pajamose pasikeitimas: 2010 m. bendrojo pelno dalis pajamose padidėjo beveik 3 proc. punktais, o 2011 m. sumažėjo apie 1,5 proc. punkto. Grynasis pelnas 2010 m. sudarė 1,92 proc. pajamų, o 2011 m. – 1,16 proc. pajamų.

2011 m., parduotų prekių savikainai didėjant sparčiau nei pardavimo pajamoms, nors įmonė gavo teigiamą rezultatą, tačiau grynasis pelnas sumažėjo 38,5 proc. (5413 Lt). Pažymėtina, kad grynojo pelno sumažėjimui įtakos galėjo turėti bendrųjų ir administracinių sąnaudų padidėjimas, o sumažėjusios pardavimų sąnaudos nepadarė didelės įtakos grynojo pelno augimui. Taip buvo dėl to, kad pardavimų sąnaudos sudarė 2009 m. 7,34 proc. pajamų, 2010 m. 7,5 proc. pajamų, o 2011 m. 5,88 proc. pajamų, o bendrosios ir administracinės sąnaudos 2009 m. sudarė apie 30 proc. pajamų, o 2010 ir 2011 m. mažiau nei 20 proc. pajamų: atitinkamai

18,87 proc. ir 19,46 proc., t. y. bendrųjų ir administracinių sąnaudų lyginamasis svoris ir įtaką grynam pelnui yra didesnė nei pardavimų savikainos.

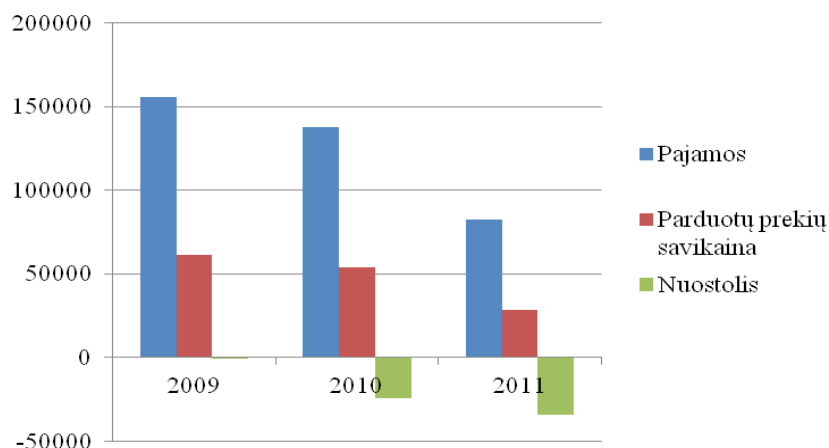


19 pav. UAB „Ravela“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

UAB „Norketas“ pajamos 2010 m. sumažėjo 11,7 proc (18172 Lt), o 2011 m. pajamų mažėjimas buvo 28,5 proc. punkto didesnis nei 2010 m. ir siekė 40,18 proc. (55220 Lt). Pažymėtina, kad mažėjant pajamoms, mažėjo taip pat parduotų prekių savikaina. 2010 m. parduotų prekių savikaina sumažėjo 12,4 proc. (7646 Lt), t. y. 0,72 proc. punkto daugiau nei pardavimo pajamos. 2011 m. parduotų prekių savikaina sumažėjo 47,6 proc. (25705 Lt), t. y. 7,42 proc. punkto daugiau nei pardavimų pajamos. Pardavimo pajamų ir parduotų prekių savikainos mažėjimas lėmė bendrojo pelno sumažėjimą 2010 m. 11,2 proc., o 2011 m. – 35,38 proc.

UAB „Norketas“ visais nagrinėjamo laikotarpio metais patyrė nuostolį. 2009 m. įmonės nuostolis sudarė 686 Lt, o 2010 m. padidėjo net 3406,41 proc. (23368 Lt) ir sudarė 24054 Lt, o 2011 m. nuostolio augimo tempas sumažėjo – jis padidėjo 41,3 proc. (9934 Lt) ir sudarė 33988 Lt. Didelės įtakos įmonės nuostolio didėjimui 2010 m. turėjo mažėjančios pardavimų pajamos ir didėjančios bendrosios ir administracinės išlaidos (17,78 proc.), kurių dalis pajamuose nuolat augo 45,07 proc. (2009 m.), 60,11 proc. (2010 m.), 84,72 proc. (2011 m.). 2011 m. nepaisant bendrųjų ir administracinių sąnaudų sumažėjimo, jų dalis pajamuose padidėjo net 24,61 proc. punkto. UAB „Norketas“ parduotų prekių savikaina sudarė 2009 m. 39,62 proc. pajamų, 2010 m. – 39,3 proc. pajamų, o 2011 m. – 34,43 proc. pajamų. Atitinkami bendrasis pelnas sudarė nuo 60 iki 65 proc. pajamų. Nagrinėjamo laikotarpio metu didėjo pardavimo ir bendrųjų ir administracinių sąnaudų dalis nuo pajamų. Pardavimų sąnaudos sudarė 13,01 proc. (2009 m.), 14,57 proc. (2010 m.), 20,01 proc. (2011 m.) pajamų. Tačiau pažymėtina, kad jų absoliutus dydis kiekvienais metais mažėjo, todėl jų dalies padidėjimas siejamas su pajamų sumažėjimu.



20 pav. UAB „Norketas“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt

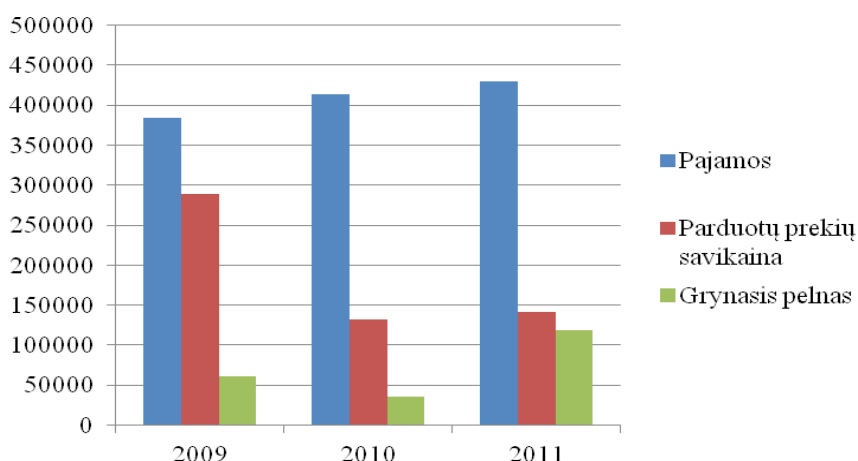
Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

UAB „Aukleta“ pajamos 2010 m. išaugo 7,35 proc. (28290 Lt), o 2011 m. pajamų augimas sumažėjo 3,25 proc. punkto ir buvo 4,1 proc. (17113 Lt). Neįprasta buvo tai, kad didėjant pajamoms, parduotų prekių savikaina sumažėjo net 54,35 proc. (157208 Lt), o 2011 m. vėl padidėjo 7,07 proc. 2010 m. užfiksuotas sumažėjimas gali būti siejamas su įmonės veiklos specifika: ji užsiima naudotų automobilių ir jų dalių pardavimu, todėl didžiausią parduotų prekių savikainą sudaro naudotų automobilių supirkimo kaina, kuri gali būti labai maža, o pardavimo kaina, priklausomai nuo automobilio ar dalies poreikio rinkoje gali būti labai didelė. Atsižvelgiant į šiuos svyravimus pasikeitė taip pat parduotų prekių savikainos reikšmė pardavimų pajamose. UAB „Aukleta“ parduotų prekių savikaina 2009 m. sudarė 75,19 proc. pajamų, o 2010 m. – tik 31,97 proc. pajamų ir ši tendencija, nepaisant parduotų prekių savikainos padidėjimo išliko 2011 m. – parduotų prekių savikaina sudarė 32,87 proc. pajamų.

Nepaisant daugiau nei perpus sumažėjusios parduotų prekių savikainos, įmonės grynasis pelnas 2010 m. sumažėjo net 41,4 proc. Šiam sumažėjimui daugiausia įtakos turėjo pardavimų sąnaudų ir bendrųjų ir administracinių sąnaudų padidėjimas. Pardavimų sąnaudos 2010 m. padidėjo net 2676,06 proc., tačiau jų reikšmė galutiniam rezultatui buvo mažesnė nei bendrųjų ir administracinių sąnaudų, kadangi jos sudarė 8,37 proc. pardavimo pajamų (2009 m. sudarė vos 0,32 proc. pardavimo pajamų). Tuo tarpu bendrosios ir administracinės sąnaudos padidėjo 2010 m. 694,22 proc., o jų dalis nuo pajamų, kurį 2009 m. buvo 5,64 proc., sudarė net 41,69 proc. pajamų.

2011 m. įmonės grynasis pelnas išaugo net 235,75 proc. tam įtakos turėjo sumažėjusios pardavimų sąnaudos ir bendrosios ir administracinės sąnaudos, kurios atitinkamai sumažėjo 23,47 proc. ir 37,16 proc. pasikeitė taip pat pardavimų sąnaudų ir bendrųjų sąnaudų dalis pajamų struktūroje: pardavimų sąnaudos sudarė 6,15 proc., o bendrosios ir administracinės sąnaudos

25,16 proc. Pažymėtina, kad 2011 m. įtakos grynojo pelno augimui turėjo taip pat kitos veiklos nulinis rezultatas (2010 m. kitos veiklos rezultatas buvo neigiamas).



21 pav. UAB „Aukleta“ pajamos, sąnaudos ir grynasis pelnas 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

Apibendrinant atliktą pelno (nuostolio) rodiklių dinamikos ir struktūros analizę galima išskirti pagrindines visoms įmonėms būdingas tendencijas ir rezultatų kitimo priežastis. Visose įmonėse grynąjį rezultatą labiausiai veikė parduotų prekių savikainos ir bendrųjų ir administracinių sąnaudų kitimai. Taip buvo dėl to, kad tiek savikaina, tiek bendrosios ir administracinės sąnaudos visose nagrinėjamose įmonėse sudarė didelę pajamų dalį. Visas įmones pagal parduotų prekių savikainos dalį pajamuose galima suskirstyti į dvi grupes: pirmosios grupės, kuriai priklauso UAB „Argumentas“, UAB „Promatus“ ir UAB „Ravela“ parduotų prekių savikaina sudarė apie 70 proc. ir daugiau, o antros grupės, kuriai priklauso UAB „Norketas“ ir UAB „Aukleta“, parduotų prekių savikaina sudarė mažiau nei 50 proc. pardavimo pajamų. Šioms įmonių grupėms atitinkamai būdingos tokia bendrųjų administracinių išlaidų dalis pardavimo pajamuose: pirmai grupei – nuo 20 iki 45 proc., o antrai grupei – nuo 40 iki 85 proc.

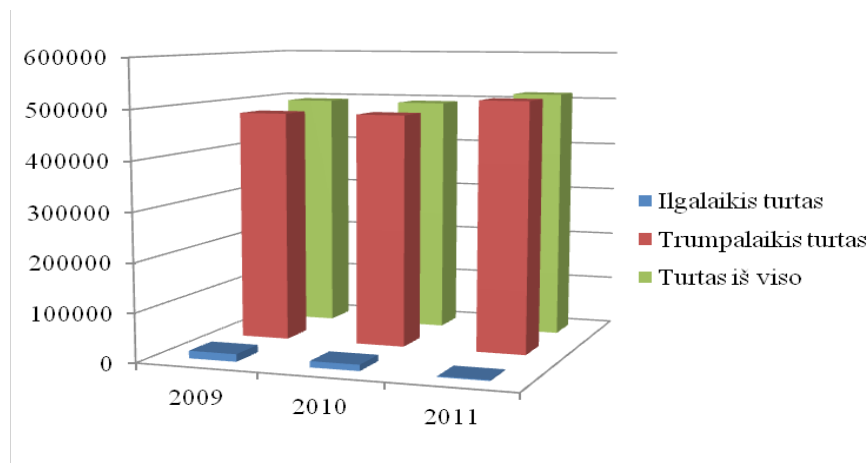
Taigi, pirmai grupei priklausančių įmonių grynojo pelno arba nuostolių svyravimai labiau priklauso nuo parduotų prekių savikainos svyravimų, o antros grupės – nuo bendrųjų ir administracinių sąnaudų svyravimų. Pažymėtina yra tai, kad visose įmonėse buvo fiksuojami įvairūs pardavimų sąnaudų svyravimai: nuo labai mažų iki labai didelių, tačiau pardavimų sąnaudos visose nagrinėjamose įmonėse sudarė visais nagrinėjamo laikotarpio metais mažiau nei 10 proc. pardavimo pajamų (išskyrus UAB „Norketas“, kurioje pardavimų sąnaudos sudarė mažiau nei 20 proc.) ir dėl to neturėjo lemiamos įtakos grynajam pelnui ar nuostoliui.

2.3.2.2. Įmonių turto rodiklių dinamikos ir struktūros analizė

UAB „Argumentas“ turtas keitėsi netolygiai. 2010 m. įmonės turtas iš viso sumažėjo 0,28 proc., o 2011 m. vėl padidėjo – atitinkamai 4,57 proc. Turto iš viso pokyčiams lemiamos įtakos turėjo trumpalaikio turto pokyčiai, kadangi UAB „Argumentas“ turto struktūroje trumpalaikis turtas sudarė daugiau nei 95 proc. turto iš viso: 2009 m. – 96,87 proc., 2010 m. – 97,43 proc., 2011 m. – 99,63 proc. Tuo tarpu ilgalaikis turtas sudarė 2009 m. tik 3,13 proc. viso turto, 2010 m. ši dalis sumažėjo ir sudarė 2,57 proc. viso turto, 2011 m. ilgalaikio turto dalis sumažėjo 2,2 proc. punkto ir sudarė tik 0,37 proc. viso turto, tai lėmė absoliučios ilgalaikio turto vertės mažėjimas 2010 m. 18,11 proc., o 2011 m. – 84,97 proc. Visą ilgalaikį įmonės turtą sudarė ilgalaikis materialusis turtas.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, UAB „Argumentas“ turto iš viso pokyčius lėmė trumpalaikio turto svyravimai. 2010 m. įmonės trumpalaikis turtas padidėjo 0,3 proc., o 2011 m. – 6,93 proc. Iš pateiktos ilgalaikio ir trumpalaikio turto dinamikos galima daryti išvadą, kad ilgalaikio turto didelis sumažėjimas turėjo labai mažai įtakos viso turto svyravimams, kadangi jis buvo kompensuojamas nedideliais trumpalaikio turto teigiamais svyravimais.

Analizuojant trumpalaikio turto sudėtinių dalių svyravimus nustatyta, kad didžiausias 2010 m. buvo pinigų ir pinigų ekvivalentų padidėjimas (37,55 proc.) ir atsargų padidėjimas (29,89 proc.), tuo tarpu gautinos sumos sumažėjo 9,74 proc. Pažymėtina yra tai, kad gautinos sumos sudarė 2009 m. net 77,6 proc. trumpalaikio turto, 2010 m. ši dalis sumažėjo 7,77 proc. punkto ir sudarė 69,83 proc., o 2011 m. vėl padidėjo ir sudarė 79,98 proc. Šiems svyravimams įtakos turėjo kitų trumpalaikio turto elementų pokyčiai. Atsargos 2010 m. padidėjo net 29,89 proc., o jų dalis nuo 7,23 proc. (2009 m.) padidėjo iki 9,37 proc. (2010 m.), tačiau 2011 m. atsargos sumažėjo apie 55,44 proc., o jų dalis trumpalaikio turto struktūroje sudarė 3,9 proc. Taip pat keitėsi pinigų ir pinigų ekvivalentų dydžiai ir dalis trumpalaikio turto struktūroje. kaip jau buvo minėta, pinigų ir pinigų ekvivalentai 2010 m. padidėjo 37,55 proc., o jų dalis trumpalaikio turto struktūroje, kuri 2009 m. buvo 15,17 proc., 2010 m. buvo 0,8 proc. Tuo tarpu 2011 m. pinigų ir pinigų ekvivalentai sumažėjo 17,17 proc. , o jų dalis trumpalaikio turto struktūroje buvo 16,11 proc.

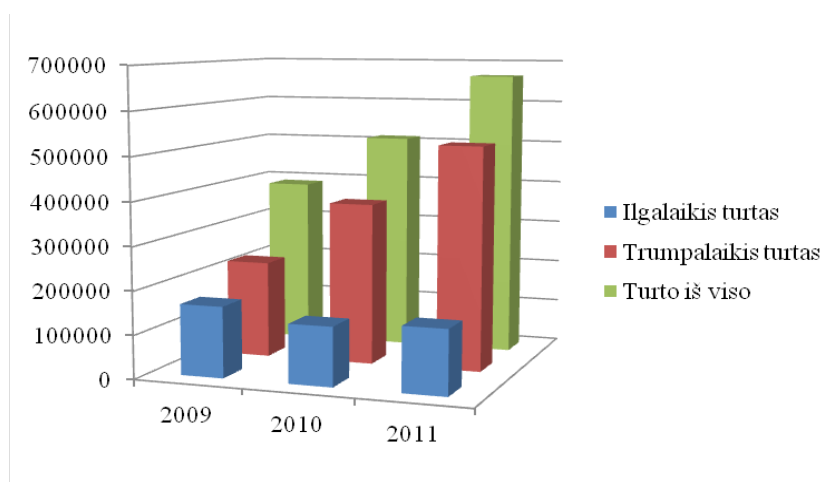


22 pav. UAB „Argumentas“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

UAB „Promatus“ turtas 2010 m. padidėjo 31,35 proc., o 2011 m. – 30,31 proc. Turto padidėjimą lėmė trumpalaikio turto augimas, kuris 2010 m. buvo 66,58 proc., o 2011 m. – 37,91 proc., tuo tarpu ilgalaikis turtas 2010 m. sumažėjo 17,11 proc., o 2011 m. padidėjo 9,31 proc. 2010 m. ilgalaikis materialusis įmonės turtas sumažėjo 16,7 proc., o 2011 m. padidėjo 9,31 proc. Ilgalaikio turto reikšmė įmonėje keitėsi: UAB „Promatus“ ilgalaikis turtas 2009 m. sudarė 42,09 proc. viso turto, 2010 m. ilgalaikio turto dalis sumažėjo ir sudarė 26,56 proc. viso turto, 2011 m. ilgalaikio turto dalis toliau mažėjo ir buvo 22,28 proc. 2009 m. įmonės ilgalaikį turtą sudarė tiek ilgalaikis materialusis, tiek nematerialusis turtas, tačiau nematerialiojo turto dalis buvo tik 0,49 proc., nuo 2010 m. įmonė nebeturėjo nematerialaus turto. 2010 m. įmonės trumpalaikis turtas padidėjo net 66,58 proc., o jo dalis turte padidėjo nuo 57,91 proc. (2009 m.) iki 73,44 proc. (2010 m.). Taigi trumpalaikio turto reikšmė įmonėje padidėjo. Daugiausia įtakos trumpalaikio turto augimui 2010 m. turėjo atsargų padidėjimas 129,81 proc., visi kiti trumpalaikio turto elementai sumažėjo: gautinos sumos – 30,18 proc., pinigai ir pinigų ekvivalentai – 68,58 proc., gautinos sumos – 1,84 proc. Nepaisant šių mažėjimų, atsargų padidėjimas lėmė trumpalaikio turto augimą, kadangi atsargų dalis trumpalaikio turto struktūroje 2009 m. buvo 60,59 proc., o 2010 m. padidėjo 23,01 proc. punkto ir sudarė 83,6 proc.

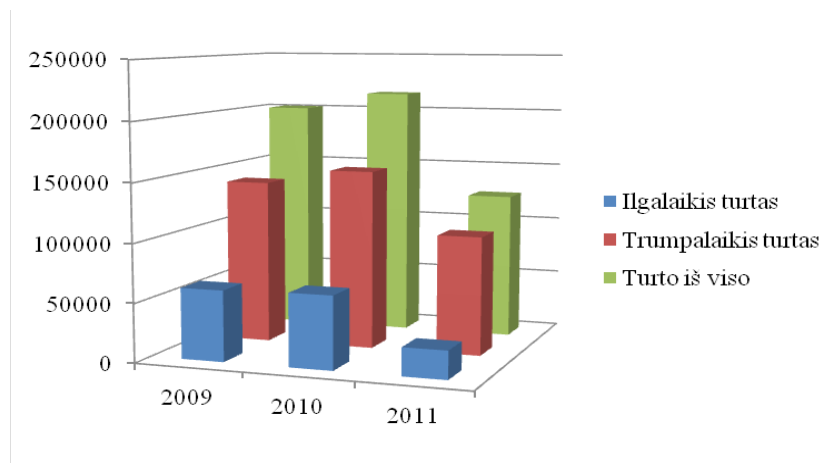
2011 m. trumpalaikio turto augimas sulėtėjo: trumpalaikis turtas padidėjo 37,91 proc. analizuojant trumpalaikio turto elementų raidą nustatyta, kad 2011 m. daugiausia padidėjo pinigai ir pinigų ekvivalentai – 81,87 proc., atsargos padidėjo 49,99 proc., tuo tarpu gautinos sumos sumažėjo 25,32 proc., o kitas trumpalaikis turtas net 73,24 proc. Nepaisant to, kad daugiausia padidėjo pinigai ir pinigų ekvivalentai, o sumažėjo kitas trumpalaikis turtas, trumpalaikio turto augimui daugiausia įtakos turėjo atsargos, kurių dalis trumpalaikio turto struktūroje 2011 m. padidėjo ir sudarė 90,92 proc., kai pinigų ir jų ekvivalentų dalis buvo 3,07 proc., gautinų sumų – 5,12 proc., kito trumpalaikio turto 0,9 proc.



23 pav. UAB „Promatus“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

UAB „Ravela“ turtas iš viso 2010 m. padidėjo 7,2 proc., o 2011 m. sumažėjo 41,82 proc. Daugiausia įtakos viso turto pokyčiams turėjo trumpalaikio turto svyravimai, kadangi trumpalaikis turtas 2009 m. sudarė 69,89 proc. viso turto, 2010 m. jo dalis turto struktūroje padidėjo 1,26 proc. punkto ir buvo 71,15 proc., 2011 m. trumpalaikio turto dalis toliau didėjo (9,8 proc. punkto) ir sudarė 80,95 proc. Tuo tarpu UAB „Ravela“ ilgalaikis turtas 2009 m. sudarė 30,11 proc., 2010 m. – 28,85 proc., 2011 m. 19,05 proc. viso turto. taigi, kaip matyti iš pateiktų turto struktūros duomenų, ilgalaikio turto svarba nuo 2009 iki 2011 m. sumažėjo, o trumpalaikio – padidėjo. Įmonės ilgalaikis turtas 2010 m. padidėjo 2,72 proc., o trumpalaikis turtas – 9,13 proc., 2011 m. ilgalaikis turtas sumažėjo net 61,58 proc., o trumpalaikis turtas – 33,81 proc. Nepaisant beveik du kartus didesnio ilgalaikio turto sumažėjimo ir atsižvelgiant į jo dalį visame turte, jo sumažėjimas nebuvo lemiamas turto iš viso mažėjimo veiksnys. Atsižvelgiant į trumpalaikio turto reikšmę įmonėje, reikėtų išanalizuoti jo elementų dinamiką ir struktūrą. Trumpalaikio turto augimui 2010 m. daugiausia įtakos turėjo atsargų padidėjimas 59,9 proc., tais pačiais metais padidėjo taip pat atsargų reikšmė: jų dalis trumpalaikio turto struktūroje padidėjo nuo 36,16 proc. (2009 m.) iki 52,98 proc. (2010 m.). Tuo tarpu gautinos sumos, kurios 2009 m. sudarė 56,71 proc. trumpalaikio turto, o 2010 m. – 43,03 proc. trumpalaikio turto, 2010 m. sumažėjo 17,18 proc. ir pristabdė trumpalaikio turto augimą, lemiamą atsargų augimo. 2010 m. taip pat sumažėjo pinigai ir pinigų ekvivalentai 28,81 proc., mažėjo taip pat jų dalis trumpalaikio turto struktūroje nuo 5,29 proc. (2009 m.) iki 3,45 proc. (2010 m.). Kitas trumpalaikis turtas trumpalaikio turto struktūroje sudarė 2009 m. 1,84 proc., o 2010 m. – 0,38 proc., todėl jo vertės sumažėjimas 2010 m. net 68,56 proc. neturėjo lemiamos įtakos trumpalaikio turto pokyčiams.

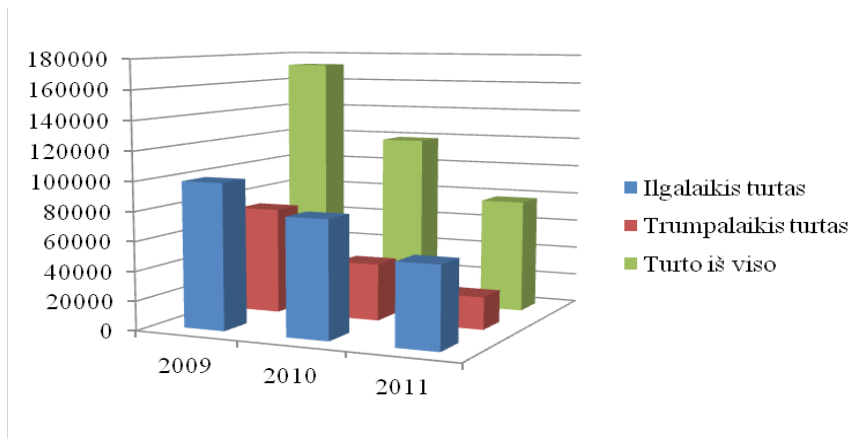


24 pav. UAB „Ravela“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

2011 m. UAB „Ravela“ trumpalaikis turtas sumažėjo, net 33,81 proc. ir įtakos tam turėjo atsargų sumažėjimas 46,93 proc., gautinų sumų sumažėjimas 22,45 proc., kito trumpalaikio turto sumažėjimas 50,74 proc. Trumpalaikio turto nuosmukį sumažino pinigų ir pinigų ekvivalentų padidėjimas 28,51 proc. 2011 m. didžiausią įtaką trumpalaikio turto pokyčiams turėjo gautinų sumų kitimas, kadangi jos sudarė 50,42 proc. trumpalaikio turto, ir atsargų, kurios sudarė 42,48 proc. trumpalaikio turto, pokyčiai. Pinigai ir pinigų ekvivalentai sudarė 6,71 proc. trumpalaikio turto, todėl jų pokyčiai turėjo mažą įtaką trumpalaikio turto kitimui.

UAB „Norketas“ turtas viso nagrinėjamo laikotarpio metu mažėjo: 2010 m. turtas sumažėjo 31,08 proc., o 2011 m. kritimas buvo dar didesnis ir turtas sumažėjo 34,63 proc. Kitaip negu prieš tai nagrinėtose įmonėse, UAB „Norketas“ ilgalaikis turtas sudarė didesnę dalį nei trumpalaikis turtas. 2009 m. ilgalaikis įmonės turtas sudarė 57,66 proc., 2010 m. – 67,09 proc., o 2011 m. – 71,53 proc., tuo tarpu trumpalaikis turtas atitinkamai sudarė 42,34 proc., 32,91 proc. ir 28,47 proc. Taigi, šioje įmonėje ilgalaikio turto poveikis turto pokyčiams buvo didesnis nei trumpalaikio turto pokytis. Ilgalaikis materialusis turtas 2010 m. sumažėjo 19,82 proc., o 2011 m. – 30,31 proc. Daugiau nei 99 proc. viso ilgalaikio turto sudarė ilgalaikis materialusis turtas. Tuo tarpu įmonės trumpalaikis turtas 2010 m. sumažėjo 46,42 proc., o 2011 m. – 43,45 proc. Didžiausią trumpalaikio turto dalį 2009 m. sudarė kitos gautinos sumos (50,11 proc.), pinigai ir pinigų ekvivalentai sudarė 37,45 proc. o atsargos – 12,44 proc. 2010 m. trumpalaikio turto struktūra pasikeitė: įmonės gautinos sumos sumažėjo 100 proc., todėl jų struktūroje nebeliko, tuo tarpu padidėjo pinigų ir pinigų ekvivalentų reikšmė, kurie 2010 m. sudarė 80,31 proc. trumpalaikio turto, o atsargų dalis padidėjo 7,25 proc. punkto ir sudarė 19,69 proc. 2011 m. pinigų ir pinigų ekvivalentų reikšmė sumažėjo – jie sudarė 65,43 proc. trumpalaikio turto, tuo tarpu atsargų reikšmė padidėjo – jos sudarė 34,57 proc. trumpalaikio turto.

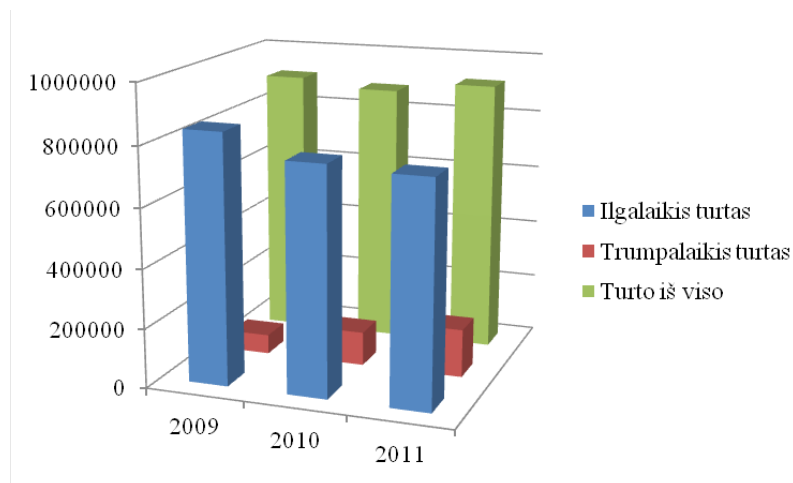


25 pav. UAB „Norketas“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

UAB „Aukleta“ turtas kito netolygiai: 2010 m. įmonės turtas sumažėjo 2,99 proc., o 2011 m. padidėjo 3,92 proc. Ilgalaikis materialusis turtas 2009 m. sudarė 92,82 proc., 2010 m. – 87,04 proc., o 2011 m. – 82,21 proc., todėl jo įtaka turto pokyčiams buvo labai didelė. Tuo tarpu trumpalaikis turtas atitinkamai 7,18 proc., 12,96 proc., 17,79 proc. Įmonės ilgalaikis turtas 2010 m. sumažėjo 9,03 proc., o trumpalaikis turtas padidėjo net 75,06 proc., tačiau, kaip nurodyta anksčiau, turta iš viso mažėjo, kas reiškia, kad trumpalaikio turto didelis augimas dėl jo nedidelės reikšmės negalėjo kompensuoti ilgalaikio turto nuosmukio. 2011 m. ilgalaikio turto augimas nuosmukis sulėtėjo ir buvo tik 1,85 proc., sulėtėjo taip pat trumpalaikio turto augimas 32,38 proc. punkto ir buvo 42,68 proc., tačiau turto iš viso pokytis buvo teigiamas. Visą ilgalaikį turtą sudarė ilgalaikis materialusis turtas.

Įmonės trumpalaikio turto struktūra taip pat ženkliai pasikeitė per nagrinėjamą laikotarpį (2009-2011 m.): 2009 m. didžiausią trumpalaikio turto dalį sudarė gautinos sumos (97,72 proc.), pinigai ir pinigų ekvivalentai sudarė tik 1,64 proc. trumpalaikio turto, o kitas trumpalaikis turtas – 0,64 proc., atsargų įmonė neturėjo. Tuo tarpu 2010 m. įmonė įsigijo atsargų ir jos sudarė didžiausią trumpalaikio turto dalį – 93,07 proc., gautinos sumos sudarė 6,93 proc. trumpalaikio turto, pinigų ir pinigų ekvivalentų ir kito trumpalaikio turto įmonė neturėjo. 2011 m. situacija išliko panaši, tačiau atsargoms padidėjus 48,89 proc., o gautinoms sumoms sumažėjus 35,45 proc. pasikeitė taip pat šių trumpalaikio turto elementų reikšmė: atsargos sudarė 96,86 proc. trumpalaikio turto, o gautinos sumos – 3,14 proc. taigi, kaip matyti iš pateiktų duomenų, įmonėje nuo 2009 iki 2011 m. išaugo atsargų reikšmė, o gautinų sumų reikšmė sumažėjo.



26 pav. UAB „Aukleta“ ilgalaikis, trumpalaikis turtas ir turtas iš viso 2009-2011 m., Lt

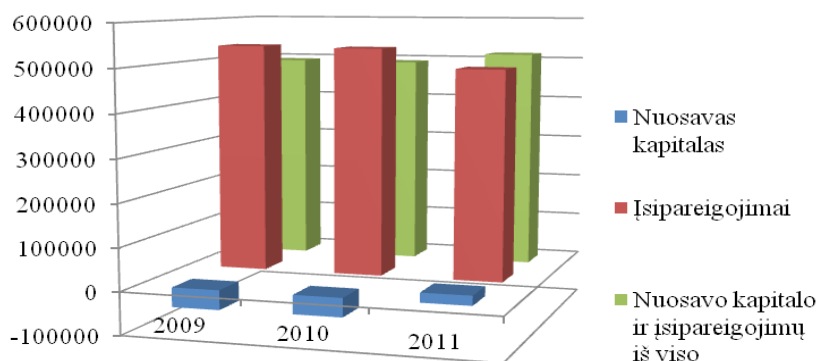
Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

Apibendrinant atliktą turto rodiklių dinamikos ir struktūros analizę, tiriamas įmones galima suskirstyti į dvi grupes: pirmajai grupei galima priskirti įmones, kurių turto dinamiką ir struktūros pokyčius lemia trumpalaikio turto variacijos, t. y. UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, o antrajai grupei galima priskirti įmones, kurių turto dinamiką ir struktūros pokyčius lemia ilgalaikio turto variacijos, t. y. UAB „Norketas“ ir UAB „Aukleta“. Dviejose pirmajai grupei priskiriamose įmonėse didžiausią įtaką trumpalaikio turto pokyčiams turėjo atsargos (UAB „Promatus“, UAB „Ravela“), o vienoje – gautinos sumos (UAB „Argimentas“). Antrajai grupei priskiriamose įmonėse didžiausią reikšmę trumpalaikio turto pokyčiams turėjo pinigai ir pinigų ekvivalentai (UAB „Norketas“) ir atsargos (UAB „Aukleta“). Analizuojant ilgalaikio turto struktūrą nustatyta, kad visose įmonėse daugiau nei 95 proc. jo sudarė ilgalaikis materialusis turtas.

2.3.2.3. Įmonių nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų rodiklių dinamikos ir struktūros analizė

UAB „Argimentas“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ 2009-2011 m. skolintas kapitalas nuolat mažėjo – atitinkamai (pagal išvardintas įmones) 2010 m. – 0,56 proc., 30,25 proc., 11,74 proc., 19,52 proc. ir 2011 m. – 8,22 proc., 54,75 proc., 3,2 proc., 32,79 proc. Tuo tarpu UAB „Promatus“ skolintas kapitalas 2010 m. padidėjo 37,4 proc. ir 2011 m. – 34 proc. (27 pav.).

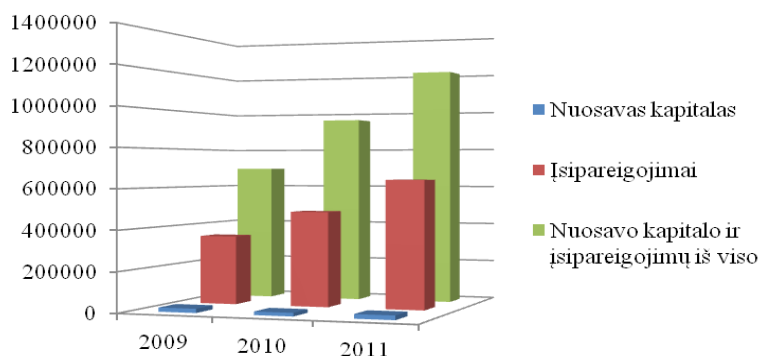
UAB „Argimentas“ viso nagrinėjamo laikotarpio metu neturėjo ilgalaikių įsipareigojimų, o didžiausią trumpalaikių įsipareigojimų dalį sudarė skolos tiekėjams: 2009 m. – 68,06 proc., 2010 m. – 96,5 proc., 2011 m. 97,13 proc. Akcinis įmonės kapitalas nekito, o nepaskirstytas pelnas viso nagrinėjamo laikotarpio metu sudarė didesnę dalį nei akcinis kapitalas.



27 pav. UAB „Argimentas“ nuosavas kapitalas, išsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir išsipareigojimai iš viso 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

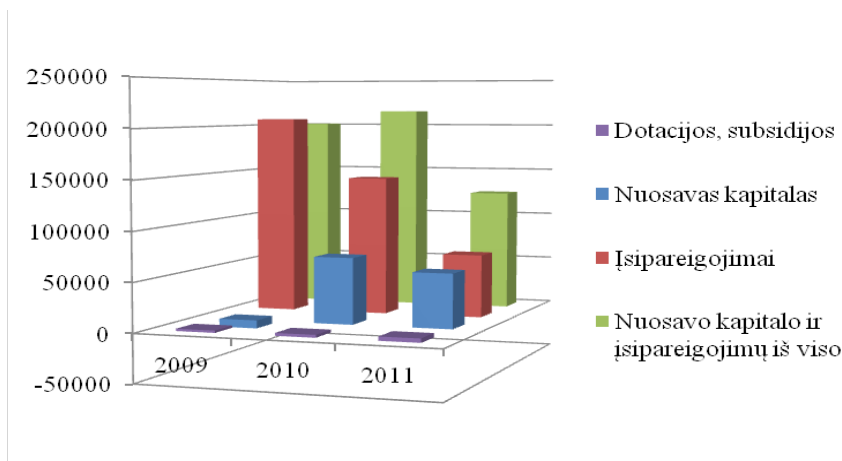
UAB „Promatus“ 2009 ir 2010 m. neturėjo ilgalaikių išsipareigojimų, o 2011 m. jie sudarė 12,48 proc. visų išsipareigojimų. Didžiausią trumpalaikių išsipareigojimų dalį sudarė skolos tiekėjams: 53,62 proc. (2009 m.), 59,21 proc. (2010 m.) ir 49,8 proc. (2011 m.). Akcinis įmonės kapitalas nagrinėjamu laikotarpiu nekito ir sudarė didžiausią nuosavo kapitalo dalį viso nagrinėjamo laikotarpio metu.



28 pav. UAB „Promatus“ nuosavas kapitalas, išsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir išsipareigojimai iš viso 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

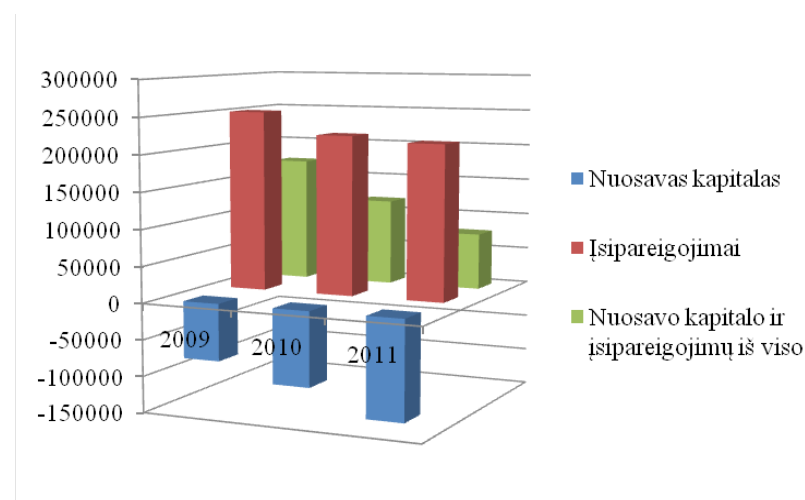
Viso nagrinėjamo laikotarpio metu UAB „Ravela“ neturėjo ilgalaikių išsipareigojimų, o daugiau nei 90 proc. trumpalaikių išsipareigojimų visais nagrinėjamo laikotarpio metais sudarė finansinės skolos. Pažymėtina, kad įmonės akcinis kapitalas nesikeitė, be to ji gavo dotacijų ir išsipareigojimų, kurios sudarė 1,15 proc. (2009 m.), 1,31 proc. (2010 m.) ir 3,33 proc. (2011 m.) nuosavo kapitalo ir išsipareigojimų iš viso.



29 pav. UAB „Ravela“ dotacijos ir subsidijos, nuosavas kapitalas, įsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai iš viso 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

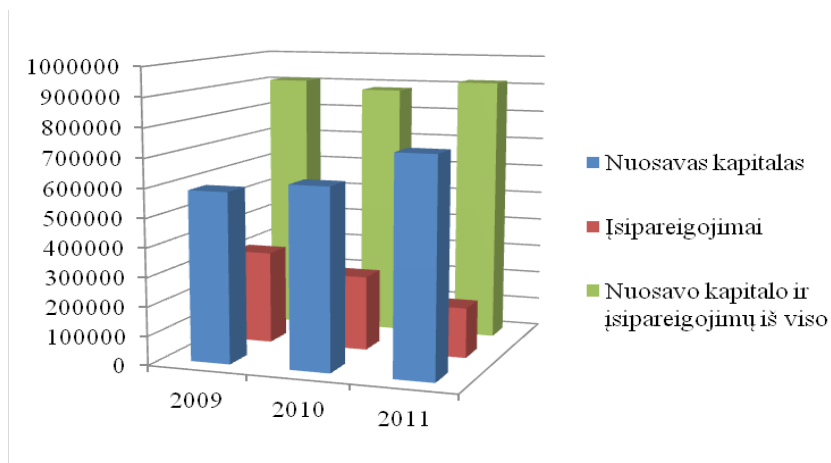
UAB „Norketas“ ilgalaikiai įsipareigojimai buvo 2009 m. daugiau nei 10 kartų didesni nei trumpalaikiai įsipareigojimai, 2010 m. – daugiau nei 30 kartų didesni, o 2011 m. – daugiau nei 11 kartų didesni. Trumpalaikius įsipareigojimus sudarė tik finansinės skolos.



30 pav. UAB „Norketas“ nuosavas kapitalas, įsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai iš viso 2009-2011 m., Lt

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

UAB „Aukleta“ ilgalaikiai įsipareigojimai 2009 m. sudarė 81,14 proc. visų įsipareigojimų, 2010 m. – 79,7 proc. visų įsipareigojimų ir 2011 m. – 83,34 proc. visų įsipareigojimų. trumpalaikius įsipareigojimus sudarė finansinės skolos.



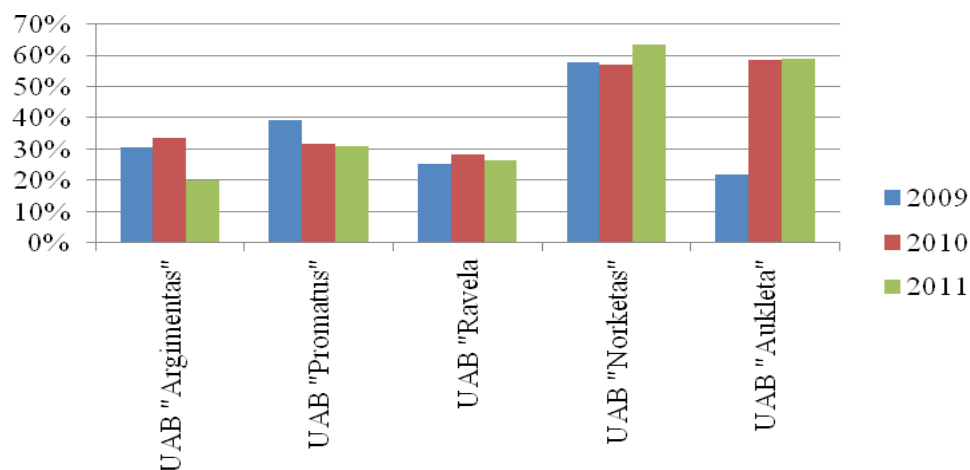
31 pav. UAB „Aukleta“ nuosavas kapitalas, įsipareigojimai, nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai iš viso 2009-2011 m.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

Apibendrinant atliktą įmonių nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų rodiklių dinamikos ir struktūros analizę galima išskirti pagrindines visoms įmonėms būdingas tendencijas ir rezultatų kitimo priežastis. Visuose įmonėse akcinis kapitalas nesikeitė. Visas įmones pagal trumpalaikius įsipareigojimus galima susistyti į dvi grupes : pirmosios grupės, kuriai priklauso UAB „Argumentas“ ir UAB „Promatus“, kur trumpalaikių įsipareigojimų didžiausią dalį sudaro skolos tiekėjams, šios įmonės naudoja vidinį finansavimą o antros grupės, kuriai priklauso UAB „Ravela“, UAB „Norketas“ ir UAB „Auklėta“ trumpalaikių įsipareigojimų didžiausią dalį sudaro finansinės skolos, todėl šių įmonių pagrindiniai išoriniai finansavimo šaltiniai yra skolintos lėšos.

2.3.3. Tauragės rajono variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba užsiimančių įmonių finansinių santykinių rodiklių analizė

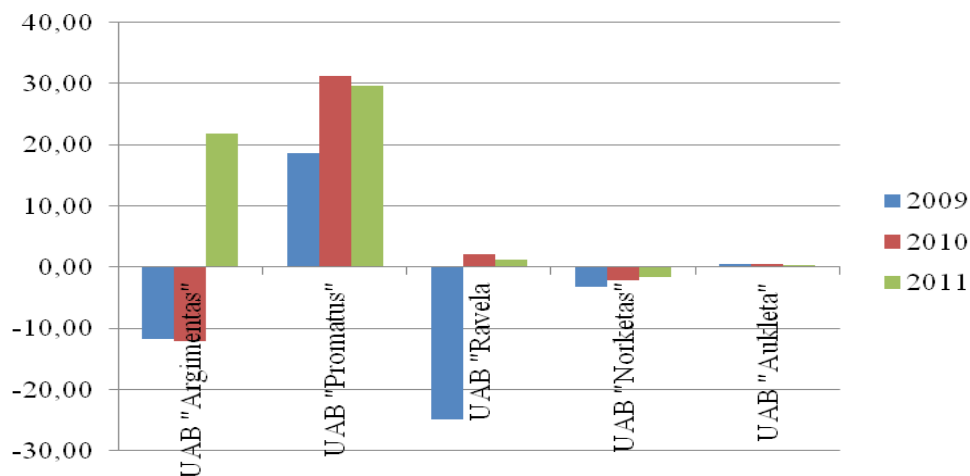
Finansinių išteklių koeficiento analizė parodė, kad didžiausia finansinių išteklių dalis pardavimo apimtyje buvo UAB „Norketas“. Ji buvo didesnė nei 50 proc. Mažiausia dalis 2009 m. buvo UAB „Auklėta“, tačiau kitais nagrinėjamo laikotarpio metais ši dalis ženkliai padidėjo. UAB „Ravela“ išlaikė panašią finansinių išteklių dalį pardavimų apimtyje per visus nagrinėjamo laikotarpio metus – apie 25 proc. Tačiau šios įmonės, kaip ir UAB „Argumentas“ ir UAB „Promatus“ koeficiento reikšmė 2011 m. sumažėjo (32 pav.).



32 pav. UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ finansinių išteklių koeficientas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

Įsiskolinimo koeficientas parodo, kiek kartų įmonės skolintas kapitalas viršija jos nuosavą kapitalą. Kaip matyti 33 paveiksle, geriausia šio koeficiento reikšmė buvo UAB „Aukleta“ (pateko į 0,5-1,0 intervalą). Kitų įmonių įsiskolinimai ir mokėtinos sumos daug kartų viršijo nuosavą kapitalą, kas reiškia, kad verslas yra finansuojamas daugiausia iš skolintų lėšų.

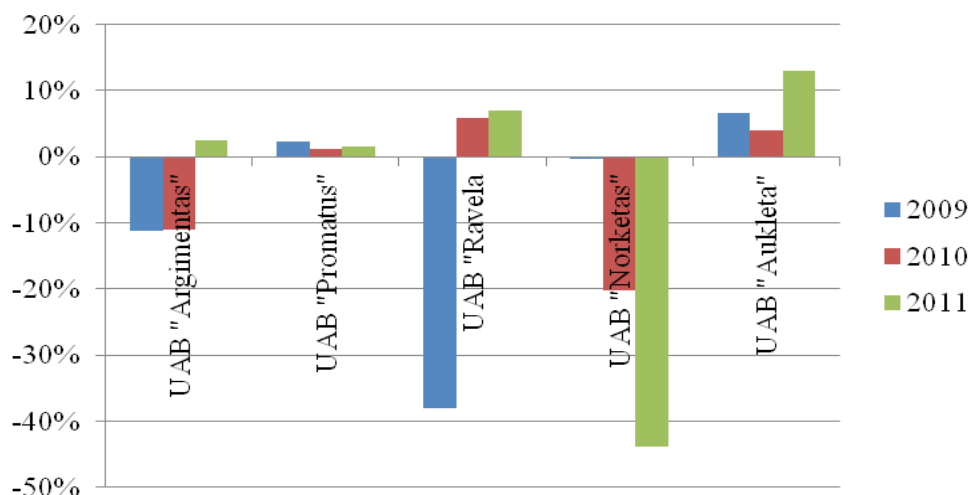


33 pav. UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ įsiskolinimo koeficientas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

Nuosavų finansinių išteklių apimtis visose įmonėse nagrinėjamu laikotarpiu nesikeitė. tačiau pažymėtina, kad UAB „Aukleta“ ji buvo daugiau nei 6 kartus didesnė nei kitose nagrinėjamosiose įmonėse.

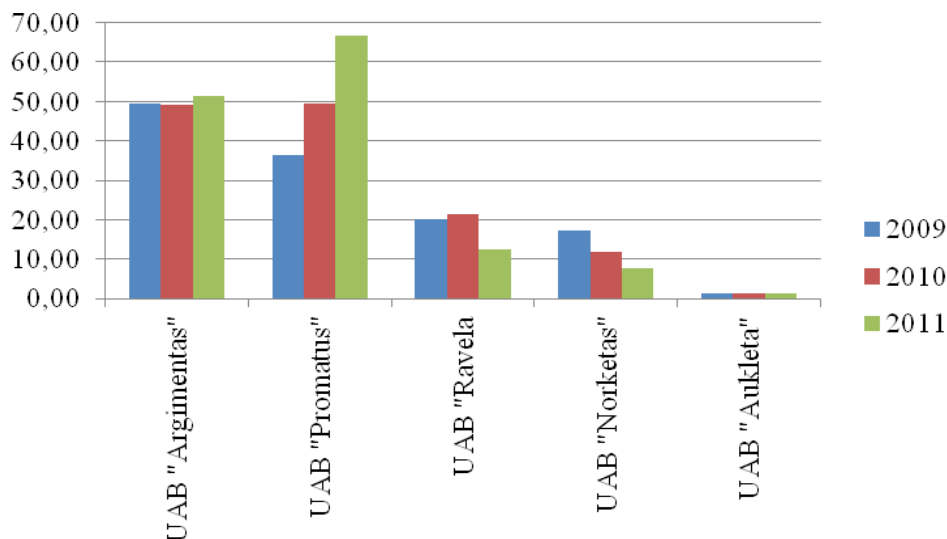
Turto pelningumo analizė parodė, kad visose įmonėse, išskyrus UAB „Aukleta“ 2011 m., buvo panaudojamas neefektyviai. Tai ypač didelė problema yra UAB „Norketas“, kur viso nagrinėjamo laikotarpio metu turto pelningumas buvo neigiamas ir mažėjo.



34 pav. UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ turto pelningumas, proc.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

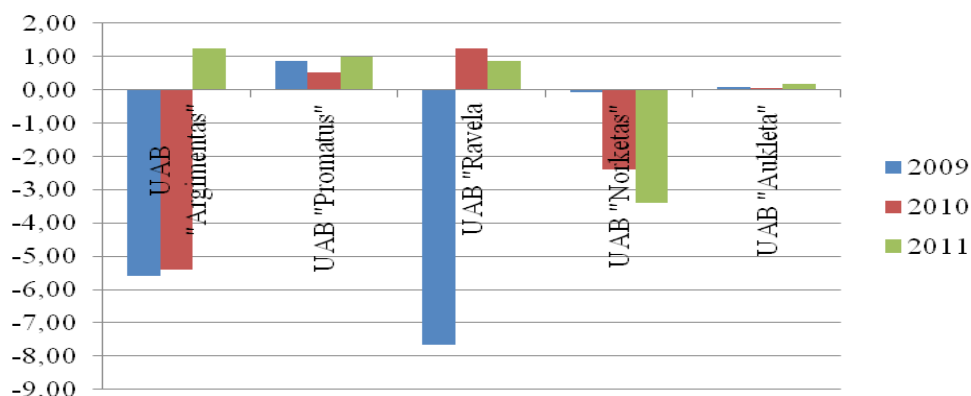
Turto finansavimo savo lėšomis koeficientas charakterizuoja firmos ūkinės veiklos finansavimo struktūrą. Kaip matyti 35 paveiksle, UAB „Argimentas“ turtas viršija jos įstatinį kapitalą net apie 50 kartų. UAB „Promatus“ kiekvienais nagrinėjamo laikotarpio metais šis rodiklis smarkiai padidėja, o UAB „Norketas“ – nuolat mažėja. UAB „Aukletas“ išlaiko labai žemą šio rodiklio lygį, be to jis yra gana pastovus.



35 pav. UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ turto finansavimo savo lėšomis koeficientas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

Kaip matyti 36 paveiksle, kapitalo pelno norma keturiose nagrinėjamosiose įmonėse 2011 m. padidėjo ir tai yra vertinama teigiamai, tuo tarpu UAB „Norketas“ sumažėjo. Įmonės kapitalas nesukuria jai pelno.



36 pav. UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Aukleta“ kapitalo pelno norma

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis įmonių finansinės atskaitomybės ataskaitomis

Finansinių išteklių koeficiento analizė parodė, kad didžiausia finansinių išteklių dalis pardavimo apimtyje buvo UAB „Norketas“. Kitos įmonės išlaikė panašią finansinių išteklių dalį pardavimų apimtyje per visus nagrinėjamo laikotarpio metus. UAB „Aukleta“ įsiskolinimo koeficientas (pateko į 0,5-1,0 intervalą), kurį yra geriausia šio koeficiento reikšmė. Kitų įmonių įsiskolinimai ir mokėtinos sumos daug kartų viršijo nuosavą kapitalą, kas reiškia, kad verslas yra finansuojamas daugiausia iš skolintų lėšų. Turto pelningumo analizė parodė, kad visose įmonėse, išskyrus UAB „Aukleta“ 2011 m., lėšos buvo panaudojamos neefektyviai. Tai ypač didelė problema yra UAB „Norketas“, kur viso nagrinėjamo laikotarpio metu turto pelningumas buvo neigiamas ir mažėjo. Kapitalo pelno norma keturiose nagrinėjamose įmonėse 2011 m. padidėjo ir tai yra vertinama teigiamai, tuo tarpu UAB „Norketas“ sumažėjo. Įmonės kapitalas nesukuria jai pelno.

Apibendrinant finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo atliktą analizę galima būtų išskirti kelis esminius Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių situacijos bruožus. Mažos ir vidutinė įmonės Tauragės rajone sudaro daugiau nei 99,9 proc. visų rajono įmonių. Didžiausia Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių dalis užsiima didmenine ir mažmenine prekyba, didelė dalis – apdirbamąja gamyba. Daugiausia darbuotojų šių metų duomenimis įdarbina mažos įmonės, o įregistruotų ir išregistruotų įmonių balansas yra teigiamas. BVP tenkantis vienam gyventojui Tauragės rajone buvo didesnis nei Tauragės apskrityje, tačiau dvigubai mažesnis už šalies vidurkį. Tauragės rajonas yra laikomas silpnesniu Lietuvos regionu, dėl to jo gyvenamasis ir verslo patrauklumas yra nedidelis.

Apibendrinant atliktą pelno (nuostolio) rodiklių dinamikos ir struktūros analizę galima išskirti pagrindines visoms įmonėms būdingas tendencijas ir rezultatų kitimo priežastis. Visose įmonėse grynąjį rezultatą labiausiai veikė parduotų prekių savikainos ir bendrųjų ir

administracinių sąnaudų kitimai. Taip buvo dėl to, kad tiek savikaina, tiek bendrosios ir administracinės sąnaudos visose nagrinėjamosiose įmonėse sudarė didelę pajamų dalį.

Pagal atliktą turto rodiklių dinamikos ir struktūros analizę, tiriamas įmones galima suskirstyti į dvi grupes: pirmajai grupei galima priskirti įmones, kurių turto dinamiką ir struktūros pokyčius lemia trumpalaikio turto variacijos, t. y. UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, o antrajai grupei galima priskirti įmones, kurių turto dinamiką ir struktūros pokyčius lemia ilgalaikio turto variacijos, t. y. UAB „Norketas“ ir UAB „Aukleta“.

Pasirinktų mažų ir vidutinių įmonių, įsikūrusių ir veiklą vykdančių Tauragės rajone, analizė parodė, kad Tauragės rajono mažos ir vidutinės įmonės susiduria su tam tikromis finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo problemomis. Horizontali ir vertikali penkių įmonių, vykdančių veiklą Tauragės rajone pajamų analizė parodė, kad keturių iš jų tiek 2010, tiek 2011 m. pajamos. Didžiausią pajamų dalį sudarė parduotų prekių savikaina, kai kuriose įmonėse – bendrosios ir administracinės išlaidos, kurios daugeliu atvejų buvo per nagrinėjamą laikotarpį mažinamos.

3. MAŽŲ IR VIDUTINIŲ ĮMONIŲ FINANSINIŲ IŠTEKLIŲ PASKIRSTYMO IR FORMAVIMO PERSPEKTYVŲ EKONOMINIS PAGRINDIMAS

Netinkamai valdant finansinius išteklius, būtinus veiklai garantuoti ir plėtoti, įmonei gresia bankrotas. Finansinių išteklių valdymas apima jų sudarymą arba formavimą, paskirstymą ir kontrolę. Todėl finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo veiksnių analizė neatsiejama nuo įmonių bankroto tikimybės vertinimo. Išankstinis bankroto prognozavimas – bankroto prevencijos priemonė. Bankroto tikimybę galima sieti su įmonės veiklos perspektyvų vertinimu, nes bankroto diagnostikos modeliai gali numatyti bankroto tikimybę 90-95 % tikslumu metai į priekį, 70-80 % dvejus metus į priekį.

Atsižvelgiant į numatytą finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo problemų sprendimą yra sukurta didmeninės ir mažmeninės variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto ir prekybos įmonių vertinimo proceso schema. Todėl įmonių vadovai galės atlikti savalaikę ir objektyvią įmonių analizę, iširti svarbiausius finansinių išteklių pasiskirstymą ir formavimą lemiančius veiksnius, priimti tinkamus sprendimus formuojant įmonės finansų valdymo politiką.

3.1 Bankroto tikimybės analizė kaip finansinių išteklių paskirstymo vertinimo sudedamoji dalis

Įmonės bankroto diagnostika – tai įmonės finansinės veiklos veiksnių įvertinimo sistema, kurios pagalba nustatomi įmonės veiklos kritiniai veiksniai, lemiantys įmonės bankrotą. Objektyvus situacijos įvertinimas, sugebėjimas nustatyti riziką, laiku priimti teisingi sprendimai yra svarbios prielaidos užtikrinti įmonės veiklos stabilumą ir tęstinumą. Taigi įmonių vadovai turi ieškoti tinkamiausių analizės metodikų bankrotams diagnozuoti.

UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Auklėta“ bankroto tikimybei įvertinti naudota keletas modelių : Altmano (Z , Z^* , Z^{**}), Tafler ir Tisshaw, Springate, Blanko. Skaičiavimai pateikti 26 priede.

Bankroto diagnostika pagal Altmano Z klasikinį modelį rodo, kad UAB „Argimetas“ labai didelę bankroto tikimybę turėjo 2009-2011 m., kai Z reikšmė pateko į 1,81 ir mažiau zoną galima teigti, kad įmonei grėsė labai didelė bankroto tikimybė, beveik visos x reikšmės neigiamos, išskyrus X_5 – turto apyvartumą.

UAB „Promatus“, UAB „Norketas“ ir UAB „Auklėta“ Z reikšmės pateko į 1,81 ir mažiau zoną . Visais analizuojamais metais patenka į modelio kritinę zoną, todėl galima teigti , kad kad Z klasikinio modelio rezultatas rodo galimą šių įmonių bankrotą ateityje.

UAB „Ravela“ labai mažą bankroto tikimybę turėjo 2010-2011 m., kai Z reikšmė viršijo 3,0. 2009 m. Z reikšmė pateko į 1,81-ir mažiau zoną (0,99), kai numatoma didelė bankroto tikimybė.

Pagal Z* Altmano modelį apskaičiuotos reikšmės yra šiek tiek mažesnės nei apskaičiuotos pagal ankstesnį klasikinį modelį. UAB „Argimetas“ UAB „Promatus“, UAB „Norketas“ ir UAB „Auklėta visų analizuojamų metų Z reikšmės patenka į modelio kritinę zoną, t.y. reikšmės pateko į 1,81 - ir mažiau zoną . Todėl galima teigti, kad Z* modelis rodo galimą bankrotą ateityje.

UAB „Ravela“ pagal Z* negręsia bankrotas visus analizuojamus metus, išskyrus 2009 m. (Z reikšmė 0,92). Nuo 2010 m. iki 2011 m. Z reikšmės užtikrintai viršijo modelio „pilkąją“ zoną, t.y. 2,90-3,0. Kaip matyti iš lentelių 26 priede duomenų, abiejose analizuojamose įmonėse didžiausią įtaką galutinei modelio Z* reikšmei daro turto apyvartumas.

Apskaičiuotos reikšmės pagal Altmano Z** modelį paslaugų veiklos įmonėms rodo prastesnį rezultatą. UAB „Promatus“, Z reikšmės 2009, 2010, 2011 m. yra net neigiamos, o tai rodo labai didelę bankroto tikimybę.

UAB „Argimetas „ Z reikšmės 2009, 2010, m. yra neigiamos, o tai rodo labai didelę bankroto tikimybę. 2011 m. Z reikšmė 0,55 taip pat rodo didelę bankroto tikimybę ateityje .UAB „Norketas“ Z reikšmės 2010, 2011, m. yra neigiamos, o tai rodo labai didelę bankroto tikimybę. 2009 m. Z reikšmė 1,59 taip pat rodo galimą bankrotą ateityje

UAB „Auklėta“ pagal Altmano Z** modelį Z reikšmės rodo labai mažą bankroto tikimybę, ypač 2010 ir 2011 m., kai Z reikšmės 3,55 ir 6,90. Tik 2009 m. Z reikšmė 2,63 o tai rodo mažą bankroto tikimybę.

UAB „Ravela“ Z reikšmės nuo 2009 m. iki 2011 m. sparčiai didėjo ir iš neigiamos 2009 Z reikšmės -6,02 tai rodo labai didelę bankroto tikimybę. 2011 m. Z reikšmės padidėjo iki 3,56 kuri jau rodo mažą bankroto tikimybę. Šiame modelyje galima pastebėti, kad didžiausią įtaką Z reikšmėms abiejose įmonėse turi X_3 reikšmė – turto pelningumas (prieš mokesčius).

Pagal britų mokslininkų Tafler ir Tisshaw formulę, jei Z reikšmė mažesnė už 0,3, vadovams verta susirūpinti dėl didelės bankroto tikimybės (97 % tikslumas per vienerius metus).

UAB „Promatus“, UAB „Argimetas“ ir UAB „Norketas“ Z reikšmės pagal Tafler ir Tisshaw visais analizuojamais metais yra mažesnės už 0,3, todėl bankroto tikimybė yra didelė.

UAB „Auklėta“ Z reikšmės, remiantis Tafler ir Tisshaw modeliu, tik 2010 ir 2011 m. viršija 0,3, 2009 metais šios reikšmės nesiekia, todėl galima teigti, kad bankroto tikimybė taip pat išlieka galima, o 2009 m. net labai didelė.

UAB „Ravela“ 2009 m. Z reikšmė tampa net neigiama (-0,03), 2010 m. Z reikšmė yra mažesnė už 0,3, todėl bankroto tikimybė yra didelė tik 2011 m. viršija 0,3 todėl galima teigti, kad bankroto tikimybė taip pat išlieka galima, o 2009 m. net labai didelė.

Šiame modelyje šiek tiek išsiskiria lemiantys veiksniai. UAB „Auklėta“ didesnę įtaką galutinei Z reikšmei daro trumpalaikio įsiskolinimo koeficientas (X_1), o UAB „Ravela“ - trumpalaikio turto santykis su įsipareigojimais (X_2).

Pagal Springate bankroto diagnostikos modelį įmonei grėšia bankrotas, kai $Z < 0,862$. Šis modelis didžiausią dėmesį skiria įmonės pelningumui, pardavimų dydžiui ir apyvartiniam kapitalui. Apskaičiuotos reikšmės taip pat pateiktos 26 priede.

Pagal Springate modelį UAB „Argimetas“, UAB „Promatus“ ir UAB „Norketas“ bankroto tikimybė išlieka 2009, 2010 ir 2011 m. Kaip ir Altmano modeliuose, didžiausią įtaką galutinei Z reikšmei čia turi turto apyvartumas .

UAB „Ravela“ Z reikšmės 2011 m.(3,03) rodo mažai tikėtiną bankroto tikimybę, tačiau neigiama 2009 m. reikšmė (-0,46) rodo didelę bankroto grėsmę ateityje (92 % tikslumu per metus-dvejus). UAB „Auklėta“ Z reikšmės 2009, 2010, 2011 m.(1,05; 1,16; 4,01) rodo mažai tikėtiną bankroto tikimybę. Taip pat reikšmingiausia turto apyvartumo rodiklio įtaka galutinei Z reikšmei.

Atliekant bankroto galimybės analizę pagal Blanką, galima išsiaiškinti, kokia yra įmonės sunkiai realizuotinių aktyvų politika.

Remiantis Blanko modeliu, UAB „Argimetas“, UAB „Promatus“ ir UAB „Norketas“ , UAB „Ravela“, UAB „Auklėta“ visais analizuojamais metais grėšia didelė ir labai didelė bankroto tikimybė, nes ilgalaikio turto ir atsargų suma visais metais mažesnė už nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų sumą. UAB „Auklėta“ tokia pat situacija yra 2009-2011m. jos ilgalaikio turto ir atsargų suma viršija nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų sumą, kas rodo labai didelę bankroto tikimybę.

Apskaičiuotos bankroto tikimybės reikšmės pagal skirtingus modelius pateikiamos 10 lentelėje.

10 lentelė

Bankroto tikimybės reikšmės pagal modelius

Pavadinimas	Metai	Tikimybė pagal Altman Z	Tikimybė pagal Altman Z*	Tikimybė pagal Altman Z**	Tikimybė pagal Tafler ir Tisshaw	Tikimybė pagal Springate	Tikimybė pagal Blank
UAB „Argimetas“	2009	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	didelė
	2010	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	didelė
	2011	l.didelė	l.didelė	didelė	l.didelė	didelė	didelė
UAB	2009	l.didelė	l.didelė	l.didelė	didelė	didelė	l.didelė
	2010	l.didelė	l.didelė	l.didelė	didelė	didelė	didelė

„Promatus“	2011	l.didelė	l.didelė	l.didelė	didelė	didelė	didelė
UAB	2009	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė
„Ravela“	2010	l.maža	maža	galima	didelė	maža	didelė
	2011	l.maža	l.maža	maža	galima	l.maža	didelė
UAB	2009	l.didelė	l.didelė	galima	didelė	didelė	didelė
„Norketas“	2010	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė
	2011	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	l.didelė	didelė
UAB	2009	l.didelė	l.didelė	maža	didelė	galima	l.didelė
„Auklėta“	2010	l.didelė	l.didelė	l.maža	galima	galima	l.didelė
	2011	l.didelė	galima	l.maža	maža	l.maža	l.didelė

Šaltinis: parengta autorės, remiantis UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“, UAB „Auklėta“ 2009-2011 m. finansinių ataskaitų duomenimis

Apibendrinant galima teigti, kad naudojant skirtingas metodikas galima gauti vis kitokius rezultatus, nes modeliai akcentuoja skirtingus įmonės veiklos aspektus. Pvz., Altmano modelyje įvertinamas veiklos rezultatyvumas, Blanko – turto panaudojimo efektyvumas. Tačiau iš esmės tik kai kuriais metais stebimi vieni kitiems prieštaraujantys rezultatai. Galima pastebėti, kad kai įmonių veiklos rezultatas yra pelnas, tikimybės pagal modelius išsiskiria, pvz. 2010 ir 2011 m. UAB "Ravela" bankroto tikimybė pagal Altman ir Springate maža, o pagal Tafler ir Tisshaw bei Blank didelė, UAB „Auklėta“ 2010-2011 m. pagal Altman Z** modelį rodo labai mažą bankroto tikimybę, o pagal Blank ji labai didelė. Kai įmonės metinės veiklos rezultatas yra nuostolis (UAB "Argimentas" 2010-2011 m., UAB „Ravela“ 2009 m., UAB „Norketas“ 2009-2011 m.), visi modeliai rodo didelę arba labai didelę bankroto tikimybę

3.2 Veiklos perspektyvų, pagrįstų finansinių išteklių paskirstymo ir formavimo sprendimais, numatymas

Įmonės veiklos vertinimas ir prognozavimas yra būtina konkurencinėje aplinkoje veikiančios įmonės sėkmingos veiklos sąlyga. Prognozės leidžia modeliuoti prognozuojamą įmonės veiklą keičiant pagrindinius finansinius rodiklius. Informacija apie įmonės veiklos rezultatus, t.y. pelną ar nuostolį, pateikiama pelno (nuostolio) ataskaitoje. Finansiniai rezultatai, pagal kuriuos galima ne tik įvertinti įmonės veiklą, bet ir prognozuoti, kiek bus efektyvi būsimoji veikla, pateikiami prognozinėje pelno (nuostolio) ataskaitoje. Ja remiantis galima apskaičiuoti prognozinčius rodiklius.

Šiame darbe UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“ ir UAB „Auklėta“ veiklos perspektyvų įvertinimui taip pat tikslinga sudaryti prognozinę pelno (nuostolio) atskaitą. Prognozės skaičiuojamos trumpalaikiam laikotarpiui, t.y. 2012-2013 metams. Pagrindiniai pelno (nuostolio) ataskaitos straipsniai, turintys lemiamos įtakos jos struktūrai t.y. pardavimo pajamos, pardavimo savikaina, veiklos sąnaudos, - prognozuojami

remiantis eksponentiniu eilutės išlyginimo metodu. Skaičiavimo rezultatai pateikiami 30, 31 ir 32 prieduose.

Prognozei pagal eksponentinės eilutės išlyginimą naudojamas svertinis visų laiko eilutės reikšmių vidurkis, be to, svarbu tinkamai pasirinkti koeficientą, kuris svyruoja nuo 0 iki 1. Kadangi analizuojamų įmonių finansinių ataskaitų straipsnių dinamikos eilutės yra pakankamai stabilios, tai pasirinkti didesni išlyginamieji koeficientai: 0,8 ir 0,5. Taikoma formulė:

$$e_i = w y_i + (1-w) e_{i-1}$$

Taikant šį metodą buvo skaičiuojamos paklaidos ir prognozei pelno (nuostolio) ataskaitai pasirinktos reikšmės su mažiausia paklaida gautos skaičiuojant su koeficientu 0,8.

Remiantis 2012-2013 m. gautomis prognozėmis pagal eksponentinės eilutės išlyginimą, sudarytos prognozinės įmonių pelno (nuostolio) ataskaitos. UAB „Argumentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“ ir UAB „Aukleta“ 2012-2013 m. prognozinės pelno (nuostolio) ataskaitos duomenys pateikti 11 lentelėje.

11 lentelė

**Prognozinė UAB „Argumentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, UAB „Norketas“ ir
UAB „Aukleta“ 2012-2013 m. pelno (nuostolio) ataskaita**

PELNO (NUOSTOLIO) ATASKAITOS STRAIPSNIAI	UAB „Argumentas“		UAB „Promatus“		UAB „Ravela“		UAB „Norketas“		UAB „Aukleta“	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013	2012	2013
PARDAVIMO PAJAMOS	551097	585557	663735	689172	740780	763764	93977	78572	425532	435744
PARDAVIMO SAVIKAINA	425070	460197	472475	502531	540473	554758	33748	26772	145796	109933
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	126027	125360	191260	186641	200307	209006	60229	51800	279736	325811
VEIKLOS SANAUDOS	122772	108024	199535	196275	191989	179630	88909	88544	141715	171413
TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	3255	17336	-8275	-9634	8318	29376	-28680	-36744	138021	154398
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIŠ APMOKESTINI MĄ	3255	17336	-8275	-9634	8318	29376	-28680	-36744	138021	154398
Pelno mokestis	488	2600	0	0	1248	4406	0	0	20703	23160
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	2767	14736	-8275	-9634	7070	24970	-28680	-36744	117318	131238

Šaltinis: parengta autorės

Nors paskutinius dvejus analizuojamus metus (2010 ir 2009 m.) UAB „Argimentas“ uždirbo nuostolį, prognozinė pelno (nuostolio) ataskaita rodo, kad ateinančius dvejus metus įmonė dirbs pelningai. Iš apskaičiuotų duomenų matyti, kad pagal eksponentinį eilutės išlyginimo metodą UAB „Argimentas“ pardavimo pajamos 2012 m. turėtų išaugti iki 5,5 -5,8 tūkst.. Lt (apie 18 % lyginant su 2010 m.). Galima teigti, kad nors bankroto diagnostika UAB „Argimentas“ rodė labai didelę bankroto tikimybę ateityje, prognozės pagal statistinį metodą labai optimistinės, jos numato teigiamas įmonės veiklos perspektyvas. Jei prognozės pasitvirtintų, įmonės vadovai būtų patenkinti, tačiau veikiant išoriniams, t.y. ekonominio nuosmukio veiksniams, tai labai abejotina.

UAB „Promatus“ pagal eksponentinį eilutės išlyginimo metodą, prognozinė pelno (nuostolio) ataskaita rodo, kad ateinančius dvejus metus įmonė dirbs nuostolingai nors prieš tai paskutinius trejus metus įmonė dirbo pelngai. Pardavimo pajamos 2013 m. išaugs 1,8 % (lyginant su 2011 m.). Pardavimo savikaina lyginant 2013 m. su 2011 m. pagal eksponentinės eilutės išlyginimą turėtų būti 3,5 % didesnė. Kadangi pardavimo pajamos auga mažiau negu savikaina, prognozuojamas nuostolis.

UAB „Ravela“ 2013 m. numato pardavimo pajamų augimą. Eksponentinis eilutės išlyginimas numato, kad UAB „Ravela“ pardavimo pajamos 2013 m. išaugs vidutiniškai 2.2 % (lyginant su 2011 m.). Pardavimo savikaina lyginant 2013 m. su 2011 m. pagal eksponentinės eilutės išlyginimą turėtų būti 1,1 % mažesnė. Kadangi pardavimo pajamos auga daugiau negu savikaina, prognozuojamas bendrojo pelno didėjimas. Dėl pajamų didėjimo, o savikainos bei veiklos sąnaudų mažėjimo pagal eksponentinį eilutės išlyginimą 2013 m. prognozuojamas 34 % didesnis pelnas.

UAB „Norketas“ prognozės ne tokios optimistiškos. Remiantis statistinio metodo apskaičiuotomis prognozinėmis reikšmėmis, sudaryta prognozinė įmonės 2012-2013 m. pelno (nuostolio) ataskaita (3.3 lentelė). 2012-2013 m. eksponentinis eilutės išlyginimo metodas prognozuoja UAB „Norketas“ nuostolį. Nuostolis prognozuojamas didesnis nei numatytas 2012 m. ir buvęs 2011 m.

2013 m. UAB „Aukleta“ prognozės yra optimistinės. Stasisinis metodas prognozuoja pardavimo pajamų didėjimą 1,3 %, taip pat mažėja pardavimo savikaina 28,6 %. Veiklos sąnaudų prognozės pagal eksponentinės eilutės išlyginimą metodą numato 21,4 %, padidėjimą. Dėl šių veiksnių įprastinės veiklos pelnas 2013 m. prognozuojamas 10 % didesnis .

Galima teigti, kad UAB „Aukleta“ prognozinė pelno (nuostolio) ataskaita yra optimistinė dėl prognozuojamo pardavimų augimo ir pardavimo savikainos, ir pesimistinė dėl veiklos sąnaudų didėjimo. Šios prognozės iš dalies gali pasitvirtinti didžiąja dalimi dėl išorinių

ekonominių veiksnių. Prognozių duomenys leidžia teigti, kad didžiausią dėmesį įmonė turi skirti veiklos sąnaudų išsamiai analizei ir kontrolei.

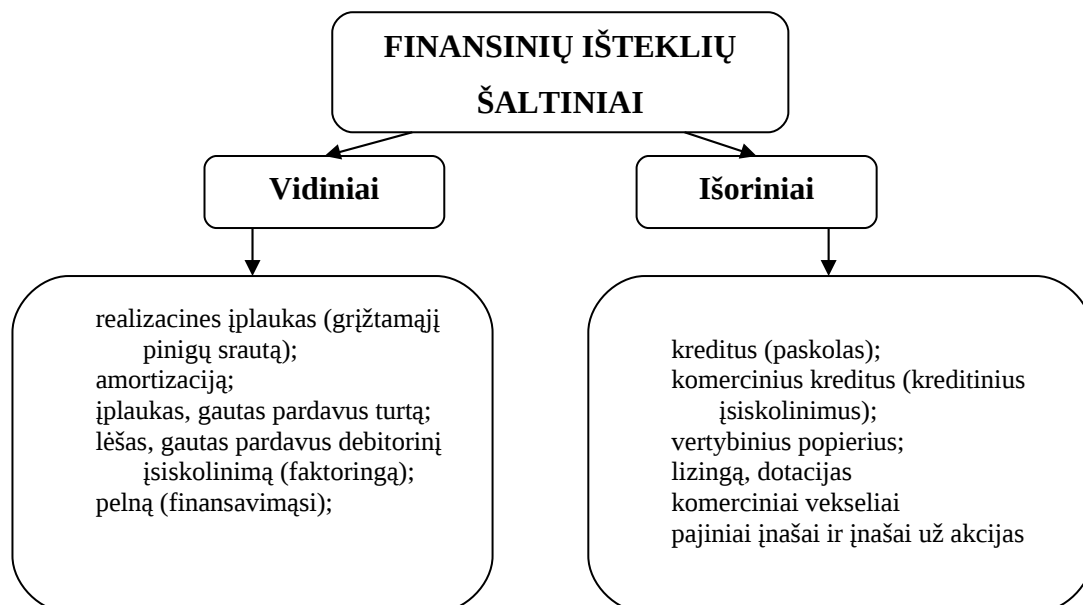
3.3. Tauragės rajono variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu ir prekyba užsiimančių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo vertinimo proceso schema

Didmeninėje ir mažmeninėje variklinių transporto priemonių ir motociklų remonte ir prekyboje svarbu surasti tinkamą vertinimo proceso schemą, geriausiai parodančią įmonių finansinių išteklių paskirstymą ir formavimą lemiančius veiksnius. Sudaryta schema turėtų atspindėti rodiklius, geriausiai apibūdinančius įmonės finansinius išteklius jų formavimą bei nustatyti jų pasiskirstymą.

Didmeninėje ir mažmeninėje variklinių transporto priemonių ir motociklų remonte ir prekyboje įmonių finansinių išteklių paskirstymą ir formavimą lemiančių veiksnių vertinimo proceso schema sudaryta iš penkių etapų:

1. finansinių išteklių šaltinių išskyrimo;
2. įmonių bendros situacijos analizės
3. įmonių veiklos (metinių rezultatų dinamikos ir struktūros) vertinimo;
4. įmonių išteklių formavimo ir paskirstymo (santykinių rodiklių) įtakos analizės;
5. įmonių bankroto tikimybės vertinimo.

Pirmuoju etapu siekiama išsiaiškinti svarbiausius išorinius ir vidinius veiksnius, turinčius įtakos įmonių finansinių išteklių paskirstymui ir formavimui. Mažų ir vidutinių įmonių finansavimo išteklių šaltinių išskyrimas pateikti 37 paveiksle.



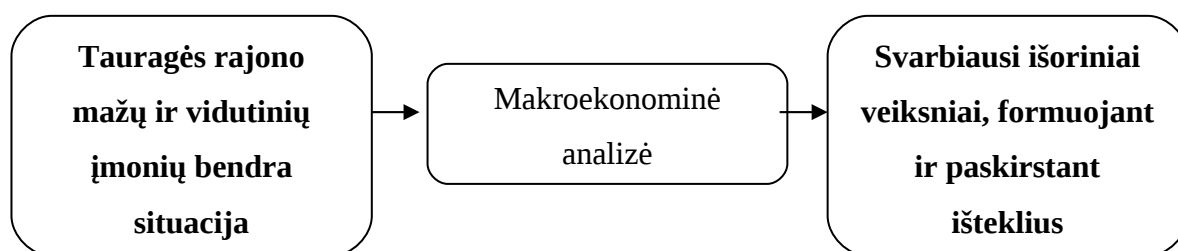
37 pav. I etapas: finansinių išteklių šaltinių išskyrimo schema

Šaltinis: parengta autorės

Įmonės finansiniai ištekliai sudaromi iš vidinių ir išorinių šaltinių. Vidiniams šaltiniams priskiriamas pelnas, amortizacija, faktoringas. Jeigu įmonė uždirba pakankamai pelno, kad patenkintų savo finansinius poreikius, ji gali nenaudoti išorinių finansavimo šaltinių. Jei pelno neužtenka arba įmonė turi nuostolių, tai tenka rinktis kitą veiklos finansavimo būdą kaip banko paskolą, lizingą, įnašus už akcijas.

Įmonės finansinių išteklių formavimas apima vidinių ir išorinių finansinių išteklių gavimą ir jų santykio nustatymą. Įmonės finansinių išteklių formavimas galėtų būti tapatinamas su kapitalo struktūros sudarymu. Formuojant arba sudarant įmonės finansinius išteklius svarbu yra nustatyti, kokias įmonė turi finansavimosi galimybes ir kokias skolinimosi galimybes.

Todėl antruoju etapu siekiama išanalizuoti esamą Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių bendrą situaciją. Todėl yra atliekama pagrindinių rodiklių, nusakančių šią situaciją analizė. Šiems rodikliams yra priskiriami: mažų ir vidutinių įmonių skaičius (pagal darbuotojų skaičių ir pagal ekonominės veiklos rūšis), įmonių pasiskirstymas, darbuotojų skaičius mažose ir vidutinėse įmonėse, įregistruotų ir išregistruotų įmonių skaičius, BVP tenkantis vienam gyventojui ir ES struktūrinių fondų paramos panaudojimas.



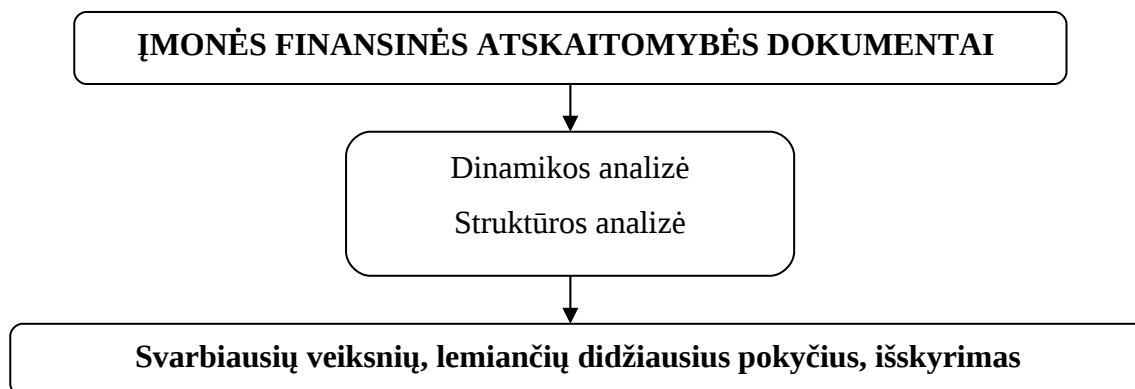
38 pav. II etapas: Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių bendra situacijos analizės schema

Šaltinis: parengta autorės

Tauragės regione veikiančių įmonių bendras vystymosi potencialas, susijęs su materialinės (fizinės) bazės plėtra, yra santykinai žemas, o Tauragės rajono savivaldybės teritorijoje veikiančių įmonių plėtros galimybės yra vidutinės. Materialinių įmonių investicijų rodiklių kaitos tendencijos, rodo kad Tauragės rajono įmonių investicines galimybes labai paveikė ekonominis sunkmetis. Taip pat Tauragės apskrityje nėra išnaudojamos visos įmanomos

galimybės finansuoti verslą pasinaudojus ES struktūrinių fondų parama. Tik nedidelė įmonių dalis pasinaudojo šia parama.

Trečiuoju etapu siekiama išanalizuoti įmonių veiklą, metinius rezultatus, remiantis metinėmis finansinės atskaitomis, ištirti turto, nuosavybės, įsipareigojimų pelno (nuostolio) dinamiką ir struktūrą per atitinkamą laikotarpį (39 pav.). Šiuo etapu ištiriami didžiausi atskirų straipsnių pokyčiai, tendencijos, lemiančios turto, kapitalo, įsipareigojimų įmonės veiklos pelno struktūrą. Tikslinga analizuoti kuo ilgesnį įmonės veiklos laikotarpį.

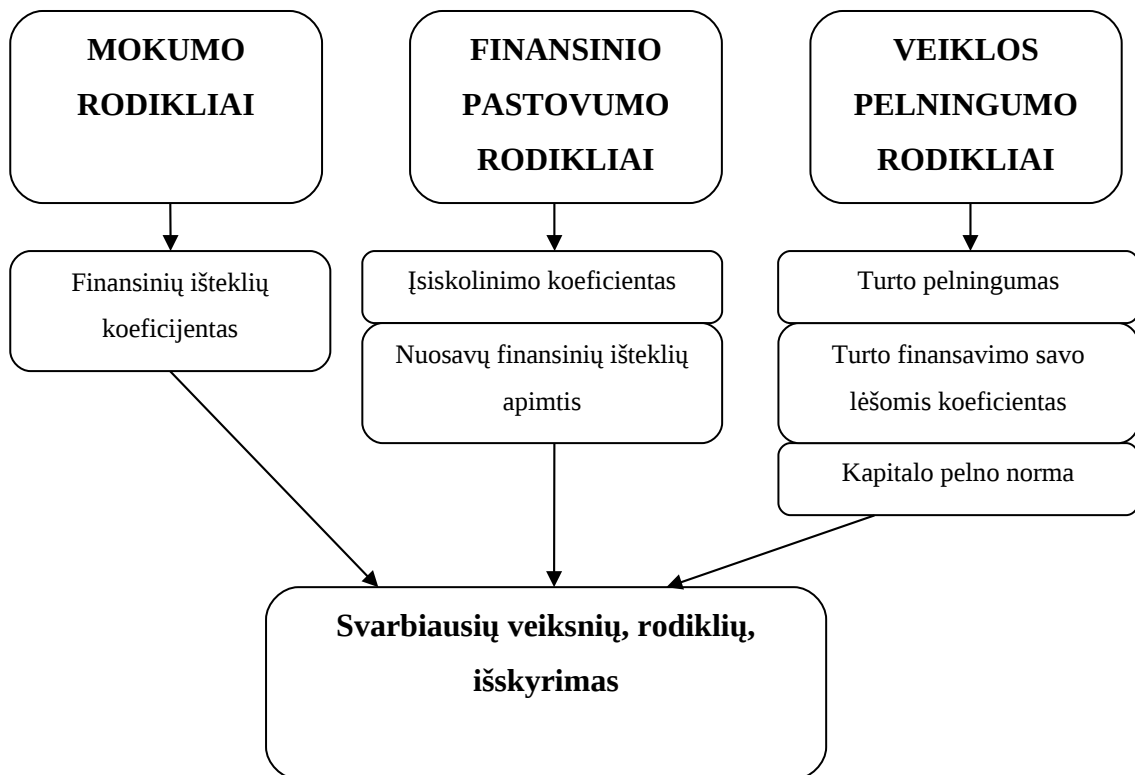


39 pav. **III etapas: Didmeninės ir mažmeninės variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto ir prekybos įmonių finansinės atskaitomybės dokumentų analizės schema**

Šaltinis: parengta autorės

Pasirinktų mažų ir vidutinių įmonių, įsikūrusių ir veiklą vykdančių Tauragės rajone, analizė parodė, kad Tauragės rajono mažos ir vidutinės įmonės susiduria su tam tikromis finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo problemomis. Horizontali ir vertikali penkių įmonių, vykdančių veiklą Tauragės rajone pajamų analizė parodė, kad keturių iš jų tiek 2010, tiek 2011 m. pajamos. Didžiausią pajamų dalį sudarė parduotų prekių savikaina, kai kuriose įmonėse – bendrosios ir administracinės išlaidos, kurios daugeliu atvejų buvo per nagrinėjamą laikotarpį mažinamos.

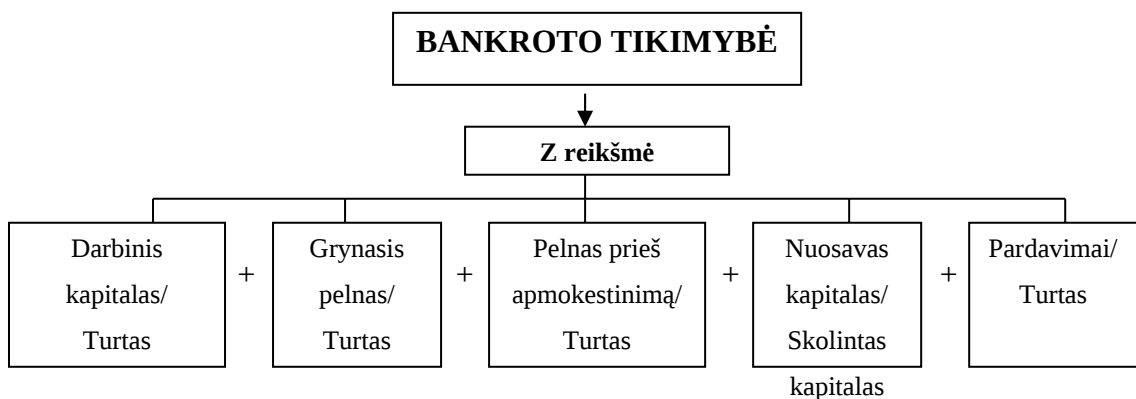
Labai svarbiais laikomi finansiniai santykiniai rodikliai, kadangi jais galima objektyviai įvertinti finansinę būklę, taip pat palyginti skirtingų įmonių rezultatus. Todėl ketvirtuoju etapu svarbu išanalizuojami įmonės mokumo, finansinio pastovumo ir veiklos pelningumo rodiklius, jų dinamiką per analizuojamą laikotarpį (40pav.).



40 pav. VI etapas: : Didmeninės ir mažmeninės variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto ir prekybos įmonių santykinų rodiklių analizės schema

Šaltinis: parengta autorės

Penktasis etapas skirtas įmonių bankroto tikimybės vertinimui analizuojamu laikotarpiu. Darbe tiriamose įmonėse tiksliausių ir praktiškai vienodą prognozę parodė Altmano Z ir Springate modeliai. Abiejuose modeliuose skaičiuojant naudojami panašūs rodikliai: turtas, darbinis kapitalas, nuosavas kapitalas, skolintas kapitalas, pardavimai, turtas. Kadangi Altmano modelis turi daugiau koeficientų, tai suteikia daugiau informacijos apie bankrotą lemiančius veiksnius (trumpalaikio ir ilgalaikio mokumo rizikas, turto pelningumą, turto apyvartumą), todėl šį modelį pasirinkti labiau tikslinga (41 pav.).



41 pav. V etapas: Didmeninės ir mažmeninės variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto ir prekybos įmonių bankroto tikimybės vertinimo schema

Šaltinis: parengta autorės, remiantis Altmano Z modeliu

Remiantis šia didmeninės ir mažmeninės variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto ir prekybos įmonių vertinimo proceso schema įmonių vadovai galės atlikti savalaikę ir objektyvią įmonių analizę, iširti svarbiausius finansinių išteklių pasiskirstymą ir formavimą lemiančius veiksnius, priimti tinkamus sprendimus formuojant įmonės finansų valdymo politiką.

Darbo pradžioje iškelta hipotezė, kad išorinių bei vidinių veiksnių tarpusavio ryšių ištyrimas ir sisteminis jų vertinimas pagal suformuotą vertinimo proceso schemą, leidžia išskirti esminius įmonių finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą lemiančius veiksnius, kurių išsami analizė suteikia galimybę didinti įmonių finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą ir numatyti įmonės veiklos perspektyvas.

Įmonių retrospektyvinė ir veiksnių įtakos tiriamoji analizė suteikia labai daug informacijos įmonės vadovams, įvardija problemines ar įtakingiausias sritis, kurioms skirdami dėmesį ir nuolatinę kontrolę vadovai užsitikrina verslo tęstinumą ir perspektyvumą.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Atlikus įmonės finansinių išteklių teorinę analizę išsiaiškinta, kad finansinius išteklius sudaro piniginės lėšos, kurios yra gaunamos iš įvairių šaltinių ir laikomos trumpalaikių ir ilgalaikių idėjinių forma, taip pat pinigų ekvivalentų forma. Finansinių išteklių valdymas, kuriam yra priskiriamas finansinių išteklių formavimas, paskirstymas ir kontrolė yra sudėtingas procesas. Finansinių išteklių šaltiniais yra laikomas nuosavas kapitalas, įmonės uždirbti pinigai, dotacijos, subsidijos ir daug kitų. Finansinių išteklių šaltiniai priklauso nuo įmonės rūšies. Finansiniai ištekliai dažniausiai yra skirstomi į vidinius ir išorinius. Vidiniams yra priskiriamas įmonės uždirbtas pelnas, nusidėvėjimas, pinigai gauti pardavus ilgalaikį turtą ir pan., o išoriniams – kreditai, komerciniai kreditai, lizingas, parama ir pan.

Atlikus teorinę analizę nustatyta, kad mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo ekonominė analizė gali būti atliekama pasitelkiant įvairius finansinius santykinius rodiklius, ypač tuos, kurie apibūdina įmonės kapitalo struktūrą, kapitalo ir turto pelningumą ir pan. Prie geriausiai atspindinčius finansinių išteklių formavimą ir paskirstymą gali būti priskiriami finansinių išteklių koeficientas, finansinio svorto rodikliai, turto pelningumas, kapitalo pelningumas, kapitalo apyvartumas, panaudoto kapitalo pelningumas ir pan.

Atlikus Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių esamos situacijos analizę paaiškėjo, kad šio rajono mažos ir vidutinės įmonės sudaro didžiausia Tauragės apskrities įmonių dalį. Mažos ir vidutinės įmonės sudaro daugiau nei 99 proc. visų Tauragės rajono įmonių. Tarp visų mažų ir vidutinių Tauragės rajono įmonių didžiausia dalį sudaro labai mažos įmonės, o vidutinės įmonės – mažiausią dalį. Tauragės rajone yra daugiausia mažų ir vidutinių įmonių, kurios užsiima didmenine ir mažmenine prekyba, variklinių transporto priemonių ir motociklų remontu, taip pat didelės dalis įmonių užsiima apdirbamąja pramone. Daugiausia darbuotojų pastaraisiais dviem metais dirbo mažose įmonėse, o iki 2010 m. – vidutinėse įmonėse. Įregistruotų ir išregistruotų įmonių balansas didžiausią neigiamą reikšmę įgijo 2002 ir 2004 m., o didžiausią teigiamą – 2009 m., 2012 metų pradžioje ši reikšmė taip pat išlieka teigiama, nors skirtumas tarp įregistruotų ir išregistruotų įmonių skaičiaus yra labai mažas. Tauragės apskrities įmonės sukuria tik apie 2 proc. šalies BVP. Tauragės rajone sukurtas BVP tenkantis vienam gyventojui taip pat yra mažesnis nei šalies vidurkis apie 2 kartus.

Atlikus Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo galimybių analizę nustatyta, kad Tauragės rajono mažos ir vidutinės įmonės pritraukia daugiausia Tauragės apskrities tiesioginių užsienio investicijų, t. y. daugiausia iš visų Tauragės apskrities rajonų.

Tiesioginės užsienio investicijos tiek Tauragės rajone, tiek apskrityje iki 2007 m. tolygiai didėjo, tačiau nuo 2008 m. fiksuojamas tolygus mažėjimas. Tiesioginių užsienio investicijų, tenkančių vienam gyventojui rodiklis Tauragės rajone yra daug geresnis nei apskrities vidurkis, tačiau mažesnis nei šalies vidurkis. Tauragės rajone didžiausias investicijas daro Švedijos ir Norvegijos verslininkai, šiuo atžvilgiu taip pat pasižymi Vokietijos, Danijos ir Nyderlandų investuotojai. Apibendrinant Tauragės rajono ir Tauragės apskrities tiesioginių užsienio investicijų analizę galima daryti išvadą, kad Tauragės rajonas pritraukia labai mažai tiesioginių užsienio investicijų.

Išanalizavus Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių materialines investicijas padaryta išvada, kad Tauragės rajono materialinės investicijos, kaip ir tiesioginės užsienio investicijos, sudarė nuo 43 iki 56 proc. Tauragės apskrities materialinių investicijų dalį. Materialinės investicijos tenkančios vienam gyventojui Tauragės rajone buvo vidutiniškai 1,2 karto didesnės nei Tauragės apskrityje. Tauragės rajono materialinės investicijos sudarė vidutiniškai 0,66 proc. Lietuvos materialinių investicijų, o šalies materialinės investicijos tenkančios vienam gyventojui buvo vidutiniškai 2,35 karto didesnės nei Tauragės rajono.

Apibendrinant atliktą pelno (nuostolio) rodiklių dinamikos ir struktūros analizę galima išskirti pagrindines visoms įmonėms būdingas tendencijas ir rezultatų kitimo priežastis. Visose įmonėse grynąjį rezultatą labiausiai veikė parduotų prekių savikainos ir bendrųjų ir administracinių sąnaudų kitimai. Taip buvo dėl to, kad tiek savikaina, tiek bendrosios ir administracinės sąnaudos visose nagrinėjamose įmonėse sudarė didelę pajamų dalį. Visas įmones pagal parduotų prekių savikainos dalį pajamuose galima suskirstyti į dvi grupes: pirmosios grupės, kuriai priklauso UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“ ir UAB „Ravela“ parduotų prekių savikaina sudarė apie 70 proc. ir daugiau, o antros grupės, kuriai priklauso UAB „Norketas“ ir UAB „Aukleta“, parduotų prekių savikaina sudarė mažiau nei 50 proc. pardavimo pajamų.

Apibendrinant atliktą turto rodiklių dinamikos ir struktūros analizę, tiriamas įmones galima suskirstyti į dvi grupes: pirmajai grupei galima priskirti įmones, kurių turto dinamiką ir struktūros pokyčius lemia trumpalaikio turto variacijos, t. y. UAB „Argimentas“, UAB „Promatus“, UAB „Ravela“, o antrajai grupei galima priskirti įmones, kurių turto dinamiką ir struktūros pokyčius lemia ilgalaikio turto variacijos, t. y. UAB „Norketas“ ir UAB „Aukleta“. Dviejose pirmajai grupei priskiriamose įmonėse didžiausią įtaką trumpalaikio turto pokyčiams turėjo atsargos (UAB „Promatus“, UAB „Ravela“), o vienoje – gautinos sumos (UAB „Argimentas“). Antrajai grupei priskiriamose įmonėse didžiausią reikšmę trumpalaikio turto pokyčiams turėjo pinigai ir pinigų ekvivalentai (UAB „Norketas“) ir atsargos (UAB „Aukleta“).

Analizuojant ilgalaikio turto struktūrą nustatyta, kad visose įmonėse daugiau nei 95 proc. jo sudarė ilgalaikis materialusis turtas.

Apibendrinant galima teigti, kad naudojant skirtingas bankroto tikimybės vertinimo metodikas gaunami skirtingi rezultatai, nes atskiri modeliai akcentuoja skirtingus įmonės veiklos aspektus, o tai sudaro galimybes išskirti įvairius įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo probleminius aspektus. Galima teigti, kad kai įmonių veikla pelninga, tikimybės pagal modelius išsiskiria, pvz. 2010 ir 2011 m. UAB „Ravela“ bankroto tikimybė pagal Altman ir Springate maža, o pagal Tafler ir Tisshaw bei Blank didelė, UAB „Auklėta“ 2010-2011 m. pagal Altman Z** modelį rodo labai mažą bankroto tikimybę, o pagal Blank ji labai didelė. Kai įmonės metinės veiklos rezultatas yra nuostolis (UAB "Argimentas" 2010-2011 m., UAB „Ravela“ 2009 m., UAB „Norketas“ 2009-2011 m.), visi modeliai rodo didelę arba labai didelę bankroto tikimybę.

Remiantis šiame darbe sukurta didmeninės ir mažmeninės variklinių transporto priemonių ir motociklų remonto ir prekybos įmonių vertinimo proceso schema įmonių vadovai galės atlikti savalaikę ir objektyvią įmonių analizę, ištirti svarbiausius finansinių išteklių pasiskirstymą ir formavimą lemiančius veiksnius, priimti tinkamus sprendimus formuojant įmonės finansų valdymo politiką.

Įmonių retrospektyvinė ir veiksnių įtakos tiriamoji analizė suteikia labai daug informacijos įmonės vadovams, įvardija problemines ar įtakingiausias sritis, kurioms skirdami dėmesį ir nuolatinę kontrolę vadovai užsitikrina verslo tęstinumą ir perspektyvumą.

Apibendrinus atliktą tyrimą yra siūlomos Tauragės rajono mažų ir vidutinių įmonių finansinių išteklių formavimo ir paskirstymo gerinimo priemonės:

- Siekiant tinkamai suformuoti ir paskirstyti finansinius išteklius, pirmiausia būtinas finansinių išteklių sudarymas. Finansinius išteklius sukaupti padeda atsiskaitymų būdai, taikomi metodai ir mokėtojų finansinė padėtis. Tinkamas savų ir pritrauktų lėšų, įskaitant kredito išteklius, derinimas padeda kuo efektyviau jas panaudoti atliekant darbus, teikiant paslaugas .
- Apskaičiuota įmonių pelno (nuostolio) ataskaitos rodiklių dinamikos ir struktūros analizė parodė ,kad visose įmonėse grynąjį rezultatą labiausiai veikė parduotų prekių savikainos ir bendrųjų ir administracinių sąnaudų kitimai, todėl siūloma stabilizuoti prekių savikainos ir bendrųjų ir administracinių sąnaudų kitimus, pasirinkti kitus prekių tiekėjus

siūlančius prekes palankesnėmis kainomis, taip būtų galima sumažinti pardavimo savikainą.

- Skolos veikia įmonę ir jos finansinius rezultatus tiek teigiamai, tiek neigiamai, priklausomai nuo jų dydžio ir išlaidų, todėl jų analizė turi būti prioritetinga, ypač formuojant ir paskirstant finansinius išteklius, todėl siūloma nuolatos tikrinti pirkėjų atsisikaitymus susidarius didesniai įsisikolinimui nebetiekti prekių.
- UAB „Promatus“ siūloma mažinti atsargų kiekį (per 2009-2011 m. 129,81 %), nes taip išsaldomos įmonės lėšos. Pritaikius įvairias nuolaidas ir akcijas užsigulėjusioms atsargoms, būtų galima padidinti pardavimo pajamas.
- Nustatyta, kad UAB „Argumentas“ nepaskirstytas pelnas visą nagrinėjamą laikotarpį sudarė didesnę dalį nei akcinis kapitalas, todėl būtina susikaupusį neefektyviai valdomą nepaskirstytą pelną išformuoti ir jį panaudoti įmonės plėtrai.
- UAB „Norketas“ siūloma pasinaudoti išoriniais finansavimo šaltiniais, nes įmonė uždirba nepakankamai pelno, kad patenkintų savo finansinius poreikius. Tinkamiausias išorinio finansavimo šaltinis būtų banko paskola, įmonei būtų nesunku ją gauti nes, ji neturėtų ilgalaikių finansinių skolų.
- prioritetingų investicinių Tauragės rajono sričių vystymas (pavyzdžiui, modernizuojant kelių infrastruktūrą, gerinant viešųjų paslaugų, tiesiogiai ir netiesiogiai susijusių su tam tikros veiklos plėtra, kokybę, aiškių sąlygų tam tikro verslo plėtrai parengimas ir pan.);

LITERATŪRA

1. Adamonienė R., Makutėnienė D., Trifonova J. (2008). *Smulkaus ir vidutinio verslo kaimo vietovėse finansavimo galimybės ir ypatumai // Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai*. Mokslo darbai, 2008, nr. 14, p. 5-13. – ISSN 1822-6760.
2. Adomavičiūtė I. (2006) *Verslo finansavimo šaltinių įtaka kapitalo pelningumui*. Prieiga per internetą: http://jaunasis-mokslininkas.asu.lt/smk_2006/finansai/Adomaviciute%20Inga.pdf
3. Adomonytė L., Mačerinskienė I. (2005) *Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo finansavimo plėtros galimybės*. . Prieiga per internetą: http://jaunasismokslininkas.asu.lt/smk_2005/Vadyba/Adomonyte%20lina.htm
4. Aleknevičienė V. (2005) *Finansai ir kreditas*. Vilnius: Enciklopedija, p. 268– ISBN- 9986-433-35-5
5. Anciūtė A., Misiūnas A.(2006). *Lietuvos pramonės finansiniai rodikliai ir efektyvumas // Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2006, nr. 2 (7)
6. Atnaujintas Tauragės rajono strateginis plėtros planas 2008-2013 m. Tauragės rajono savivaldybė, 2011.
7. Bagdžiūnienė V. (2005) *Įmonių veiklos planavimas ir analizė*. Vilnius, 142-156 p. ISBN 9986-836-16-6
8. Bartkus E. V. (2007). *Smulkaus ir vidutinio verslo vadyba*. Kaunas: Technologija.
9. Buckiūnienė O.(2005) *Ūkio subjektų finansai*. Vadovėlis.Vilnius: Vilniaus kolegija, 2005, – 215 p. – ISBN 9955-519-57-6
10. Buškevičiūtė E., Mačerinskienė I.(2008) *Finansų analizė*. Kaunas: Technologija, 380 p. – ISBN 9986-13-710-1
11. Cibulskienė D., Butkus M., (2007) *Investicijų ekonomika: realiosios investicijos*. Mokomoji knyga. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
12. Cyril P. O.(1999) *Verslo finansų pagrindai*. – Kaunas: Technologija, 238 p. - ISBN: 9986-13-605-9
13. Čiburienė J. *Lietuvos ekonominio augimo veiksniai eurointegracijos sąlygomis*. [Žiūrėta 2012.10.04].Prieiga per Internetą: <http://internet.ktu.lt/habilitacija/ciburieneadvyga%20ciburienne%20apzvalga.pdf>
14. Dagilinė L (2008). *Finansinių vertinimo metodų tarpusavio priklausomybės tyrimas informacijos atskleidimo aspektu*.

15. Garškienė A.(1997) *Verslo rizika*. Vilnius, Lietuvos informatikos institutas, 37 p.
16. Giliauskienė G.(2002) *Finansai ir mokesčiai*. – Vilnius. Prieiga per Internetą: [ftp://77.221.84.123/Knygos/Finansai/Finansai%20ir%20Mokesciai%20\(Giliauskiene\).pdf](ftp://77.221.84.123/Knygos/Finansai/Finansai%20ir%20Mokesciai%20(Giliauskiene).pdf)
17. Ginevičius R., Podvezko V. (2005). *Daugia-kriterinio vertinimo rodiklio sistemos formavimas*. Verslas: teorija ir praktika, t. VI, Nr. 4, p. 9–12
18. Girdzijauskas, S., Jefimovas, B., (2006). *Įmonės veiklos ekonominė analizė*. Vilnius: Vilniaus universitetas
19. Grigaravičius S.,(2003), *Įmonių nemokumo diagnostika ir jų pertvarkymo sprendimai*. Kaunas: VDU leidykla
20. Gronskas V. (2006) *Ekonominė analizė*. – Kaunas: Technologija, 196 p. – ISBN 9789955098708
21. Henrika Šakienė, Kristina Pupeikienė. (2009) *Finansinių santykinių rodiklių taikymas Ir akcinių bendrovių finansinės – ūkinės veiklos analizėje //Vadyba 2009, Nr.2/2009,(ISSN: 1648-7974)*
22. Hoshi T., Kashyap A., Scharfstein D.,(2001), *Corporate structure, liquidity and investment: Evidence from Japanese industrial groups*.Quarterly Journal of Economics.Nr.106.P. 33–60.
23. Įmonių finansavimo šaltiniai: pranašumai ir trūkumai. Prieiga per Internetą: <http://elinara.ktu.lt/plc/cdk-verslumas/fcontent.html>
24. Įmonių finansinė analizė. NASDAQ OMX Vilnius. Prieiga per Internetą: http://www.nasdaqomxbaltic.com/files/vilnius/leidiniai/Rodikliu_skaiciavimo_metodika-final.pdf
25. Informacija apie įmonių veiklos finansavimą 2010 m. Lietuvos statistikos departamentas.
26. J. Mackevičius, O. Molienė, D. Poškaitė. (2008) *Bendrojo pardavimo pelningumo kompleksinės analizės metodika // Ekonomika.*, t. 81, p. 74-90.
27. Juozaitienė L., 2007, *Įmonės finansai: analizė ir valdymas. Vadovėlis*. Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla.
28. Kapitalo formavimas. <http://www.kapitalas.lt/Kapitalo-formavimas-taupymas-kaupimas/>
29. Keršienė R. (2009). *Konkurencingumo išsaugojimo veiksniai globalizacijos sąlygomis*. Ekonomika ir vadyba.Nr. 14, 821–822.
30. Kovaliov V.V.(2001) *Finansovyj analiz. Metody i procedury*. - Moskva: Finansy i statistika.
31. Kuizinaitė V., Paliulytė I.(2008) *Kapitalo struktūros įtakos įmonių veiklos finansiniams rodikliams analizė // Jaunųjų mokslininkų darbai*, 2008, Nr. 1 (17), p. 138-149. – ISSN 1648-8776

32. Mackevičius J.(2008) *Įmonių veiklos analizė – informacijos rinkimo, sisteminimas ir vertinimas.* // Informacijos mokslai, 2008, Nr. 46, p. 46-56. – ISSN 1392-0561
33. Mackevičius J.(2007) *Įmonių veiklos analizė. Informacijos rinkimo, tyrimo ir vertinimo sistema.* Antras pataisytas ir papildytas leidimas. – Vilnius: TEV, 2007. – 510 p. – ISBN 978-9955-680-73-4
34. Mackevičius J., Silvanavičiūtė S.(2006) - *Verslas: teorija ir praktika*, VII t., Nr. 4, 193–202
35. Mackevičius, J. Rakštelienė, A. (2005). *Altman modelių taikymas Lietuvos įmonių bankrotui prognozuoti.* Pinigų studijos. Nr. 1, p. 24 – 40.
36. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). *Kapitalo pelningumo rodiklių skaičiavimo ir analizės tobulinimas.* Ekonomika. Nr. 46, p. 51 – 62.
37. Mackevičius, J., Poškaitė, D. (1999). *Turto pelningumo analizės metodikos.* Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. Nr. 9, p. 65 – 78.
38. Martinkus B., Lukoševičius K.(2000) *Mažųjų ir vidutinių įmonių vadyba.* Kaunas: Technologija, 191 p.
39. Martinkus B., Žilinskas V. *Ekonomikos pagrindai.* – Kaunas: Technologija. – 790 p.
40. Oliver Berndt O., Stephan Veras de Melo B. *Capital Structure Arbitrage Strategies: Models, Practice and Empirical Evidence* [Žiūrėta 2012.10.04]. Prieiga per Internetą: http://www.hec.unil.ch/cms_mbf/master_thesis/0307.pdf
41. Padgureckienė A. (2011) *Prekybos įmonės kapitalo struktūros formavimo sprendimai krizės metu* // Profesinės studijos: teorija ir praktika, Nr. 8, p. 238-247
42. Palepu, Krishna G. (2007) *Business analysis and valuation.*
43. Purlys, Č., Rainys, G. (2001). *Įmonių bankrotai ir jų prevencija.* Lietuvos ekonomikos apžvalga Nr. 1, p. 86 – 97.
44. RG Rajan, L Zingales - The journal of Finance, (1995) *What do we know about capital structure?*
45. Ribinskienė G. *Įmonės biudžetų sistema.* http://www.buhalteris.lt/lt/?cid=382&new_id=9379
46. Rutkauskas A. V., Sūdžius V., Mackevičius V.(2007) *Verslo finansai: sistema, struktūra ir elementai.* Mokomoji knyga. – Vilnius: Technika, 272 p.-ISBN: 978-9955-28-164
47. Sander P.(2003) *Capital structure choice in Estonian companies: a survey* // Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai,Nr. 27, p. 123-135
48. Smulkių ir vidutinių įmonių verslo sąlygos. Lietuvos Statistikos departamentas, 2007.]. Prieiga per internetą: <<http://www.stat.gov.lt>>
49. Smulkių ir vidutinių įmonių verslo sąlygos. Lietuvos Statistikos departamentas, 2009.]. Prieiga per internetą: <<http://www.stat.gov.lt>>

50. Šlekienė D., Klimavičienė I. (1999) *Įmonės veiklos finansinis įvertinimas* Kaunas: Technologija, 146 p.
51. Štreimikienė D., Dapkus R., Šivickas G. (2007). *Paramos smulkiam ir vidutiniam verslui efektyvumo vertinimas*. Ekonomika. Nr. 80, 84–102.
52. Tauragės rajono įvaizdžio formavimo ir investicijų pritraukimo galimybių studija. Tauragės rajono savivaldybės administracija.
53. Vasiliauskaitė A., Rumšaitė D.(2000) *Įmonės finansinio sverto sprendimams įtaką darančių veiksnių tyrimas* // Socialiniai mokslai, Nr. 4 (25). – iSSN 1392-0758
54. Vaščiuolaitė-Švėgždienė G.(2007) *Pinigų valdymo įmonėje problemos*. http://jaunasis-mokslininkas.asu.lt/smk_2007/finansai/Vasciulaite_Svegzdiane_Giedre.pdf
55. Verslo finansavimo galimybės. (2005). Lietuvos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros agentūra. www.vn.lt/getfile.php?id=67
56. Verslo finansavimo priemonės. http://www.ukmin.lt/web/lt/verslo_aplinka/smulkaus-ir-vidutinio-verslo-politika/verslo_finansavimo_priemones
57. Verslo plano, skirto investuotojams, rengimo vadovas. II dalis. Finansinė dalis. 2002. http://kfc.fastsite.lt/files/361/verslo_planas_finansine_dalis.pdf
58. Vijeikis J. (2007) *Įmonių valdymas*. Mokomoji knyga. – Vilnius, 144 p. - ISBN 978-9955-423-54-6
59. Vijeikis, J., Baležentis, A. (2010). *Smulkaus ir vidutinio verslo vystymo problemos bei perspektyvos Lietuvos regionuose* // Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros plėtrai. Nr. 20 (1).
60. Zablockis S. *Verslo finansavimo būdai*. 2001. <http://www.verslobanga.lt/lt/patark.full/3c0377e593c16>

PRIEDAI

UAB „ARGIMETAS" 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

Eil. nr.	STRAIPSNIAI	2011	2010	2009
		I.	PARDAVIMO PAJAMOS	569122
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	452179	324651	284561
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	116943	170781	128695
IV.	VEIKLOS SĄNAUDOS	100155	221112	181763
IV.1	Pardavimo			
IV.2	Bendrosios ir administracinės	100155	221112	181763
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	16788	(50331)	(53068)
VI.	KITA VEIKLA	-	-	-
VI.1.	Pajamos			
VI.2.	Sąnaudos			
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	4325	3758	2689
VII. 1.	Pajamos	4325	3758	2689
VII. 2.	Sąnaudos			
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	12463	(54089)	(55757)
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	12463	(54089)	(55757)
XII.	PELNO MOKESTIS			
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	12463	(54089)	(55757)

UAB „ARGIMETAS " 2011-2009 m. BALANSAS

TURTAS		2.011	2.010	2.009
A.	ILGALAIKIS TURTAS	1898	12630	15423
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS	-	-	
II.	MATERIALUSIS TURTAS	1898	12630	15423
III.	FINANSINIS TURTAS	-		
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS	-		
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	51234	479124	477699
I.	ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	19999	44886	34556
I.1.	Atsargos	19999	44886	34556
I.1.1.	Žaliavos ir komplektavimo gaminiai	-	44886	
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	19999	44886	34556
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai			
I.3.	Nebaigtos vykdyti sutartys			
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	40978	334571	370687
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	40844	322410	360842
II.2.	Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos	4		
II.3.	Kitos gautinos sumos	1345	12161	9845
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	-		
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	82558	99666	72456
	TURTO IŠ VISO:	51424	491754	493122
		4		

NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI		2.011	2.010	2.009
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	22463	(44089)	(45757)
I.	KAPITALAS	10000	10000	10000
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	10000	10000	10000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI	-		
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	12463	(54089)	(55757)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	49178	535843	538879
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR	-	0	0

	ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI			
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	49178		
		1	535843	538879
II.1.	Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis			
II.2.	Finansinės skolos			
II.3.	Skolos tiekėjams	47768	517111	366768
		6		
II.4.	Gauti išankstiniai apmokėjimai			
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai	3035	3035	0
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	8217	2426	59035
II.7.	Atidėjiniai			
II.8.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	2843	13272	113075
		51424		
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	4	491754	493122

3 priedas

UAB „PROMATUS“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

Litais

Eil. nr.	STRAIPSNIAI	2011	2010	2009
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	676639	624654	561986
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	484671	441551	352250
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	191968	183103	209736
IV.	VEIKLOS ŠAUNAUDOS	200147	193216	212575
IV.1.	Pardavimo	19605	16351	12812
IV.2.	Bendrosios ir administracinės	180542	176865	199763
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	11426	6238	9973
VI.	KITA VEIKLA	(3589)	(2453)	(1500)
VI.1.	Pajamos			
VI.2.	Šaunaudos	3589	2453	1500
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	-	-	-
VII.1.	Pajamos	-		
VII.2.	Šaunaudos			
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	11426	6238	9973
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	11426	6238	9973
XII.	PELNO MOKESTIS	1714	935	1496
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	9712	5303	8477

UAB „PROMATUS " 2011-2009 m. BALANSAS

	TURTAS	2.011	2.010	2.009
A.	ILGALAIKIS TURTAS	148241	135617	163614
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS	-	-	800
II.	MATERIALUSIS TURTAS	148241	135617	162814
III.	FINANSINIS TURTAS	-		
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS	-		
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	517090	357582	200220
I.	ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	470143	313446	136396
I.1.	Atsargos	470143	313446	136396
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	470143	313446	136396
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	26451	35421	36084
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	26451	35421	36084
II.2.	Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos			
II.3.	Kitos gautinos sumos			
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	4646	17362	24867
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	15850	8715	27740
	TURTO IŠ VISO:	665331	493199	363834

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2.011	2.010	2.009
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	21712	15303	18477
I.	KAPITALAS	10000	10000	10000
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	10000	10000	10000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI	2000	2000	2000
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	9712	5303	8477
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	643619	477896	345357
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	80000	0	0
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	563619	477896	345357

II.1.	Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis			
II.2.	Finansinės skolos			
II.3.	Skolos tiekėjams	319270	282970	186480
II.4.	Gauti išankstiniai apmokėjimai	2456		
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai			0
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	5432	3456	4562
II.7.	Atidėjiniai			
II.8.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	236461	191470	154315
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	665331	493199	363834

5 priedas

UAB „RAVELA“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

Eil. nr.	STRAIPSNIAI	2011	2010	2009
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	746860	733365	648844
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	546525	524501	483332
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	200335	208864	165512
IV.	VEIKLOS ŠAUNDOS	189231	193419	241425
IV.1.	Pardavimo	43926	55027	47652
IV.2.	Bendrosios ir administracinės	145305	138392	193773
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	11104	15445	(75913)
VI.	KITA VEIKLA	-	-	-
VI.1.	Pajamos			
VI.2.	Šaunos			
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	933	(809)	(634)
VII.1.	Pajamos			
VII.2.	Šaunos	933	809	634
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	10171	14636	(76547)
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	10171	14636	(76547)
XII.	PELNO MOKESTIS	1525	2195	0
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	8646	12441	(76547)

UAB „RAVELA " 2011-2009 m. BALANSAS

	TURTAS	2.011	2.010	2.009
A.	ILGALAIKIS TURTAS	23872	62131	60488
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS	-	-	
II.	MATERIALUSIS TURTAS	23872	62131	60488
III.	FINANSINIS TURTAS	-		
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS	-		
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	101425	153236	140419
I.	ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	43082	81187	50773
I.1.	Atsargos	43082	81187	50773
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	43082	81187	50773
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	51142	65945	79629
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas	51142	65945	79629
II.2.	Dukterinių ir asocijuotų įmonių skolos			
II.3.	Kitos gautinos sumos			
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS	400	812	2583
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	6801	5292	7434
	TURTO IŠ VISO:	125297	215367	200907

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2.011	2.010	2.009
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	55821	68219	(8328)
I.	KAPITALAS	10000	10000	10000
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	10000	10000	10000
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI	1500	1500	1500
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	44321	56719	(19828)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS	4167	2821	2302
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	65309	144327	206933
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI		0	0
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	65309	144327	206933
II.1.	Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis			
II.2.	Finansinės skolos	57569	133926	193404

II.3.	Skolos tiekėjams			
II.4.	Gauti išankstiniai apmokėjimai			
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai			0
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	5944	8357	9261
II.7.	Atidėjiniai			
II.8.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai	1796	2044	4268
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	125297	215367	200907

7 priedas

UAB „NORKETAS“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

Eil. nr.	STRAIPSNIAI	2011	2010	2009
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	82206	137426	155598
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	28301	54006	61652
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	53905	83420	93946
IV.	VEIKLOS SĄNAUDOS	86095	102619	90369
IV.1.	Pardavimo	16452	20019	20236
IV.2.	Bendrosios ir administracinės	69643	82600	70133
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(32190)	(19199)	3577
VI.	KITA VEIKLA	-	(500)	2881
VI.1.	Pajamos			2881
VI.2.	Sąnaudos		500	
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	1798	(4355)	(7144)
VII.1.	Pajamos			
VII.2.	Sąnaudos	1798	4355	7144
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(33988)	(24054)	(686)
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	(33988)	(24054)	(686)
XII.	PELNO MOKESTIS			
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(33988)	(24054)	(686)

UAB „NORKETAS " 2011-2009 m. BALANSAS

	TURTAS	2.011	2.010	2.009
A.	ILGALAIKIS TURTAS	55426	79527	99181
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS	18	142	338
II.	MATERIALUSIS TURTAS	55408	79385	98843
III.	FINANSINIS TURTAS	-		
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS	-		
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	22062	39016	72821
I.	ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	7626	7681	9059
I.1.	Atsargos	7626	7681	9059
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	7626	7681	9059
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	-	-	36494
II.1.	Pirkėjų įsiskolinimas		0	36494
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS			
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI	14436	31335	27268
	TURTO IŠ VISO:	77488	118543	172002

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2.011	2.010	2.009
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	(136615)	(102627)	(78573)
I.	KAPITALAS	10000	10000	10000
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	10000	10000	10000
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	(146615)	(112627)	(88573)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	214103	221170	250575
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	197469	214123	229000
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	16634	7047	21575
II.1.	Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis			
II.2.	Finansinės skolos	16634	7047	21575
II.3.	Skolos tiekėjams			
II.4.	Gauti išankstiniai apmokėjimai			
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai			0
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	-	0	0

II.7.	Atidėjiniai			
II.8.	Kitos mokėtinos sumos ir trumpalaikiai įsipareigojimai			
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	77488	118543	172002

9 priedas

UAB „AUKLETA“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITA

Eil. nr.	STRAIPSNIAI	2011	2010	2009
I.	PARDAVIMO PAJAMOS	430086	412973	384683
II.	PARDAVIMO SAVIKAINA	141374	132041	289249
III.	BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	288712	280932	95434
IV.	VEIKLOS ŠAUNDAUS	134648	206748	22925
IV.1.	Pardavimo	26452	34562	1245
IV.2.	Bendrosios ir administracinės	108196	172186	21680
V.	TIPINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	154064	74184	72509
VI.	KITA VEIKLA	-	3736	-
VI.1.	Pajamos		3736	
VI.2.	Šaunudos			
VII.	FINANSINĖ IR INVESTICINĖ VEIKLA	(13730)	21801	11884
VII.1.	Pajamos			
VII.2.	Šaunudos	(13730)	(21801)	-11884
VIII.	ĮPRASTINĖS VEIKLOS PELNAS (NUOSTOLIAI)	140334	56119	60625
IX.	PAGAUTĖ			
X.	NETEKIMAI			
XI.	PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	140334	56119	60625
XII.	PELNO MOKESTIS	21050	20591	
XIII.	GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	119284	35528	60625

UAB „AUKLETA " 2011-2009 m. BALANSAS

	TURTAS	2.011	2.010	2.009
A.	ILGALAIKIS TURTAS	75260		
I.	NEMATERIALUSIS TURTAS			
II.	MATERIALUSIS TURTAS	75260	766786	842877
III.	FINANSINIS TURTAS	-		
IV.	KITAS ILGALAIKIS TURTAS	-		
B.	TRUMPALAIKIS TURTAS	16284	114135	65196
I.	ATSRAGOS, IŠANKSTINIAI APMOKĖJIMAI IR NEBAIGTOS VYKDYTI SUTARTYS	15773	106225	-
I.1.	Atsargos	15773	106225	
I.1.4.	Pirktos prekės, skirtos perparduoti	15773	106225	
I.2.	Išankstiniai apmokėjimai			
I.3.	Nebaigtos vykdyti sutartys			
II.	PER VIENERIUS METUS GAUTINOS SUMOS	5106	7910	63707
II.3.	Kitos gautinos sumos			
III.	KITAS TRUMPALAIKIS TURTAS			420
IV.	PINIGAI IR PINIGŲ EKVIVALENTAI			1069
	TURTO IŠ VISO:	91545	880921	908073
		0		

	NUOSAVAS KAPITALAS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	2.011	2.010	2.009
C.	NUOSAVAS KAPITALAS	74176		
I.	KAPITALAS	67279	672792	672792
I.1.	Įstatinis (pasirašytasis)	67279	672792	672792
II.	PERKAINOJIMO REZERVAS (REZULTATAI)			
III.	REZERVAI	685	685	685
IV.	NEPASKIRSTYTASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	68288	(50996)	(86524)
D.	DOTACIJOS, SUBSIDIJOS			
E.	MOKĖTINOS SUMOS IR ĮSIPAREIGOJIMAI	17368	258440	321120
I.	PO VIENERIŲ METŲ MOKĖTINOS SUMOS IR ILGALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	14474	205982	261454
II.	PER VIENERIUS METUS MOKĖTINOS SUMOS IR TRUMPALAIKIAI ĮSIPAREIGOJIMAI	28937	52458	59666

II.1.	Ilgalaikių skolų einamųjų metų dalis			
II.2.	Finansinės skolos	28937	52458	59666
II.3.	Skolos tiekėjams			
II.4.	Gauti išankstiniai apmokėjimai			
II.5.	Pelno mokesčio įsipareigojimai			
II.6.	Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai			
II.7.	Atidėjiniai			
	NUOSAVO KAPITALO IR ĮSIPAREIGOJIMŲ IŠ VISO:	91545 0	880921	908073

11 priedas

UAB „ARGIMETAS“ 2011-2009 m. BALANSO HORIZONTALIOJI ANALIZĖ

Balansas	2009	2010	2011	Pokytis 2009 - 2010		Pokytis 2010 - 2011	
				Lt	Proc	Lt	Proc
Ilgalaikis materialusis turtas	15423	12630	1898	-2793	-18,11	-10732	-84,97
Ilgalaikio turto iš viso:	15423	12630	1898	-2793	-18,11	-10732	-84,97
Atsargos	34556	44886	19999	10330	29,89	-24887	-55,44
Prekybos ir kitos gautinos sumos	370687	334571	409789	-36116	-9,74	75218	22,48
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	72456	99666	82558	27210	37,55	-17108	-17,17
Trumpalaikio turto iš viso:	477699	479123	512346	1424	0,30	33223	6,93
Turto iš viso:	493122	491753	514244	-1369	-0,28	22491	4,57
Akcinis kapitalas	10000	10000	10000	0	0,00	0	0,00
Nepaskirytas pelnas	-55757	-54089	12463	1668	-2,99	66552	-123,04
Nuosavo kapitalo iš viso	-45757	-44089	22463	1668	-3,65	66552	-150,95
Ilgalaikių įsipareigojimų iš viso:	0	0	0	0	-	0	-
Skolos tiekėjams	366768	517111	477686	150343	40,99	-39425	-7,62
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	59035	2426	8217	-56609	-95,89	5791	238,71
Pelno mokesčio įsipareigojimai	0	3035	3035	3035	-	0	0,00
Prekybos ir kitos mokėtinos sumos	113075	13272	2843	-99803	-88,26	-10429	-78,58
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso:	538878	535844	491781	-3034	-0,56	-44063	-8,22
Įsipareigojimų iš viso:	538878	535844	491781	-3034	-0,56	-44063	-8,22
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso:	493121	491755	514244	-1366	-0,28	22489	4,57

UAB „ARGIMETAS“ 2011-2009 m. BALANSO VERTIKALIOJI ANALIZĖ

Balansas	2009	2010	2011	2009		2010		2011	
				Lyginamasis svoris	Dalinis svoris	Lyginamasis svoris	Dalinis svoris	Lyginamasis svoris	Dalinis svoris
Ilgalaikis turtas									
Ilgalaikis materialusis turtas	15423	12630	1898	3,13	100,00	2,57	100,00	0,37	100,00
	15423	12630	1898	3,13	100	2,57	100,00	0,37	100,00
Trumpalaikis turtas									
Atsargos	34556	44886	19999	7,01	7,233844	9,13	9,37	3,89	3,90
Prekybos ir kitos gautinos sumos	370687	334571	409789	75,17	77,59845	68,04	69,83	79,69	79,98
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	72456	99666	82558	14,69	15,16771	20,27	20,80	16,05	16,11
	477699	479123	512346	96,87	100	97,43	100,00	99,63	100,00
Turto iš viso	493122	491753	514244	100,00		100,00		100,00	
Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai									
Nuosavas kapitalas									
Akcinis kapitalas	10000	10000	10000	2,03	-21,8546	2,03	-22,68	1,94	44,52
Nepaskirtas pelnas	-55757	-54089	12463	-11,31	121,8546	-11,00	122,68	2,42	55,48
	-45757	-44089	22463	-9,28	100	-8,97	100,00	4,37	100,00
Ilgalaikiai įsipareigojimai									
Ilgalaikiai įsipareigojimai	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Trumpalaikiai įsipareigojimai									
Skolos tiekėjams	366768	517111	477686	74,38	68,06	105,16	96,50	92,89	97,13
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	59035	2426	8217	11,97	10,96	0,49	0,45	1,60	1,67
Pelno mokesčio įsipareigojimai	0	3035	3035	0,00	0,00	0,62	0,57	0,59	0,62
Kitos mokėtinos sumos	113075	13272	2843	22,93	20,98	2,70	2,48	0,55	0,58
	538878	535844	491781	109,28	100,00	108,97	100,00	95,63	100,00

Įsipareigojimų iš viso	538878	535844	491781	109,28		108,97		95,63	
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	493121	491755	514244	100,00		100,00		100,00	

13priedas

UAB „ARGIMETAS“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS

HORIZONTALIOJI ANALIZĖ

Pelno (nuostolio ataskaita)	2009	2010	2011	Pokytis 2009 - 2010		Pokytis 2010 - 2011	
				Lt.	Proc	Lt.	Proc
Pajamos	413256	495432	569122	82176	19,89	73690	14,87
Parduotų prekių savikaina	284561	324651	452179	40090	14,09	127528	39,28
Bendrasis pelnas	128695	170781	116943	42086	32,70	-53838	-31,52
Pardavimų sąnaudos	0	0	0	0	-	0	-
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	181763	221112	100155	39349	21,65	-120957	-54,70
Kitos pajamos				0	-	0	-
Grynasis pelnas (nuostolis) dėl valiutų kursų pokyčių				0	-	0	-
Veiklos pelnas	-53068	-50331	16788	2737	-5,16	67119	-133,36
Finansinės veiklos pajamos	2689	3758	4325	1069	39,75	567	15,09
Pelnas prieš apmokestinimą	-55757	-54089	12463	1668	-2,99	66552	-123,04
Pelno mokesčio sąnaudos				0	-	0	-
Grynasis pelnas	-55757	-54089	12463	1668	-2,99	66552	-123,04

UAB „ARGIMETAS“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS

VERTIKALIOJI ANALIZĖ

Pelno (nuostolio ataskaita)	2009	2010	2011	Struktūra		
				2009	2010	2011
Pajamos	413256	495432	569122	100,00	100,00	100,00
Parduotų prekių savikaina	284561	324651	452179	68,86	65,53	79,45
Bendrasis pelnas	128695	170781	116943	31,14	34,47	20,55
Pardavimų sąnaudos	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	181763	221112	100155	43,98	44,63	17,60
Kitos pajamos	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Grynasis pelnas (nuostolis) dėl valiutų kursų pokyčių	0	0	0	0,00	0,00	0,00

Veiklos pelnas	-53068	-50331	16788	-12,84	-10,16	2,95
Finansinės veiklos sąnaudos	2689	3758	4325	0,65	0,76	0,76
Pelnas prieš apmokestinimą	-55757	-54089	12463	-13,49	-10,92	2,19
Pelno mokesčio sąnaudos	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Grynasis pelnas	-55757	-54089	12463	-13,49	-10,92	2,19

14 priedas

UAB „PROMATUS “ 2011-2009 m. BALANSO HORIZONTALIOJI ANALIZĖ

Balansas	2009	2010	2011	Pokytis 2009 - 2010		Pokytis 2010 – 2011	
				Lt	Proc.	Lt	Proc.
Ilgalaikis turtas							
Ilgalaikis materialusis turtas	162814	135617	148241	-27197	-16,70	12624	9,31
Ilgalaikis nematerialusis turtas	800	0	0	-800	-100,00	0	-
	163614	135617	148241	-27997	-17,11	12624	9,31
Trumpalaikis turtas							
Atsargos	136396	313446	470143	177050	129,81	156697	49,99
Kitas trumpalaikis turtas	24867	17362	4646	-7505	-30,18	0	0,00
Prekybos ir kitos gautinos sumos	36084	35421	26451	-663	-1,84	-8970	-25,32
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	27740	8715	15850	-19025	-68,58	7135	81,87
	225087	374944	517090	149857	66,58	142146	37,91
Turto iš viso	388701	510561	665331	121860	31,35	154770	30,31
Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai							
Nuosavas kapitalas							
Akcinis kapitalas	10000	10000	10000	0	0	0	0,00
Rezervai	2000	2000	2000	0	0,00	0	0,00
Nepaskirtas pelnas	8477	5303	9712	-3174	-37,44	4409	83,14
	20477	17303	21712	-3174	-15,50	4409	25,48
Ilgalaikiai įsipareigojimai							
	0	0	80000	0	-	80000	-
Trumpalaikiai įsipareigojimai							
Skolos tiekėjams	186480	282970	319270	96490	51,74	36300	12,83
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	4562	3456	5432	-1106	-24,24	1976	57,18
Gauti išankstiniai apmokėjimai	2456	0	0	-2456	-100	0	-
Prekybos ir kitos mokėtinos sumos	154315	191470	236461	37155	24,08	44991	23,50
	347813	477896	561163	130083	37,40	83267	17,42
Įsipareigojimų iš viso	347813	477896	641163	130083	37,40	163267	34,16
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	695626	955792	1202326	260166	37,40	246534	25,79

UAB „PROMATUS “ 2011-2009 m. BALANSO VERTIKALIOJI ANALIZĖ

Balansas	2009	2010	2011	2009		2010		2011	
				Lygina masis svoris	Dalinis svoris	Lygina masis svoris	Dalinis svoris	Lygina masis svoris	Dalinis svoris
Ilgalaikis turtas									
Ilgalaikis materialusis turtas	162814	135617	148241	41,89	99,51	26,56	100,00	22,28	100,00
Ilgalaikis nematerialusis turtas	800	0	0	0,21	0,49	0,00	0,00	0,00	0,00
	163614	135617	148241	42,09	100	26,56	100,00	22,28	100,00
Trumpalaikis turtas									
Atsargos	136396	313446	470143	35,09	60,59	61,39	83,60	70,66	90,92
Kitas trumpalaikis turtas	24867	17362	4646	6,40	11,04	3,40	4,63	0,70	0,90
Prekybos ir kitos gautinos sumos	36084	35421	26451	9,28	16,03	6,94	9,45	3,98	5,12
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	27740	8715	15850	7,14	12,32	1,71	2,32	2,38	3,07
	225087	374944	517090	57,91	100	73,44	100,00	77,72	100,00
Turto iš viso	388701	510561	665331	100,00		100,00		100,00	
Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai									
Nuosavas kapitalas									
Akcinis kapitalas	10000	10000	10000	2,72	48,838	2,02	57,79	1,51	46,06
Rezervai	2000	2000	2000	0,54	9,766	0,40	11,56	0,30	9,21
Nepaskirytas pelnas	8477	5303	9712	2,30	41,39	1,07	30,65	1,47	44,73
	20477	17303	21712	5,56	100	3,49	100,00	3,28	100,00
Ilgalaikiai įsipareigojimai									
	0	0	80000	0,00	0,00	0,00	0,00	12,48	368,46
Trumpalaikiai įsipareigojimai									
Skolos tiekėjams	186480	282970	319270	53,62	53,62	59,21	59,21	49,80	56,89
Gauti išankstiniai apmokėjimai	2456	0	0	0,71	0,71	0,00	0,00	0,00	0,00
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	4562	3456	5432	1,31	1,31	0,72	0,72	0,85	0,97
Pelno mokesčio įsipareigojimai	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kitos mokėtinos sumos	154315	191470	236461	44,37	44,37	40,07	40,07	36,88	42,14
Finansinės skolos				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

	347813	477896	561163	100,00	100,00	100,00	100,00	87,52	100,00
Įsipareigojimų iš viso	347813	477896	641163	94,44		96,51		96,72	
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	368290	495199	662875	100,00		100,00		100,00	

16 priedas

**UAB „PROMATUS“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS
HORIZONTALIOJI ANALIZĖ**

Pelno (nuostolio ataskaita)	2009	2010	2011	Pokytis 2009 - 2010		Pokytis 2010 - 2011	
				Lt.	Proc	Lt.	Proc
Pajamos	561986	624654	676639	62668	11,15	51985	8,32
Parduotų prekių savikaina	352250	441551	484671	89301	25,35	43120	9,77
Bendrasis pelnas	209736	183103	191968	-26633	-12,70	8865	4,84
Pardavimų sąnaudos	12812	16351	19605	3539	27,62	3254	19,90
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	199763	176865	180542	-22898	-11,46	3677	2,08
Kitos pajamos	0	0	0	0	-	0	-
Grynasis pelnas (nuostolis) dėl valiutų kursų pokyčių	0	0	0	0	-	0	-
Veiklos pelnas	-2839	-10113	-8179	-7274	256,22	1934	-19,12
Kitos veiklos rezultatas	-1500	-2453	-3589	-953	63,53	-1136	46,31
Pelnas prieš apmokestinimą	-1339	-7660	-4590	-6321	472,07	3070	-40,08
Pelno mokesčio sąnaudos				0	-	0	-
Grynasis pelnas	-1339	-7660	-4590	-6321	472,07	3070	-40,08

**UAB „PROMATUS“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS
VERTIKALIOJI ANALIZĖ**

Pelno (nuostolio ataskaita)	2009	2010	2011	Struktūra 2009	Struktūra 2010	Struktūra 2011
Pajamos	561986	624654	676639	100,00	100,00	100,00
Parduotų prekių savikaina	352250	441551	484671	62,68	70,69	71,63
Bendrasis pelnas	209736	183103	191968	37,32	29,31	28,37
Pardavimų sąnaudos	12812	16351	19605	2,28	2,62	2,90
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	199763	176865	180542	35,55	28,31	26,68
Kitos pajamos	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Finansinės veiklos pajamos				0,00	0,00	0,00
Veiklos pelnas	-2839	-10113	-8179	-0,51	-1,62	-1,21
Finansinės veiklos sąnaudos	-1500	-2453	-3589	-0,27	-0,39	-0,53
Pelnas prieš apmokestinimą	-1339	-7660	-4590	-0,24	-1,23	-0,68

Pelno mokesčio sąnaudos				0,00	0,00	0,00
Grynasis pelnas	-1339	-7660	-4590	-0,24	-1,23	-0,68

**UAB „RAVELA " 2011-2009 m. BALANSO HORIZONTALIOJI
ANALIZE**

Balansas	2009	2010	2011	Pokytis 2009 - 2010		Pokytis 2010 - 2011	
				Lt.	Proc	Lt.	Proc
Ilgalaikis turtas							
Ilgalaikis materialusis turtas	60488	62131	23872	1643	2,72	-38259	-61,58
	60488	62131	23872	1643	2,72	-38259	-61,58
Trumpalaikis turtas							
Atsargos	50773	81187	43082	30414	59,90	-38105	-46,93
Kitas trumpalaikis turtas	2583	812	400	-1771	-68,56	0	0,00
Prekybos ir kitos gautinos sumos	79629	65945	51142	-13684	-17,18	-14803	-22,45
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	7434	5292	6801	-2142	-28,81	1509	28,51
	140419	153236	101425	12817	9,13	-51811	-33,81
Turto iš viso	200907	215367	125297	14460	7,20	-90070	-41,82
Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai							
Nuosavas kapitalas							
Akcinis kapitalas	10000	10000	10000	0	0	0	0,00
Rezervai	1500	1500	1500	0	0,00	0	0,00
Nepaskirtas pelnas	-19828	56719	44321	76547	-386,06	-12398	-21,86
	-8328	68219	55821	76547	-919,15	-12398	-18,17
Ilgalaikiai įsipareigojimai							
	0	0	0	0	-	0	-
Trumpalaikiai įsipareigojimai							
Finansinės skolos	193404	133926	57569	-59478	-30,75	-76357	-57,01
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	9261	8357	5944	-904	-9,76	-2413	-28,87
Prekybos ir kitos mokėtinos sumos	4268	2044	1796	-2224	-52,11	-248	-12,13
	206933	144327	65309	-62606	-30,25	-79018	-54,75
Įsipareigojimų iš viso	206933	144327	65309	-62606	-30,25	-79018	-54,75
Dotacijos, subsidijos	2302	2821	4167	519	22,55	1346	47,71
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	200907	215367	125297	125212	-62,32	-90070	-41,82

**UAB „RAVELA " 2011-2009 m. BALANSO VERTIKALIOJI
ANALIZE**

Balansas	2009	2010	2011	2009		2010		2011	
				Lyginamasis svoris	Dalinis svoris	Lyginamasis svoris	Dalinis svoris	Lyginamasis svoris	Dalinis svoris
Ilgalaikis turtas									
Ilgalaikis materialusis turtas	60488	62131	23872	30,11	100,00	28,85	100,00	19,05	100,00
	60488	62131	23872	30,11	100,00	28,85	100,00	19,05	100,00
Trumpalaikis turtas									
Atsargos	50773	81187	43082	25,27	36,16	37,70	52,98	34,38	42,48
Kitas trumpalaikis turtas	2583	812	400	1,29	1,84	0,38	0,53	0,32	0,39
Prekybos ir kitos gautinos sumos	79629	65945	51142	39,63	56,71	30,62	43,03	40,82	50,42
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	7434	5292	6801	3,70	5,29	2,46	3,45	5,43	6,71
	140419	153236	101425	69,89	100,00	71,15	100,00	80,95	100,00
Turto iš viso	200907	215367	125297	100,00		100,00		100,00	
Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai									
Nuosavas kapitalas									
Akcinis kapitalas	10000	10000	10000	4,98	-120,08	4,64	14,66	7,98	17,91
Rezervai	1500	1500	1500	0,75	-18,01	0,70	2,20	1,20	2,69
Nepaskirtas pelnas	-19828	56719	44321	-9,87	238,09	26,34	83,14	35,37	79,40
	-8328	68219	55821	-4,15	100,00	31,68	100,00	44,55	100,00
Ilgalaikiai įsipareigojimai									
	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Trumpalaikiai įsipareigojimai									
Su darbo santykiais susiję įsipareigojimai	9261	8357	5944	4,61	4,48	3,88	5,79	4,74	9,10
Kitos mokėtinos sumos	4268	2044	1796	2,12	2,06	0,95	1,42	1,43	2,75
Finansinės skolos	193404	133926	57569	96,27	93,46	62,19	92,79	45,95	88,15
	206933	144327	65309	103,00	100,00	67,01	100,00	52,12	100,00
Įsipareigojimų iš viso	206933	144327	65309	103,00		67,01		52,12	
Dotacijos, subsidijos	2302	2821	4167	1,15		1,31		3,33	
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	200907	215367	125297	100,00		100,00		100,00	

**UAB „RAVELA" 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS
HORIZONTALIOJI ANALIZĖ**

Pelno (nuostolio ataskaita)	2009	2010	2011	Pokytis 2009 - 2010		Pokytis 2010 - 2011	
				Lt.	Proc	Lt.	Proc
Pajamos	648844	733365	746860	84521	13,03	13495	1,84
Parduotų prekių savikaina	483332	524501	546525	41169	8,52	22024	4,20
Bendrasis pelnas	165512	208864	200335	43352	26,19	-8529	-4,08
Pardavimų sąnaudos	47652	55027	43926	7375	15,48	11101	-20,17
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	193773	138392	145305	55381	-28,58	6913	5,00
Kitos pajamos	0	0	0	0	-	0	-
Grynasis pelnas (nuostolis) dėl valiutų kursų pokyčių	0	0	0	0	-	0	-
Veiklos pelnas	-75913	15445	11104	91358	-120,35	-4341	-28,11
Finansinės veiklos rezultatas	-634	-809	933	-175	27,60	1742	-215,33
Pelnas prieš apmokestinimą	-75279	16254	10171	91533	-121,59	-6083	-37,42
Pelno mokesčio sąnaudos	0	2195	1525	2195	-	-670	-30,52
Grynasis pelnas	-75279	14059	8646	89338	-118,68	-5413	-38,50

**UAB „RAVELA" 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS
VERTIKALIOJI ANALIZĖ**

Pelno (nuostolio ataskaita)	2009	2010	2011	Struktūra 2009	Struktūra 2010	Struktūra 2011
Pajamos	648844	733365	746860	100,00	100,00	100,00
Parduotų prekių savikaina	483332	524501	546525	74,49	71,52	73,18
Bendrasis pelnas	165512	208864	200335	25,51	28,48	26,82
Pardavimų sąnaudos	47652	55027	43926	7,34	7,50	5,88
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	193773	138392	145305	29,86	18,87	19,46
Kitos pajamos	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Finansinės veiklos pajamos				0,00	0,00	0,00
Veiklos pelnas	-75913	15445	11104	-11,70	2,11	1,49
Finansinės veiklos sąnaudos	-634	-809	933	-0,10	-0,11	0,12
Pelnas prieš apmokestinimą	-75279	16254	10171	-11,60	2,22	1,36
Pelno mokesčio sąnaudos	0	2195	1525	0,00	0,30	0,20
Grynasis pelnas	-75279	14059	8646	-11,60	1,92	1,16

UAB „NORKETAS “ 2011-2009 m. BALANSO HORIZONTALIOJI ANALIZĖ

Balansas	2009	2010	2011	Pokytis 2009 - 2010		Pokytis 2010 - 2011	
				Lt.	Proc	Lt.	Proc
Ilgalaikis turtas							
Ilgalaikis materialusis turtas	98843	79385	55408	-19458	-19,69	-23977	-30,20
Ilgalaikis nematerialusis turtas	338	142	18	-196	-57,99	-124	-87,32
	99181	79527	55426	-19654	-19,82	-24101	-30,31
Trumpalaikis turtas							
Atsargos	9059	7681	7626	-1378	-15,21	-55	-0,72
Prekybos ir kitos gautinos sumos	36494	0	0	-36494	-100,00	0	-
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	27268	31335	14436	4067	14,91	-16899	-53,93
	72821	39016	22062	-33805	-46,42	-16954	-43,45
Turto iš viso	17200	11854	77488	-53459	-31,08	-41055	-34,63
Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai							
Nuosavas kapitalas							
Akcinis kapitalas	10000	10000	10000	0	0	0	0,00
		-	-				
Nepaskirtas pelnas	-88573	11262	14661	-24054	27,16	-33988	30,18
		-	-				
	-78573	10262	13661	-24054	30,61	-33988	33,12
Ilgalaikiai įsipareigojimai							
Ilgalaikiai įsipareigojimai	22900	21412	19746	-14877	-6,50	-31531	-14,73
	0	3	9				
Trumpalaikiai įsipareigojimai							
Finansinės skolos	21575	7047	16634	-14528	-67,34	9587	136,04
	21575	7047	16634	-14528	-67,34	9587	136,04
Įsipareigojimų iš viso	25057	22117	21410	-29405	-11,74	-7067	-3,20
	5	0	3				
Dotacijos, subsidijos	0	0	0				
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	17200	11854	77488	-53459	-31,08	-41055	-34,63
	2	3					

UAB „NORKETAS " 2011-2009 m. BALANSO VETIKALIOJI ANALIZE

Balansas	2009	2010	2011	2009		2010		2011	
				Lygina masis svoris	Dalinis svoris	Lygina masis svoris	Dalinis svoris	Lygina masis svoris	Dalinis svoris
Ilgalaikis turtas									
Ilgalaikis materialusis turtas	98843	79385	55408	57,47	99,66	66,97	99,82	71,51	99,97
	338	142	18	0,20	0,34	0,12	0,18	0,02	0,03
	99181	79527	55426	57,66	100	67,09	100,00	71,53	100,00
Trumpalaikis turtas									
Atsargos	9059	7681	7626	5,27	12,440 09	6,48	19,69	9,84	34,57
Kitas trumpalaikis turtas				0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Prekybos ir kitos gautinos sumos	36494	0	0	21,22	50,11	0,00	0,00	0,00	0,00
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	27268	31335	14436	15,85	37,4	26,43	80,31	18,63	65,43
	72821	39016	22062	42,34	100	32,91	100,00	28,47	100,00
Turto iš viso	172002	118543	77488	100,00		100,00		100,00	
Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai									
Nuosavas kapitalas									
Akcinis kapitalas	10000	10000	10000	5,81	-12,7	8,44	-9,74	12,91	-7,32
Rezervai				0,00	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Nepaskirtas pelnas	-88573	-112627	146615	-51,50	112,77	-95,01	109,74	-189,21	107,32
	-78573	-102627	136615	-45,68	100	-86,57	100,00	-176,30	100,00
Ilgalaikiai įsipareigojimai									
	229000	214123	197469	133,14	100,00	180,63	100,00	254,84	100,00
Trumpalaikiai įsipareigojimai									
Finansinės skolos	21575	7047	16634	12,54	100,00	5,94	100,00	21,47	100,00
	21575	7047	16634	12,54	100,00	5,94	100,00	21,47	100,00
Įsipareigojimų iš viso	250575	221170	214103	145,68		186,57		276,30	
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	172002	118543	77488	100,00		100,00		100,00	

**UAB „NORKETAS“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS
HORIZONTALIOJI ANALIZĖ**

Pelno (nuostolio ataskaita)	2007	2008	2009	Pokytis 2007 - 2008		Pokytis 2008 - 2009	
				Lt	Proc.	Lt	Proc.
Pajamos	155598	137426	82206	-18172	-11,68	-55220	-40,18
Parduotų prekių savikaina	61652	54006	28301	-7646	-12,40	-25705	-47,60
Bendrasis pelnas	93946	83420	53905	-10526	-11,20	-29515	-35,38
Pardavimų sąnaudos	20236	20019	16452	-217	-1,07	-3567	-17,82
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	70133	82600	69643	12467	17,78	-12957	-15,69
Kitos pajamos	0	0	0	0	-	0	-
Grynasis pelnas (nuostolis) dėl valiutų kursų pokyčių	0	0	0	0	-	0	-
Veiklos pelnas	3577	-19199	-32190	-22776	-636,73	-12991	67,66
Kita veikla	-2881	500	0	3381	-117,36	-500	-100,00
Finansinės veiklos rezultatas	7144	4355	1798	-2789	-39,04	-2557	-58,71
Pelnas prieš apmokestinimą	-686	-24054	-33988	-23368	3406,41	-9934	41,30
Pelno mokesčio sąnaudos	0	0	0	0	-	0	-
Grynasis pelnas	-686	-24054	-33988	-23368	3406,41	-9934	41,30

**UAB „NORKETAS“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS
VERTIKALIOJI ANALIZĖ**

Pelno (nuostolio ataskaita)	2009	2010	2011	Struktūra 2009	Struktūra 2010	Struktūra 2011
Pajamos	155598	137426	82206	100,00	100,00	100,00
Parduotų prekių savikaina	61652	54006	28301	39,62	39,30	34,43
Bendrasis pelnas	93946	83420	53905	60,38	60,70	65,57
Pardavimų sąnaudos	20236	20019	16452	13,01	14,57	20,01
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	70133	82600	69643	45,07	60,11	84,72
Kitos pajamos	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Finansinės veiklos pajamos				0,00	0,00	0,00
Veiklos pelnas	3577	-19199	-32190	2,30	-13,97	-39,16
Kita veikla	-2881	500	0	-1,85	0,36	0,00
Finansinės veiklos sąnaudos	7144	4355	1798	4,59	3,17	2,19
Pelnas prieš apmokestinimą	-686	-24054	-33988	-0,44	-17,50	-41,34
Pelno mokesčio sąnaudos	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Grynasis pelnas	-686	-24054	-33988	-0,44	-17,50	-41,34

UAB „AUKLETA " 2011-2009 m. BALANSO HORIZONTALIOJI ANALIZE

Balansas	2009	2010	2011	Pokytis 2009 - 2010		Pokytis 2010 - 2011	
				Lt.	Proc	Lt.	Proc
Ilgalaikis turtas							
Ilgalaikis materialusis turtas	842877	766786	752606	-76091	-9,03	-14180	-1,85
	842877	766786	752606	-76091	-9,03	-14180	-1,85
Trumpalaikis turtas							
Atsargos	0	106225	157738	106225	-	51513	48,49
Kitas trumpalaikis turtas	420	0	0	-420	-100	0	-
Prekybos ir kitos gautinos sumos	63707	7910	5106	-55797	-87,58	-2804	-35,45
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	1069	0	0	-1069	-100,00	0	-
	65196	114135	162844	48939	75,06	48709	42,68
Turto iš viso	908073	880921	915450	-27152	-2,99	34529	3,92
Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai							
Nuosavas kapitalas							
Akcinis kapitalas	672792	672792	672792	0	0	0	0,00
Rezervai	685	685	685	0	0,00	0	0,00
Nepaskirytas pelnas	-86524	-50996	68288	35528	-41,06	119284	-233,91
	586953	622481	741765	35528	6,05	119284	19,16
Ilgalaikiai įsipareigojimai							
Ilgalaikiai įsipareigojimai	261454	205982	144748	-55472	-21,22	116706	-56,66
Trumpalaikiai įsipareigojimai							
Finansinės skolos	59666	52458	28937	-7208	-12,08	-23521	-44,84
	59666	52458	28937	-7208	-12,08	-23521	-44,84
Įsipareigojimų iš viso	321120	258440	173685	-62680	-19,52	-84755	-32,79
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	908073	880921	915450	-27152	-2,99	34529	3,92

UAB „AUKLETA " 2011-2009 m. BALANSO VERTIKALIOJI ANALIZE

Balansas	2009	2010	2011	2009		2010		2011	
				Lyginamasis svoris	Dalinis svoris	Lyginamasis svoris	Dalinis svoris	Lyginamasis svoris	Dalinis svoris
Ilgalaikis turtas									
Ilgalaikis materialusis turtas	842877	766786	752606	92,82	100,00	87,04	100,00	82,21	100,00
	842877	766786	752606	92,82	100	87,04	100,00	82,21	100,00
Trumpalaikis turtas									
Atsargos	0	106225	157738	0,00	0	12,06	93,07	17,23	96,86
Kitas trumpalaikis turtas	420	0	0	0,05	0,644211	0,00	0,00	0,00	0,00
Prekybos ir kitos gautinos sumos	63707	7910	5106	7,02	97,71612	0,90	6,93	0,56	3,14
Pinigai ir pinigų ekvivalentai	1069	0	0	0,12	1,639671	0,00	0,00	0,00	0,00
	65196	114135	162844	7,18	100	12,96	100,00	17,79	100,00
Turto iš viso	908073	880921	915450	100,00		100,00		100,00	
Nuosavas kapitalas ir įsipareigojimai									
Nuosavas kapitalas									
Akcinis kapitalas	672792	672792	672792	73,90	114,6245	76,13	108,08	73,16	90,70
Rezervai	685	685	685	0,08	0,116704	0,08	0,11	0,07	0,09
Nepaskirtas pelnas	-86524	-50996	68288	-9,50	-14,7412	-5,77	-8,19	7,43	9,21
	586953	622481	741765	64,47	100	70,44	100,00	80,66	100,00
Ilgalaikiai įsipareigojimai									
Ilgalaikiai įsipareigojimai	261454	205982	144748	28,72	100,00	23,31	100,00	15,74	100,00
Trumpalaikiai įsipareigojimai									
Finansinės skolos	59666	52458	28937	6,55	100,00	5,94	100,00	3,15	100,00
	59666	52458	28937	6,55	100,00	5,94	100,00	3,15	100,00
Įsipareigojimų iš viso	321120	258440	173685	35,27		29,24		18,89	
Dotacijos, subsidijos	2302	2821	4167	0,25		0,32		0,45	
Nuosavo kapitalo ir įsipareigojimų iš viso	910375	883742	919617	100,00		100,00		100,00	

25 priedas

**UAB „AUKLETA“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS
HORIZONTALIOJI ANALIZĖ**

Pelno (nuostolio ataskaita)	2007	2008	2009	Pokytis 2007 - 2008		Pokytis 2008 - 2009	
				Lt	Proc.	Lt	Proc.
Pajamos	384683	412973	430086	28290	7,35	17113	4,14
Parduotų prekių savikaina	289249	132041	141374	-157208	-54,35	9333	7,07
Bendrasis pelnas	95434	280932	288712	185498	194,37	7780	2,77
Pardavimų sąnaudos	1245	34562	26452	33317	2676,06	-8110	-23,47
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	21680	172186	108196	150506	694,22	-63990	-37,16
Kitos pajamos	0	0	0	0	-	0	-
Grynasis pelnas (nuostolis) dėl valiutų kursų pokyčių				0	-	0	-
Veiklos pelnas	72509	74184	154064	1675	2,31	79880	107,68
Kita veikla	0	-3736	0	-3736	-	3736	100,00
Finansinės veiklos rezultatas	11884	21801	13730	9917	83,45	-8071	-37,02
Pelnas prieš apmokestinimą	60625	56119	140334	-4506	-7,43	84215	150,07
Pelno mokesčio sąnaudos	0	20591	21050	20591	-	459	2,23
Grynasis pelnas	60625	35528	119284	-25097	-41,40	83756	235,75

**UAB „AUKLETA“ 2011-2009 m. PELNO (NUOSTOLIŲ) ATASKAITOS
VERTIKALIOJI ANALIZĖ**

Pelno (nuostolio ataskaita)	2009	2010	2011	Struktūra 2009	Struktūra 2010	Struktūra 2011
Pajamos	384683	412973	430086	100,00	100,00	100,00
Parduotų prekių savikaina	289249	132041	141374	75,19	31,97	32,87
Bendrasis pelnas	95434	280932	288712	24,81	68,03	67,13
Pardavimų sąnaudos	1245	34562	26452	0,32	8,37	6,15
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	21680	172186	108196	5,64	41,69	25,16
Kitos pajamos	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Finansinės veiklos pajamos	0	0	0	0,00	0,00	0,00
Veiklos pelnas	72509	74184	154064	18,85	17,96	35,82
Kita veikla	0	-3736	0	0,00	-0,90	0,00
Finansinės veiklos sąnaudos	11884	21801	13730	3,09	5,28	3,19
Pelnas prieš apmokestinimą	60625	56119	140334	15,76	13,59	32,63
Pelno mokesčio sąnaudos	0	20591	21050	0,00	4,99	4,89
Grynasis pelnas	60625	35528	119284	15,76	8,60	27,73

**UAB „ARGIMENTAS“, UAB „PROMATUS“, UAB „RAVELA“, UAB „NORKETAS“,
UAB „AUKLETA“ 2009-2011 m. BANKROTO TIKIMYBĖS ANALIZĖ, REMIANTIS
ĮVAIRIAIS MODELIAIS**

Bankroto diagnostika pagal Altmaną (Z, klasikinis modelis)

$$Z = 1,2 X_1 + 1,4 X_2 + 3,3 X_3 + 0,6 X_4 + 0,99 X_5$$

Pavadinimas	Metai	Tikimybė	Z reikšmė	1,2 X ₁ (DK/T)	1,4 X ₂ (GP/T)	3,3 X ₃ (P(prieš apmok.)/T)	0,6 X ₄ (NK/SkK)	0,99 X ₅ (Pard/T)
UAB „Argimetas“	2009	l.didelė	0,10	-0,15	-0,16	-0,37	-0,05	0,83
	2010	l.didelė	0,29	-0,14	-0,15	-0,36	-0,05	1,00
	2011	l.didelė	1,28	0,05	0,03	0,08	0,03	1,10
UAB „Promatus“	2009	l.didelė	1,21	-0,48	0,03	0,09	0,03	1,53
	2010	l.didelė	1,04	-0,29	0,02	0,04	0,02	1,25
	2011	l.didelė	1,02	-0,08	0,02	0,06	0,02	1,01
UAB „Ravela“	2009	l.didelė	0,99	-0,40	-0,53	-1,26	-0,02	3,20
	2010	l.maža	4,01	0,05	,08	0,22	0,28	3,37
	2011	l.maža	7,12	0,35	0,10	0,27	0,51	5,90
UAB „Norketas“	2009	l.didelė	1,05	0,36	-0,01	-0,01	-0,19	0,90
	2010	l.didelė	0,24	0,32	-0,28	-0,67	-0,28	1,15
	2011	l.didelė	0,15	0,08	-0,61	0,01	-0,38	1,05
UAB „Auklėta“	2009	l.didelė	0,10	0,01	0,09	0,22	1,10	0,42
	2010	l.didelė	0,29	0,08	0,06	0,21	1,45	0,46
	2011	l.didelė	1,28	0,18	0,18	0,51	2,56	0,47

**Bankroto diagnostika pagal Altmaną (Z*, modelis firmoms, kurių akcijomis
neprekiuojama rinkoje)**

$$Z^* = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,420X_4 + 0,995X_5$$

Pavadinimas	Metai	Tikimybė	Z reikšmė	0,717 X ₁ (DK/T)	0,847 X ₂ (Pard/T)	3,107 X ₃ (P(prieš apmok.)/T)	0,420 X ₄ (NK/SkK)	0,995 X ₅ (Nepask.P/ T)
UAB „Argimetas“	2009	l.didelė	0,12	-0,09	0,71	-0,35	-0,04	-0,11
	2010	l.didelė	0,28	-0,08	0,85	-0,34	-0,03	-0,11
	2011	l.didelė	1,08	0,03	0,94	0,08	0,02	0,02
UAB „Promatus“	2009	l.didelė	1,15	-0,29	1,31	0,09	0,02	0,02
	2010	l.didelė	0,96	-0,17	1,07	0,04	0,01	0,01
	2011	l.didelė	0,89	-0,05	0,86	0,05	0,01	0,01
UAB „Ravela“	2009	l.didelė	0,92	-0,24	2,74	-1,18	-0,02	-0,38
	2010	maža	3,38	0,03	2,88	0,21	0,20	0,06
	2011	l.maža	5,94	0,21	5,05	0,25	0,36	0,07
UAB „Norketas“	2009	l.didelė	0,83	0,21	0,90	-0,01	-0,13	0,00
	2010	l.didelė	0,15	0,19	0,98	-0,63	-0,19	-0,20
	2011	l.didelė	0,22	0,05	0,90	-0,02	-0,27	-0,44
UAB	2009	l.didelė	1,40	0,00	0,36	0,21	0,77	0,07
	2010	l.didelė	1,70	0,05	0,40	0,20	1,01	0,04
	2011	galima	2,90	0,10	0,40	0,48	1,79	0,13

Bankroto diagnostika pagal Altmaną (Z**, modelis paslaugų veiklos įmonėms)

$$Z^{**} = 6,56X_1 + 3,26X_2 + 6,72 X_3 + 1,05X_4$$

Pavadinimas	Metai	Tikimybė	Z reikšmė	6,56 X ₁ (DK/T)	3,26 X ₂ (Nepask.P/T)	6,72 X ₃ (P(prieš apmok.)/T)	1,05 X ₄ (NK/SkK)
UAB „Argimetas“	2009	l.didelė	-2,03	-0,81	-0,37	-0,76	-0,09
	2010	l.didelė	-1,94	-0,76	-0,36	-0,74	-0,09
	2011	didelė	0,55	0,26	0,08	0,16	0,05
UAB „Promatus“	2009	l.didelė	-2,30	-2,62	0,08	0,18	0,06
	2010	l.didelė	-1,45	-1,60	0,04	0,08	0,03
	2011	l.didelė	-0,26	-0,46	0,05	0,12	0,04
UAB „Ravela“	2009	l.didelė	-6,02	-2,17	-1,24	-2,56	-0,04
	2010	galima	1,41	0,27	0,19	0,476	0,50
	2011	maža	3,56	1,89	0,22	0,55	0,90
UAB „Norketas“	2009	galima	1,59	1,95	-0,01	-0,03	-0,33
	2010	l.didelė	-0,74	1,77	-0,66	-1,36	-0,49
	2011	l.didelė	-4,59	0,46	-1,43	-2,95	-0,67
UAB „Auklėta“	2009	maža	2,63	0,04	0,22	0,45	1,92
	2010	l.maža	3,55	0,46	0,13	0,43	2,53
	2011	l.maža	6,90	0,96	0,42	1,03	4,48

27 priedas

Bankroto diagnostika pagal Tafler ir Tisshaw

$$Z = 0,53K_1 + 0,13K_2 + 0,18K_3 + 0,16K_4$$

Pavadinimas	Metai	Tikimybė	Z reikšmė	0,53 K ₁ (P(prieš apmok.)/Tl)	0,13 K ₂ (Tr.T/Isip.)	0,18 K ₃ (Tl/T)	0,16 K ₄ (Ats-Tl/ Veikl.sąn)
UAB „Argimetas“	2009	l.didelė	-0,19	-0,05	0,12	0,20	-0,44
	2010	l.didelė	-0,10	-0,05	0,12	0,20	-0,36
	2011	l.didelė	-0,43	0,01	0,14	0,17	-0,75
UAB „Promatus“	2009	didelė	0,10	0,02	0,08	0,17	-0,16
	2010	didelė	0,14	0,01	0,10	0,17	-0,14
	2011	didelė	0,19	0,01	0,10	0,15	-0,07
UAB „Ravela“	2009	l.didelė	-0,03	-0,20	0,09	0,19	-0,10
	2010	didelė	0,26	0,05	0,14	0,12	-0,05
	2011	galima	0,36	0,08	0,20	0,09	-0,02
UAB „Norketas“	2009	didelė	0,02	-0,02	0,04	0,02	-0,02
	2010	l.didelė	-1,77	-1,81	0,02	0,01	0,00
	2011	l.didelė	-1,05	-1,08	0,01	0,04	-0,02
UAB „Auklėta“	2009	didelė	0,16	0,54	0,03	0,01	-0,42
	2010	galima	0,68	0,57	0,06	0,01	0,04
	2011	maža	2,85	2,57	0,12	0,01	0,15

Bankroto diagnostika pagal Springate

$$Z = 1,03A + 3,07B + 0,66C + 0,4D$$

Pavadinimas	Metai	Tikimybė	Z reikšmė	1,03A (DK/T)	3,07B (P(prieš apmok.)/T)	0,66C (P(prieš apmok.)/T)	0,4D (Pard/T)
UAB „Argimetas“	2009	l.didelė	-0,21	-0,13	-0,35	-0,07	0,34
	2010	l.didelė	-0,12	-0,12	-0,34	-0,07	0,40
	2011	didelė	0,58	0,04	0,07	0,02	0,44
UAB „Promatus“	2009	didelė	0,31	-0,41	0,08	0,01	0,62
	2010	didelė	0,30	-0,25	0,04	0,01	0,51
	2011	didelė	0,40	-0,07	0,05	0,02	0,41
UAB „Ravela“	2009	l.didelė	-0,46	-0,34	-1,17	-0,24	1,29
	2010	maža	1,68	0,04	0,21	0,07	1,36
	2011	l.maža	3,03	0,30	0,25	0,10	2,38
UAB „Norketas“	2009	didelė	0,64	0,31	-0,01	-0,02	0,36
	2010	l.didelė	-2,13	0,28	-0,62	-2,25	0,46
	2011	l.didelė	-2,20	0,07	-1,35	-1,35	0,42
UAB „Auklėta“	2009	galima	1,05	0,01	0,20	0,67	0,17
	2010	galima	1,16	0,07	0,20	0,71	0,19
	2011	l.maža	4,01	0,15	0,47	3,20	0,19

Bankroto diagnostika pagal Blanką (sunkiai realizuotinių aktyvų modelis)

$$NA + A_M < K_N$$

$$NA + A_M < K_N + B_{IK}$$

$$NA + A_M < K_N + B_{IK} + B_{TK}$$

$$NA + A_M > K_N + B_{IK} + B_{TK}$$

Pavadinimas	Metai	Tikimybė	NA (IT)		A _M (Ats)		K _N (NK)		B _{TK} (T)
UAB „Argimetas“	2009	didelė	15423	+	34556	<	(45757)	+	538879
	2010	didelė	12630	+	44886	<	(44089)	+	535843
	2011	didelė	1898	+	19999	<	22463	+	491781
UAB „Promatus“	2009	l.didelė	163614	+	136396	>	18477	+	345357
	2010	didelė	135617	+	313446	<	15303	+	477896
	2011	didelė	148241	+	470143	<	21712	+	563619
UAB „Ravela“	2009	l.didelė	60488	+	50773	>	(8328)	+	206933
	2010	didelė	62131	+	81187	<	68219	+	144327
	2011	didelė	23872	+	43082	<	55821	+	65309
UAB „Norketas“	2009	didelė	99181	+	9059	<	(78573)	+	21575
	2010	l.didelė	79527	+	7681	>	(102627)	+	7047
	2011	didelė	55426	+	7626	<	(136615)	+	16634
UAB „Auklėta“	2009	l.didelė	842877	+	0	>	586953	+	59666
	2010	l.didelė	766786	+	106225	>	622481	+	52458
	2011	l.didelė	752606	+	157738	>	741765	+	28937

**UAB „ARGIMENTAS“, UAB „PROMATUS“, UAB „RAVELA“, UAB „NORKETAS“,
UAB „AUKLETA“ 2012-2013 m. IŠLAIDAS LEMIANČIŲ VEIKSNIŲ PROGNOZĖ
PAGAL EKSPONENTINĖS EILUTĖS IŠLYGINIMO METODĄ**

UAB ARGIMENTAS

Metai	Pardavimo pajamos, Lt	e_t , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_t , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	413256	413256	-	413256	-
2010	495432	$0,8 \times 495432 + (1-0,8) \times 413256 = 478997$	16435,2	$0,5 \times 495432 + (1-0,5) \times 413256 = 454344$	41088
2011	569122	$0,8 \times 569122 + (1-0,8) \times 478997 = 551097$	18025	$0,5 \times 569122 + (1-0,5) \times 454344 = 511733$	57389
2012*	prognozė	551097	34460	511733	98477
2013*	prognozė	585557			

Metai	Pardavimo savikaina, Lt	e_t , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_t , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	284561	284561	-	284561	-
2010	324651	$0,8 \times 324651 + (1-0,8) \times 284561 = 316633$	8018	$0,5 \times 324651 + (1-0,5) \times 284561 = 304606$	20045
2011	452179	$0,8 \times 452179 + (1-0,8) \times 316633 = 425070$	27109	$0,5 \times 452179 + (1-0,5) \times 304606 = 378393$	73787
2012*	prognozė	425070	35127	378393	93832
2013*	prognozė	460197			

Metai	Veiklos sąnaudos, Lt	e_t , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_t , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	181763	181763	-	181763	-
2010	221112	$0,8 \times 221112 + (1-0,8) \times 181763 = 213242$	7869,8	$0,5 \times 221112 + (1-0,5) \times 181763 = 201438$	19674,5

2011	100155	$0,8 \times 100155 + (1-0,8) \times 213242 = 122772$	-22617	$0,5 \times 2053166 + (1-0,5) \times 201438 = 150796$	-50641
2012*	progozė	122772	-14748	150796	-30967
2013*	progozė	108024			

UAB PROMATUS

Metai	Pardavimo pajamos, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	561986	561986	-	561986	-
2010	624654	$0,8 \times 624654 + (1-0,8) \times 561986 = 612120$	12533,6	$0,5 \times 624654 + (1-0,5) \times 561986 = 593320$	31334
2011	676639	$0,8 \times 676639 + (1-0,8) \times 612120 = 663735$	12904	$0,5 \times 676639 + (1-0,5) \times 593320 = 634980$	41660
2012*	progozė	663735	25437	634980	72994
2013*	progozė	689172			

Metai	Pardavimo savikaina, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	352250	352250	-	352250	-
2010	441551	$0,8 \times 441551 + (1-0,8) \times 352250 = 423691$	17860,2	$0,5 \times 441551 + (1-0,5) \times 352250 = 396901$	44650,5
2011	484671	$0,8 \times 484671 + (1-0,8) \times 423691 = 472475$	12196	$0,5 \times 484671 + (1-0,5) \times 396901 = 440786$	43885
2012*	progozė	472475	30056	440786	88536
2013*	progozė	502531			

Metai	Veiklos sąnaudos, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	212575	212575	-	212575	-
2010	193216	$0,8 \times 193216 + (1-0,8) \times 212575 = 197088$	-3871,8	$0,5 \times 193216 + (1-0,5) \times 212575 = 202896$	-9679,5
2011	200147	$0,8 \times 200147 + (1-0,8) \times 197088 = 199535$	612	$0,5 \times 2053166 + (1-0,5) \times 202896 = 201521$	-1374
2012*	progozė	199535	-3260	201521	-11054
2013*	progozė	196275			

UAB RAVELA

Metai	Pardavimo pajamos, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	648844	648844	-	648844	-
2010	733365	$0,8 \times 733365 + (1-0,8) \times 648844 =$	16904,2	$0,5 \times 733365 + (1-0,5) \times 648844 =$	42260,5

		716461		691105	
2011	746860	$0,8 \times 746860 + (1-0,8) \times 716461 = 740780$	6080	$0,5 \times 746860 + (1-0,5) \times 691105 = 718982$	27878
2012*	progozė	740780	22984	718982	70138
2013*	progozė	763764			

Metai	Pardavimo savikaina, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	483332	483332	-	483332	-
2010	524501	$0,8 \times 524501 + (1-0,8) \times 483332 = 516267$	8233,8	$0,5 \times 524501 + (1-0,5) \times 483332 = 503917$	20584,5
2011	546525	$0,8 \times 546525 + (1-0,8) \times 516267 = 540473$	6052	$0,5 \times 546525 + (1-0,5) \times 503917 = 525221$	21304
2012*	progozė	540473	14285	525221	41889
2013*	progozė	554758			

Metai	Veiklos sąnaudos, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	241425	241425	-	241425	-
2010	193419	$0,8 \times 193419 + (1-0,8) \times 241425 = 203020$	-9601,2	$0,5 \times 193419 + (1-0,5) \times 241425 = 217422$	-24003
2011	189231	$0,8 \times 189231 + (1-0,8) \times 203020 = 191989$	-2758	$0,5 \times 189231 + (1-0,5) \times 217422 = 203327$	-14096
2012*	progozė	191989	-12359	203327	-38099
2013*	progozė	179630			

UAB NORKETAS

Metai	Pardavimo pajamos, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	155598	155598	-	155598	-
2010	137426	$0,8 \times 137426 + (1-0,8) \times 155598 = 141060$	-3634,4	$0,5 \times 137426 + (1-0,5) \times 155598 = 146512$	-9086
2011	82206	$0,8 \times 82206 + (1-0,8) \times 141060 = 93977$	-11771	$0,5 \times 82206 + (1-0,5) \times 146512 = 114359$	-32153
2012*	progozė	93977	-15405	114359	-41239
2013*	progozė	78572			

Metai	Pardavimo savikaina, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	61652	61652	-	61652	-
2010	54006	$0,8 \times 54006 + (1-0,8) \times 61652 = 55535$	-1529,2	$0,5 \times 54006 + (1-0,5) \times 61652 = 57829$	-3823

2011	28301	$0,8 \times 28301 + (1-0,8) \times 55535 = 33748$	-5447	$0,5 \times 28301 + (1-0,5) \times 57829 = 43065$	-14764
2012*	progozė	33748	-6976	43065	-18587
2013*	progozė	26772			

Metai	Veiklos sąnaudos, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	90369	90369	-	90369	-
2010	102616	$0,8 \times 102616 + (1-0,8) \times 90369 = 100167$	2449,4	$0,5 \times 102616 + (1-0,5) \times 90369 = 96493$	6123,5
2011	86095	$0,8 \times 86095 + (1-0,8) \times 100167 = 88909$	-2814	$0,5 \times 86095 + (1-0,5) \times 96493 = 91294$	-5199
2012*	progozė	88909	-365	201521	925
2013*	progozė	88544			

UAB AUKLETA

Metai	Pardavimo pajamos, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	384683	384683	-	384683	-
2010	412973	$0,8 \times 412973 + (1-0,8) \times 384683 = 407315$	5658	$0,5 \times 412973 + (1-0,5) \times 384683 = 398828$	14145
2011	430086	$0,8 \times 430086 + (1-0,8) \times 407315 = 425532$	4554	$0,5 \times 430086 + (1-0,5) \times 398828 = 414457$	15629
2012*	progozė	425532	10212	414457	29774
2013*	progozė	435744			

Metai	Pardavimo savikaina, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	289249	289249	-	289249	-
2010	132041	$0,8 \times 132041 + (1-0,8) \times 289249 = 163483$	-31441,6	$0,5 \times 132041 + (1-0,5) \times 289249 = 210645$	-78604
2011	141374	$0,8 \times 141374 + (1-0,8) \times 163483 = 145796$	-4422	$0,5 \times 141374 + (1-0,5) \times 210645 = 176010$	-34636
2012*	progozė	145796	-35863	176010	-113240
2013*	progozė	109933			

Metai	Veiklos sąnaudos, Lt	e_1 , kai $w = 0,8$	Paklaida	e_1 , kai $w = 0,5$	Paklaida
2009	22925	22925	-	22925	-
2010	206748	$0,8 \times 206748 + (1-0,8) \times 22925 = 169983$	36764,6	$0,5 \times 206748 + (1-0,5) \times 22925 = 114837$	91911,5
2011	134648	$0,8 \times 134648 + (1-0,8) \times 169983 = 141715$	-7067	$0,5 \times 134648 + (1-0,5) \times 114837 = 124742$	9906
2012*	progozė	141715	29698	124742	101817
2013*	progozė	171413			

